

Περιβαλλοντική Ομάδα

ΔΑΣΟΣ

7ου Γυμνασίου Λάρισας 2007-08



7^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2007-2008

ΔΑ SOS



Τώρα που σίγησαν οι φλόγες , τώρα που το γκρίζο πήρε την θέση του πράσινου, τώρα που τα πουλιά μεταναστεύσανε σε άλλες πολιτείες.....

Ας μείνουμε αφυπνισμένοι και σε εγρήγορση, έτσι ώστε το κακό που συνέβη το καλοκαίρι που μας πέρασε να μην το ξαναζήσουμε. Ας μην ξεχάσουμε ότι φέτος επλήγησαν 10 εθνικοί δρυμοί, κάηκαν 2,5 εκατομμύρια στρέμματα δάσους, 73 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Δεν θα δούμε ξανά όπως ξέραμε τον Ταΰγετο τον Πάρνωνα, το φαράγγι Νέδας, το δάσος Καϊάφα. Μαζί τους τα δάση της Εύβοιας , η Πάρνηθα, ο Γράμμος, η Πρέσπα, το φαράγγι του Βουραϊκού, το Πήλιο και η Πίνδος.

Προς τιμήν αυτών που χάθηκαν ας μείνουμε ξάγρυπνοι για να προστατέψουμε αυτά που απομείνανε και να διεκδικήσουμε ακόμα περισσότερα για τους εαυτούς μας και τα παιδιά μας.





ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

- Η ανάγκη για την προστασία των δασών με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, ιδιαίτερα μετά τις τελευταίες καταστροφές στο νομό μας και στη χώρα μας.
- Ο προβληματισμός των μαθητών μετά τις πυρκαγιές του περασμένου καλοκαιριού.
- Η επικοινωνία με μαθητές του Γυμνασίου Καλλιθέας του ν. Ηλείας που επλήγησαν από τις πυρκαγιές και η συνειδητοποίηση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν εξ αιτίας των πυρκαγιών.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Να γνωρίσουν οι μαθητές τη χλωρίδα και την πανίδα του δάσους, καθώς επίσης τις σχέσεις αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης που υπάρχουν μεταξύ τους.
- Να κατανοήσουν την ανεκτίμητη αξία του δάσους, αλλά και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει εξ αιτίας της χρήσης του από το σύγχρονο άνθρωπο.
- Γνωριμία με το δασικό οικοσύστημα της περιοχής μας. - Προτάσεις για το μέλλον.
- Να αντιληφθούν το μέγεθος των κινδύνων που το απειλούν.
- Να το αγαπήσουν περισσότερο και να μάθουν τρόπους προστασίας.
- Ευαισθητοποίηση των μαθητών πάνω στο πρόβλημα της προστασίας του δάσους.
- Να προτείνουν πρακτικές που προστατεύουν το περιβάλλον και δημιουργούν προοπτικές βιώσιμης ανάπτυξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ

			
Χουρμουζιάδου Δέσποινα ΠΕ5	Σείρλή Νίκη ΠΕ 19	Μόκαλη Παναγιώτα ΠΕ2	Χαλκιά Βασιλική ΠΕ 8



ΜΑΘΗΤΕΣ ΠΟΥ ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ

Στην ομάδα συμμετέχουν 38 μαθητές από τα 3 τμήματα της Γ΄ Τάξης

ΑΝΤΟΤΣΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
 ΒΛΑΧΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ
 ΓΙΟΛΔΑΣΗ ΑΛΙΚΗ
 ΓΚΑΡΑΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
 ΓΚΟΤΣΗ ΣΟΦΙΑ
 ΓΚΟΥΝΤΑΡΑ ΜΑΡΙΑ
 ΚΑΜΠΕΡΗ ΣΟΦΙΑ
 ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
 ΚΑΦΑΝΤΑΡΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
 ΚΟΝΤΕΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
 ΚΟΡΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
 ΚΟΣΜΑΝΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
 ΚΟΤΡΩΤΣΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ
 ΚΟΥΤΣΙΜΠΕΛΗ ΑΡΤΕΜΙΣ
 ΛΙΑΡΑΤΣΙΚΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
 ΜΑΓΙΑΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
 ΜΕΤΑΛΙΟΥ ΑΘΗΝΑ
 ΜΟΥΣΤΑΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
 ΜΠΑΚΟΛΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΠΑΤΖΟΓΙΑΝΝΗ ΑΝΝΑ
 ΜΠΕΛΤΣΙΔΗ ΚΩΝ/ΝΑ
 ΜΠΟΥΡΝΑΚΑ ΕΥΑΝΘΙΑ
 ΜΠΟΥΡΟΓΙΑΝΝΗΣ ΓΑΒΡΙΗΛ
 ΝΤΟΥΜΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
 ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΣ
 ΠΑΤΣΙΟΥΡΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ
 ΠΟΥΡΝΑΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
 ΠΡΑΣΣΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑ
 ΡΑΠΤΟΤΑΣΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
 ΣΙΜΟΓΙΑΝΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
 ΣΠΑΝΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
 ΤΑΣΙΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝ/ΝΑ
 ΤΣΕΛΑ ΒΙΟΛΕΤΑ
 ΤΣΙΝΗ ΙΩΑΝΝΑ
 ΤΣΙΟΥΤΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
 ΤΣΟΥΛΟΥΦΗ ΒΑΣΙΛΙΚΗ
 ΤΣΙΚΡΙΤΣΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ
 ΧΑΤΖΗΚΑΜΑΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ



ΕΙΣΑΓΩΓΗ



Οπτασίες, νεράιδες και ξωτικά, ελάτε, μαζευτείτε!

Να ανάψει ο χορός, το γλέντι κι η γιορτή μου!

Έλατα μας κυκλώνουν στο δάσος ένα γύρο,

Ιστούς πλέκουν τα κλαδιά τους στη φωνή μου!

Τα δάση στον πλανήτη μας, είναι ένα δώρο της φύσης στον άνθρωπο. Μας προσφέρουν το πολύτιμο για την ζωή οξυγόνο, βοηθούν στην αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου, μας παρέχουν ξυλεία, τρόφιμα και φάρμακα, και φιλοξενούν αμέτρητα είδη ζώων και φυτών. Κάποτε τα δάση σκέπαζαν την μισή έκταση της γης. Σήμερα έχουν περιοριστεί μόλις στο 1/3 της. Τα δάση στην Ευρώπη καταλαμβάνουν το 1/3 περίπου της συνολικής έκτασής της. Τα κωνοφόρα καταλαμβάνουν το 66% της δασικής έκτασης και τα πλατύφυλλα το 34%.

Ειδικότερα στα δάση των μεσογειακών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπερτερούν τα πλατύφυλλα και προεξάρχει ο οικολογικός ρόλος τους, ενώ στα δάση της ατλαντικής περιμέτρου υπερτερούν τα κωνοφόρα και προέχει ο παραγωγικός τους ρόλος. Τα ιδιωτικά δάση στην Ευρωπαϊκή Ένωση καταλαμβάνουν το 60% , ενώ τα δημόσια το 26% και τα άλλα δάση του δημοσίου δικαίου το 14%.

Σε εκτεταμένες περιοχές τα δάση αποτελούν το φυσικότερο οικοσύστημα στην Ευρώπη. Συγχρόνως τα ευρωπαϊκά δάση παρέχουν υψηλές οικονομικές και κοινωνικές αξίες, που πρέπει να συντηρηθούν, για το κοινό συμφέρον στην ποιότητα ζωής.





Η πραγματική κατάσταση των δασών είναι το αποτέλεσμα των συνεχών αλληλεπιδράσεων μεταξύ των ανθρώπων και της φύσης κατά την διάρκεια των αιώνων. Οι διεθνείς πολιτικές για το περιβάλλον , καθώς επίσης και η διαχείριση των δασών, στηρίζονται επάνω σε μια υγιή επιστημονική βάση , για τα μέτρα που θα επηρεάσουν τα δασικά οικοσυστήματα στο μέλλον. Ακρογωνιαίος λίθος αυτής της επιστημονικής βάσης είναι η μακροπρόθεσμη , ευρείας κλίμακας και εντατική παρακολούθηση της κατάστασης των δασών.



Σχεδόν το 50% της επιφάνειας της χώρας μας καλύπτεται από δάση και δασικές εκτάσεις. Τα δάση καλύπτουν το 25% της συνολικής έκτασης της Ελλάδας και στην πλειοψηφία τους είναι φυσικά και χαρακτηρίζονται από υψηλή βιοποικιλότητα. Άλλο ένα 24% καλύπτεται από δασικές εκτάσεις οι οποίες όμως είναι υποβαθμισμένες, καθώς βρίσκονται κοντά σε αστικές περιοχές, και η προστασία τους απ' το κράτος και τους πολίτες είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη.

Η ποικιλία των δασών που συναντάμε στην Ελλάδα είναι μοναδική. Αυτό οφείλεται στο έντονο ανάγλυφο, στην γεωγραφική θέση της χώρας, στο κλίμα της, καθώς και στο ότι κατά την διάρκεια των τελευταίων παγετώνων η Ελλάδα δεν είχε καλυφθεί από πάγους. Για τους λόγους αυτούς, η γωνιά αυτή της Βαλκανικής, αποτέλεσε φιλόξενο καταφύγιο για πολλά βορειοευρωπαϊκά είδη δέντρων, τα οποία μέσα στην πάροδο του χρόνου έφτασαν μέχρι εδώ, διασταυρώθηκαν με τα ντόπια ήδη, προσαρμόστηκαν στις εδώ κλιματολογικές συνθήκες, και σήμερα δημιουργούν δάση με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Εδώ μπορεί να συναντήσει κανείς από εύκρατα δάση στα βόρεια, όπως εκείνα της κεντρικής Ευρώπης, μέχρι συστάδες από τροπικούς φοίνικες, στην Κρήτη.





Τα περισσότερα όμως ελληνικά δάση μπορούν να χαρακτηρισθούν ως μεσογειακά. Είναι οικοσυστήματα προσαρμοσμένα στο μεσογειακό κλίμα. Ξηρά και ζεστά καλοκαίρια και κρύους χειμώνες. Υπάρχουν σπάνια ενδημικά ήδη δέντρων, όπως το κεφαλλονίτικο έλατο, η αμπελιτσιά και το ρόμπολο, καθώς και δέντρα που συναντάμε και στην υπόλοιπη Ευρώπη, όπως το δασικό πεύκο, η ερυθρελάτη και η οξιά.



Τα δάση όμως δεν αποτελούνται μόνο από δέντρα, αλλά φιλοξενούν και πολλά είδη ζώων, πουλιών, ερπετών και εντόμων. Στα ελληνικά δάση ζει μια μεγάλη ποικιλία θηλαστικών, με πιο γνωστά από αυτά την καφέ αρκούδα, τον αγριόγατο, το τσακάλι, το λύκο και τον ασβό.

Τα δάση στην χώρα μας απειλούνται σοβαρά. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες, η οικιστική επέκταση, η αλόγιστη υλοτομία, καθώς και οι δασικές πυρκαγιές με τις καταπατήσεις των καμένων εκτάσεων που ακολουθούν, απειλούν πολύ σοβαρά την ύπαρξη των δασών στην χώρα μας. Έναν άλλο σοβαρό κίνδυνο αποτελεί η υπερβόσκηση, συνέπεια του ότι οι πληθυσμοί των αιγοπροβάτων που εκτρέφονται στην χώρα μας είναι πολύ μεγαλύτεροι απ' αυτούς που θα μπορούσαν να εκτραφούν στις χορτολιβαδικές εκτάσεις. Η υπερβολική βόσκηση είναι η βασική αιτία της εικόνας που παρουσιάζουν σήμερα πολλά απ' τα βουνά της χώρας μας. Πλήρη αποψίλωση, γυμνά βράχια χωρίς χώμα και βλάστηση.

Τα δάση όπως είναι απλά μια συγκέντρωση δέντρων. Είναι ένας βιότοπος, στον οποίο συνυπάρχουν φυτικά και ζωικά ήδη. Άρα η καταστροφή των δασών δεν περιορίζεται μόνο στην ελάττωση του αριθμού των δέντρων, αλλά και στην ελάττωση του πληθυσμού, βασικά σπάνιων ζωικών ειδών, συνέπεια της λαθροθηρίας.





■ ΔΑΣΟΣ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ



Είναι ένα πολύπλοκο οικοσύστημα, ένας βιολογικός οργανισμός κοινοβίωσης με φυτά και ζώα που χαρακτηρίζεται από την επικράτηση δέντρων. Κάθε δασικό είδος έχει τις δικές του απαιτήσεις σε υγρασία, θρεπτικά στοιχεία, κλιματικούς παράγοντες. Υπάρχει αμοιβαία αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση μεταξύ των φυτών, των ζώων και του φυσικού περιβάλλοντος. Από τις σχέσεις αυτές δημιουργείται μια ισορροπία, που παίζει βασικό ρόλο στην οικολογική ισορροπία του ευρύτερου περιβάλλοντος. Το δάσος διαθέτει εσωτερικούς μηχανισμούς αυτορύθμισης των βιοτικών και των αβιοτικών παραγόντων που διαταράσσουν την ισορροπία του. Αν όμως δράσουν εξωτερικοί παράγοντες όπως ο άνθρωπος με τις επαναλαμβανόμενες πυρκαγιές, την υπερβόσκηση, τις εκτεταμένες υλοτομίες τότε το δασικό οικοσύστημα υποβαθμίζεται. Ένα δάσος μπορεί να διακριθεί σε παρθένο δάσος, σε φυσικό δάσος και σε τεχνητό δάσος.

Παρθένο είναι το δάσος που δημιουργείται, αναπτύσσεται και αναγεννάται χωρίς καμία ανθρώπινη επέμβαση. Εξελίσσεται σύμφωνα με τους νόμους της φύσης, κάτω από τις επιδράσεις του βιοτικού και αβιοτικού περιβάλλοντος. Τα φυτά μεγαλώνουν, δημιουργούν σπέρματα, πεθαίνουν και τα διαδέχονται άλλα. Υπάρχει ένας αδιάκοπος αγώνας για το φως, το νερό, τα θρεπτικά συστατικά, το ζωτικό χώρο ανάμεσα στα μεμονωμένα άτομα αλλά και ανάμεσα στα είδη. Στα παρθένα δάση τυπικά δεν επιτρέπονται ανθρωπογενείς επιδράσεις, όμως τις τελευταίες δεκαετίες έχουν υποστεί αρκετές καταστροφές.

Φυσικό είναι το δάσος που κάποτε ήταν παρθένο δάσος αλλά ο άνθρωπος το χρησιμοποίησε για να καλύψει τις ανάγκες του.





Ως τεχνητό δάσος νοείται το δάσος που δημιουργείται με την επέμβαση του ανθρώπου μέσω αναδασώσεων σε γυμνό έδαφος ή σε εκτάσεις που προϋπήρχε δάσος αλλά καταστράφηκε για διάφορους λόγους και δεν μπόρεσε να αναγεννηθεί. Κύριος σκοπός της δημιουργίας ενός τεχνητού δάσους είναι η αντιπλημμυρική προστασία, η σταθεροποίηση του εδάφους, η αποκατάσταση του περιβάλλοντος και η ισορροπία αυτού.



Σύμφωνα με ερμηνευτική δήλωση από το Σύνταγμα της Ελλάδας, άρθρο 24: "Ως δάσος ή δασικό οικοσύστημα νοείται το οργανικό σύνολο άγριων φυτών με ξυλώδη κορμό πάνω στην αναγκαία επιφάνεια του εδάφους, τα οποία, μαζί με την εκεί συνυπάρχουσα χλωρίδα και πανίδα, αποτελούν μέσω της αμοιβαίας αλληλεξάρτησης και αλληλοεπίδρασής τους, ιδιαίτερη βιοκοινότητα (δασοβιοκοινότητα) και ιδιαίτερο φυσικό περιβάλλον (δασογενές). Δασική έκταση υπάρχει όταν στο παραπάνω σύνολο η άγρια ξυλώδης βλάστηση, υψηλή ή θαμνώδης, είναι αραιά."

Το οικοσύστημα είναι μια έννοια που περιλαμβάνει τον Οικότοπο, τον Βιότοπο και τις Σχέσεις μεταξύ τους και μεταξύ των στοιχείων τους. Ο οικότοπος, πολύ απλά, είναι ο χώρος πάνω στον οποίο αναπτύσσονται τα φυτά και ζουν τα ζώα. Είναι το έδαφος το νερό και το κλίμα, δηλαδή οι παράγοντες που επηρεάζουν τις συνθήκες διαβίωσης της χλωρίδας και της πανίδας. Ο βιότοπος, ή βιοκοινότητα, είναι η βιομάζα που αναπτύσσεται πάνω στον οικότοπο, ο οποίος αποτελεί και την αναπαραγωγική βάση. Ο βιότοπος αποτελείται από την φυτοκοινότητα και την ζωοκοινότητα. Ανάμεσα στα στοιχεία της ζωοκοινότητας, αλλά και της φυτοκοινότητας, αναπτύσσονται ορισμένες σχέσεις, άλλοτε συναγωνιστικές και άλλοτε ανταγωνιστικές. Επίσης σχέσεις αναπτύσσονται και μεταξύ φυτοκοινότητας και ζωοκοινότητας, μεταξύ οικότοπου και βιοτόπου, αλλά και μεταξύ επί μέρους στοιχείων τους.





Ο οικότοπος, ο βιότοπος, αλλά και οι σχέσεις που περιγράφηκαν με τον πιο απλό τρόπο, αποτελούν την Βιογεωκοινότητα, ή Φυσικό Οικοσύστημα. Όταν στην βλάστηση του βιοτόπου κυριαρχούν τα ξυλώδη φυτά ή τα δέντρα, τότε έχουμε αναφορά σε δασική έκταση ή δάσος (δασικό οικοσύστημα).

Η έννοια του δασικού οικοσυστήματος, έχει άλλη σημασία εάν την εξετάζουμε από οικολογική σκοπιά, άλλη εάν την εξετάζουμε από άποψη δασοκομική και άλλη εάν την εξετάζουμε από θέση προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

Από άποψη οικολογική, κάθε χώρος, που συγκεντρώνει ορισμένα ελάχιστα, από τα απαιτούμενα για τον ορισμό του ως οικοσυστήματος (έχει δηλαδή έδαφος, ή φυτά, ή ζώα), θα πρέπει να ορίζεται ως τέτοιος, με μόνο ζητούμενο τον καθορισμό των ορίων του. Με βάση αυτήν την προσέγγιση, κάθε χώρος που περιλαμβάνει φυτά οποιασδήποτε διάπλασης, ύψους, η πυκνότητας, θα πρέπει να χαρακτηρίζεται σαν δάσος.

Από άποψη δασοκομική, "Για δάσος μιλάμε μόνο τότε, όταν τα δένδρα και οι θάμνοι συζούν πάνω σε μια μεγάλη επιφάνεια, σε στενή κοινωνική σχέση μεταξύ τους και σε τόση απόσταση, ώστε με την συγκόμωσή τους να δημιουργούν ένα ξεχωριστό περιβάλλον - το δασογενές περιβάλλον - και όταν μαζί με άλλα είδη από το φυτικό και ζωικό βασίλειο δημιουργούν μια ξεχωριστή βιοκοινότητα την οποία ονομάζουμε δασοβιοκοινότητα και αν λάβουμε υπ όψη μας και τον βιότοπο, την ονομάζουμε δασική βιογεωκοινότητα, ή δασικό οικοσύστημα (Σπ. Ντάφης)". Ο δασοκομικός ορισμός του δάσους, εξυπηρετεί μόνο την διαχείρισή του, επιζητώντας μεγάλες εκτατικά μονάδες, για να μπορεί να αποδίδει και οικονομικά αποτελέσματα.



Από άποψη προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ως δασικό οικοσύστημα μπορούμε να χαρακτηρίσουμε κάθε χώρο, ο οποίος έχει στοιχεία φυσικού οικοσυστήματος και χρειάζεται προστασία και ειδική διαχείριση, λόγω της θέσης του, της σύνθεσης των στοιχείων του, της σπουδαιότητάς του στην διατήρηση της φυσικής ισορροπίας. Μέχρι σήμερα, πρακτικά ισχύει η τελευταία εκδοχή του φυσικού - δασικού οικοσυστήματος, με αρκετά θετικά αποτελέσματα.





■ ΤΑ ΔΑΣΗ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΠΛΑΝΗΤΗ



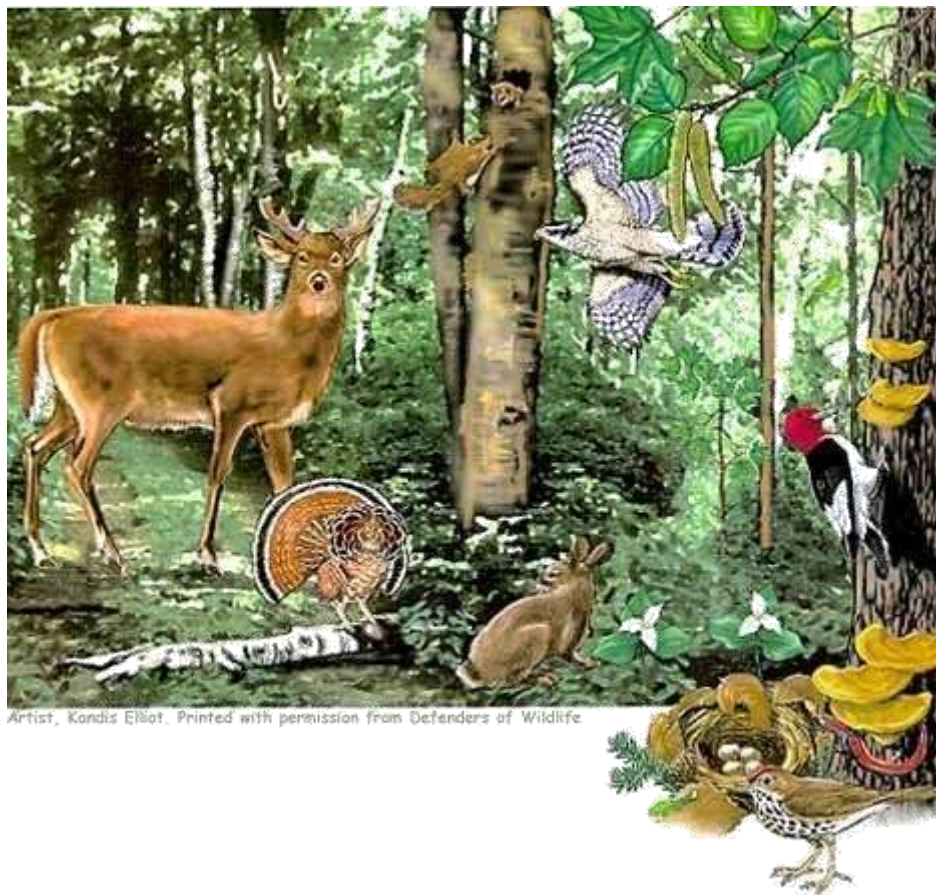
Τα Δάση είναι αναπόσπαστα δεμένα με τη ζωή του πλανήτη, τη διασφάλιση της επιβίωσης των οικοσυστημάτων, την ισορροπία και τη βιωσιμότητα. Ο ρόλος τους είναι καθοριστικός για την αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου καθώς συμβάλλουν στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, στη διατήρηση σταθερού του κλίματος και κατά συνέπεια στη διατήρηση των υδάτινων αποθεμάτων και της βιοποικιλότητας του πλανήτη μας. Είναι ιδιαίτερα πολύτιμα για τον έλεγχο των βροχοπτώσεων και την εξάτμιση των νερών. Μετατρέπουν τεράστιες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα σε οξυγόνο.

Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες, υπάρχει μια συνεχής πορεία υποβάθμισης και εξαφάνισης των δασών με αναγκαία συνεπακόλουθα τον κίνδυνο καταστροφής της βιοποικιλότητας, της ιστορικής και πολιτισμικής κληρονομιάς και του φυσικού κάλλους. Αν συνεχιστεί η μείωσή τους θα αντιμετωπίσουμε σε εντονότερο βαθμό τις κλιματικές αλλαγές όπως την αύξηση της μέσης θερμοκρασίας, την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, τα συχνά και έντονα ακραία καιρικά φαινόμενα όπως ξηρασίες, καταιγίδες και πλημμύρες, που συχνά έχουν ως επακόλουθο καταστροφές καλλιεργειών και οικοσυστημάτων και απώλειες ανθρώπινων ζωών. Σε πολλά σημεία του πλανήτη τα δάση σχετίζονται άμεσα με την επιβίωση και τη διατήρηση των τοπικών κοινωνιών και του ανθρώπινου πολιτισμού.





Η χωροχρονική σύγκριση των μεγεθών, ωστόσο, είναι καταλυτική: Σε ολόκληρο τον πλανήτη έχει απομείνει περίπου το 1/5 της αρχικής έκτασης των δασών ενώ τα τελευταία 30 χρόνια έχουν καταστραφεί παγκοσμίως τροπικά δάση έκτασης μεγαλύτερης αυτής της Ε.Ε. Υπολογίζεται ότι κάθε τριάντισι χρόνια καταστρέφεται δασική περιοχή με έκταση ίση περίπου με την επιφάνεια της Γαλλίας. Μόνο το 1 - 3% των δασών της δυτικής Ευρώπης δεν έχει διαταραχθεί από τον άνθρωπο ενώ επιβεβαιώνεται επιστημονικά ότι η μείωση των δασικών εκτάσεων συνεπάγεται και την αύξηση του ρυθμού εξαφάνισης των ειδών που ζουν σε αυτά. Ένα καμένο δάσος χρειάζεται τουλάχιστον 20 με 25 χρόνια για να ξαναφυτρώσει, αν δεν ξανακαεί στο μεταξύ... Κι όμως, μεγάλες δασικές εκτάσεις της Γης, εξαφανίζονται γρήγορα και μπορεί να χαθούν γρηγορότερα από όσο πιστεύεται, καθώς πολλά τμήματα των υποτιθέμενων παρθένων δασών έχουν καταστραφεί τελείως ενώ το 40% των παρθένων εκτάσεων θα χαθεί το πολύ σε 20 χρόνια, δηλαδή μέχρι το 2020. Από το 1950 η Ευρώπη έχει απολέσει περισσότερο από το 50% των υδροτόπων και των γεωργικών εκτάσεων που θεωρούνται υψηλής φυσικής αξίας με συνέπεια σχεδόν τα μισά είδη της πανίδας της Ευρώπης να κινδυνεύουν να εκλείψουν. Για τη χλωρίδα της χώρας μας, που αριθμεί-σε σχέση με τα 3000 της Ευρώπης- περίπου 5000 είδη, από τα οποία το 20% ενδημικά, δηλαδή μοναδικά, ο κίνδυνος είναι προφανής και ανυπολόγιστος.





Σημαντικότερες «πληγές» και μόνιμες πηγές καταστροφής για τα δάση αποτελούν οι καταπατήσεις, οι εκχερσώσεις, η καταστροφή των βιοτόπων και οι παράνομες οικοπεδοποιήσεις και βέβαια, οι πυρκαγιές. Η συνολική έκταση βλάστησης και δασών που αποτελούν τμήμα του δικτύου Natura 2000 και άλλων περιοχών μείζονος οικολογικής αξίας η οποία επλήγη από τις πυρκαγιές στην Ευρώπη το φετινό καλοκαίρι υπερβαίνει τα 700.000 εκτάρια. Στη χώρα μας οι πυρκαγιές έπληξαν 10 εθνικούς δρυμούς, έκαψαν 2,5 εκατομμύρια στρέμματα δασικών και φυσικών περιοχών, στέρησαν τη ζωή σε 74 ανθρώπους και προκάλεσαν ζημιές που αποτιμώνται σε 2 δισεκατομμύρια ευρώ, χωρίς συνυπολογισμό της απώλειας των υπηρεσιών που προσφέρει το δάσος.

Όπως διαβεβαιώνουν οι επιστήμονες τα δάση που κάηκαν, έχουν ήδη πυροδοτήσει πρόσθετες κλιματικές μεταβολές, που θα ενισχύσουν ακόμη περισσότερο τις υπάρχουσες αρνητικές προβλέψεις για την κλιματική αλλαγή στον πλανήτη μας, την τάση ερημοποίησης, τα ακραία καιρικά φαινόμενα. Ζήσαμε την τραγωδία της καταστροφής των δασών μας που δεν περιγράφεται με λόγια και που αποτελεί ένα σοκ που βιώσαμε και βιώνουμε όλοι, χωρίς προηγούμενο στον Ευρωπαϊκό χώρο. Οι καταστροφές αυτές, τόσο μεγάλης κλίμακας, προκάλεσαν πέρα από την ανατροπή των περιβαλλοντικών και μια απόλυτη ανατροπή των κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων των περιοχών που επλήγησαν, ανατροπή που με τη σειρά της μπορεί να ανατροφοδοτήσει αρνητικά την περιβαλλοντική καταστροφή και να διαχέεται στο σύνολο της ζωής του κάθε Νομού με κίνδυνο να δημιουργηθεί με τη μέθοδο «ντόμινο» σημαντική οπισθοδρόμηση.





■ ΕΙΔΗ ΔΑΣΩΝ:

- Αρχέγονα δάση



Δάση παλιά, δάση αιώνων, που αναπτύχθηκαν και εξελίχθηκαν με καθόλου ή ελάχιστη ανθρώπινη επέμβαση. Δάση τα οποία αποτελούν παγκόσμια κληρονομιά και ευθύνη για ολόκληρη την ανθρωπότητα. Τα αρχέγονα δάση του πλανήτη παρουσιάζουν πολύ μεγάλη ποικιλία. Περιλαμβάνουν αρκτικά, εύκρατα και τροπικά δάση, κωνοφόρα και πλατύφυλλα δένδρα, δάση βροχής, μανγκρόβια βλάστηση... Επηρεάζουν το κλίμα της γης, ελέγχοντας τις βροχοπτώσεις και την εξάτμιση. Συμβάλλουν στη σταθεροποίηση του κλίματος αποθηκεύοντας τεράστιες ποσότητες διοξειδίου του άνθρακα που, υπό άλλες συνθήκες, θα επιδείνωνε τις κλιματικές αλλαγές.

Τα αρχέγονα δάση προσφέρουν καταφύγιο σε εκατομμύρια ανθρώπους των οποίων η επιβίωση εξαρτάται άμεσα από αυτά. Σε αυτά τα δάση συναντάμε τα 2/3 των ζώων και των φυτών που ζουν στην ξηρά. Δυστυχώς, αυτός ο μοναδικός πλούτος απειλείται με οριστική εξαφάνιση. Ήδη, περισσότεροι από 87 διαφορετικοί πολιτισμοί έχουν εξαφανιστεί για πάντα από τα δάση της Βραζιλίας, ενώ μέσα στα επόμενα 10-20 χρόνια αναμένεται η εξαφάνιση μερικών χιλιάδων ειδών ζώων και φυτών.

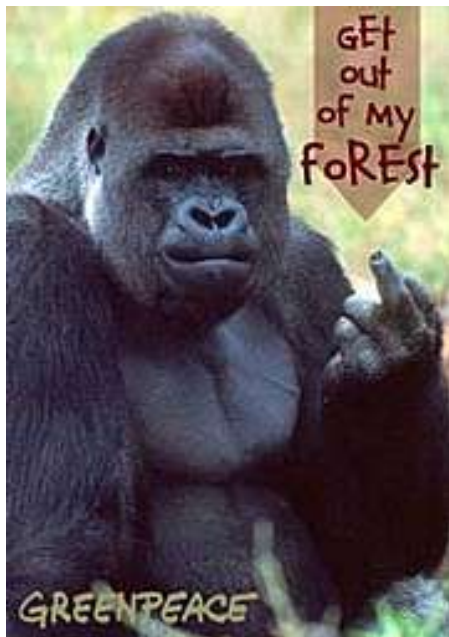
Σε ολόκληρο τον πλανήτη τα αρχέγονα δάση βρίσκονται σε κρίση. Το 1992, στην Παγκόσμια Συνδιάσκεψη για το Περιβάλλον, που πραγματοποιήθηκε στο Ρίο υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, οι εκπρόσωποι των κρατών κατέληξαν σε μια διεθνή νομικά δεσμευτική συμφωνία:





τη Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα (Convention on Biological Diversity, CBD). Όμως μέχρι σήμερα, οι χώρες που δεσμεύτηκαν για την εφαρμογή της Σύμβασης έχουν κάνει ελάχιστα για την υλοποίηση των δεσμεύσεών τους.

Η επιλογή είναι απλή: **ΣΩΤΗΡΙΑ ή ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ;**



ΑΜΑΖΟΝΙΟΣ: Ο ΠΝΕΥΜΟΝΑΣ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΗ

Η Αμαζονία είναι το μεγαλύτερο αρχέγονο δάσος και φιλοξενεί την πιο πλούσια χλωρίδα του πλανήτη. Περισσότερα από 30.000 είδη φυτών έχουν αναγνωριστεί μέχρι τις ημέρες μας και ο κατάλογός τους μεγαλώνει συνεχώς. Μέσα σε δέκα μόνο στρέμματα τροπικού δάσους στον Αμαζόνιο, υπάρχουν περισσότερα φυτικά είδη απ' ότι σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το δάσος του Αμαζονίου φιλοξενεί περί τα 8.700 είδη πουλιών, 8.000 είδη εντόμων, τουλάχιστον 30 είδη πιθήκων και τη μεγαλύτερη ποικιλία βατράχων στον κόσμο. Τα νερά του Αμαζονίου ποταμού, με συνολικό μήκος 6.400 χιλιόμετρα, φιλοξενούν περισσότερα από 1.500 είδη ψαριών, αλλά και κροκόδειλους, χελώνες, ποταμοδέλφια. Επιπλέον ο Αμαζόνιος αποτελεί πηγή ζωής για 20 εκατομμύρια ανθρώπους, στους οποίους περιλαμβάνονται 400 φυλές ιθαγενών. Πολλοί από αυτούς δεν είχαν μέχρι σήμερα την παραμικρή επαφή με τον υπόλοιπο κόσμο.





- Παρθένα δάση



Παρθένο είναι το δάσος που δημιουργείται, αναπτύσσεται και αναγεννάται χωρίς καμία ανθρώπινη επέμβαση. Εξελίσσεται σύμφωνα με τους νόμους της φύσης, κάτω από τις επιδράσεις του βιοτικού και αβιοτικού περιβάλλοντος. Τα φυτά μεγαλώνουν, δημιουργούν σπέρματα, πεθαίνουν και τα διαδέχονται άλλα. Υπάρχει ένας αδιάκοπος αγώνας για το φως, το νερό, τα θρεπτικά συστατικά, το ζωτικό χώρο ανάμεσα στα μεμονωμένα άτομα αλλά και ανάμεσα στα είδη. Στα παρθένα δάση τυπικά δεν επιτρέπονται ανθρωπογενείς επιδράσεις, όμως τις τελευταίες δεκαετίες έχουν υποστεί αρκετές καταστροφές.

Ο ορισμός "Παρθένο Δάσος" έχει γίνει αντικείμενο ποικίλου διατύπωσης εκ μέρους Ευρωπαίων επιστημόνων από τα μέσα του περασμένου αιώνα (Seidel, 1848) ως πολύ πρόσφατα από τον Leirundgut (1982), ο οποίος όρισε ότι "Παρθένο Δάσος είναι το δάσος εκείνο του οποίου η βλάστηση, η μίξη και η δημιουργία εξαρτώνται αποκλειστικά και μόνον από φυσικούς, σταθμικούς και οικολογικούς παράγοντες. Έτσι μπορεί να θεωρηθεί ως φυσικό εργαστήριο που στο μέλλον θα παίρνει όλο και μεγαλύτερη αξία, καθόσον θα αυξάνει η σημασία της έρευνας του περιβάλλοντος",

Από τους περισσότερους ερευνητές τα παρθένα δάση διακρίνονται στα πραγματικά ή πρωτογενή, που είναι εκείνα που η όλη τους εξέλιξη έμεινε έξω από ανθρωπογενείς επιδράσεις και στα λεγόμενα παρθένα ή δευτερογενή, που έχουν κάποτε υποστεί ανθρωπογενείς επιδράσεις, οι οποίες όμως δεν άφησαν εμφανή ίχνη.





Παρθένο Δάσος Φρακτού



Το "Παρθένο Δάσος", το μοναδικό αυτό εργαστήρι της φύσης, το πασίγνωστο για την επιστημονική του αξία, βρίσκεται στη θέση "Φρακτό" του δάσους του Παρανεστίου του νομού Δράμας, στο βορειότερο άκρο της Ελληνικής Κεντρικής Ροδόπης, σε απόσταση 100 περίπου χιλιομέτρων από την πόλη της Δράμας και σε υψόμετρο 1.500-1.950 μ. Καταλαμβάνει έκταση 8.500 στρεμ. περίπου και η γενική του έκθεση είναι νότια.

Από το 1980 έχει ανακηρυχθεί "Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης" και έκτοτε τελεί υπό καθεστώς ειδικής προστασίας. Η αρχική ανακάλυψη παρθένων εκτάσεων (5.500 στρεμ.) και η υπόδειξη και ο προσδιορισμός για πρόσβαση τους έγιναν από τη Σχολή Δασολογίας και Φυσιικού Περιβάλλοντος του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Αργότερα τέθηκαν εκτός δασικής διαχείρισης και άλλες συστάδες, έκτασης 2.700 στρεμ., γύρω από τις ήδη προστατευόμενες, που προσομοιάζουν με αυτές.

Η επιστημονική αξία του παρθένου δάσους του Παρανεστίου για τη μελέτη και έρευνα της φυσικής αναγέννησης και εξέλιξης της δομής του δάσους, κάτω από εντελώς φυσικές συνθήκες, είναι πραγματικά ανυπολόγιστη και παρουσιάζει πανευρωπαϊκό ενδιαφέρον.

Το παρθένο δάσος Φρακτού είναι μικτό δάσος οξιάς, ελάτης, ερυθρελάτης. Η δομή του χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ομήλικων μικρών και ανομήλικων ομοιόμορφων μεγάλων επιφανειών που βρίσκονται σε διαφορετική φάση εξέλιξης, η οποία ονομάζεται κηπευτοειδής.



Οι φάσεις που εναλλάσσονται στο παρθένο δάσος του Φρακτού είναι: φάση της αναγέννησης, φάση της νεότητας, ώριμη φάση ή φάση του αρίστου, φάση του γήρατος, φάση της διάσπασης και κηπευτή φάση. Από αυτές κυριαρχεί η φάση του γήρατος που οδηγεί στη διάσπαση του δάσους.

Η φυσική αναγέννηση γίνεται σε μικρές επιφάνειες των 100-300 (400) μ² και δεν παρατηρείται αλλαγή του δασοπονικού είδους σε μεγάλες επιφάνειες, σπανίως όμως και σε μικρές.

Εκτός από την οξιά, ελάτη, ερυθρελάτη που κυριαρχούν, υπάρχουν και άλλα δασοπονικά είδη, όπως: δασική πεύκη, σημύδα, τρέμουσα λεύκη, σορβιά, ιτιές, σφενδάμι και στο κατώτερο τμήμα του δρυς. Στην ποώδη βλάστηση απαντάται πλήθος κοινών και σπάνιων ειδών.

Η πανίδα του παρθένου δάσους ανεπηρέαστη και αυτή από ανθρωπογενείς επιδράσεις παρουσιάζει μεγάλη ποικιλότητα σε είδη, ελάφι, το αγριογούρουνο, το αγριοκάτσικο, ο λύκος, η αρκούδα, ο λαγός, η αλεπού, το φασσοπερίστερο, η φάσσα, ο δρυοκολάπτης, ο κότσυφας, ο γερακαετός, ο σταυραετός κ.λ.π. Χάρη στα μεγάλα σαρκοφάγα ζώα που ζουν στο παρθένο δάσος Φρακτού επιτυγχάνεται μια αυτορρύθμιση του πληθυσμού των άγριων ζώων, γεγονός στο οποίο οφείλεται η διατήρηση της σχετικής οικολογικής ισορροπίας του. Αντίθετα, τα παρθένα δάση της Ευρώπης κινδυνεύουν να χάσουν την οικολογική ισορροπία τους εξαιτίας της υπερβολικής αύξησης των θηραμάτων.

Το παρθένο δάσος του Φρακτού αναπτύσσεται και εξελίσσεται μέσα σε φυσικές και αδιατάρακτες από τον άνθρωπο συνθήκες, όπως επίσης και καταστρέφεται από φυσικά αίτια, όπως είναι η φωτιά από κεραυνούς, επιδημίες που προκαλούνται από έντομα κ.λπ.

Με τις μέχρι τώρα διοικητικές πράξεις η ευρύτερη περιοχή έχει χωρισθεί σε ζώνες:

Α ζώνη: Συστάδες παρθένου δάσους - απόλυτη προστασία.

Β ζώνη: Συστάδες εκτός διαχείρισης -είδη προστατευτικό καθεστώς. Απαγόρευση καρπώσεων, θήρας, βοσκής.

Γ ζώνη: Ευρύτερη περιοχή των 53.122 στρ. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί και μία άτυπη ζώνη που περιλαμβάνει τις απρόσιτες συστάδες του παρθένου όπου απαγορεύονται η θήρα, η βοσκή με σκοπό την απόλυτη προστασία του παρθένου δάσους και την προστασία της ευρύτερης περιοχής. Στις περιοχές αυτές επιτρέπεται μόνο η διεξαγωγή της επιστημονικής έρευνας.



- Αισθητικά δάση - Περιοχές Natura 2000



Αισθητικά δάση κηρύσσονται δάση ή φυσικά τοπία που έχουν ιδιαίτερη αισθητική, οικολογική και τουριστική σημασία και επιβάλλεται η προστασία της πανίδας, της χλωρίδας και του ιδιαίτερου φυσικού κάλλους τους. Για την προστασία, οργάνωση και βελτίωση των αισθητικών δασών λαμβάνονται μέτρα και εκτελούνται έργα, σύμφωνα με τα ισχύοντα για τις περιφερειακές ζώνες των εθνικών δρυμών

Η ύπαρξη και αναγνώριση των Αισθητικών Δασών της Ελλάδας καθιερώθηκε το 1971. Μεγάλο αριθμό αυτών καταλαμβάνουν τα Αισθητικά Δάση της Θεσσαλίας, 3 εκ των οποίων ανήκουν στο Νομό Λάρισας. Τα δάση αυτά διακρίνονται για την ιδιαίτερη ομορφιά και θέα τους και έχουν μεγάλη τουριστική και αισθητική σημασία, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την προστασία τους. Για την οργάνωση της προστασίας αυτής λαμβάνονται μέτρα παρόμοια με αυτά, που ισχύουν για τους εθνικούς δρυμούς.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 19 αισθητικά δάση, με συνολική έκταση 33.109 εκτάρια.





Όνομα	Νομός	Νησί
Βάι	Λασιίθι	Κρήτη
Καισαριανής	Αττική	-
Κοιλάδας Θεσσαλικών Τεμπών	Λάρισα	-
Καραϊσκάκη	Καρδίτσα	-
Ξυλοκάστρου	Κορίνθια	-
Πανεπιστημιούπολεως Πατρών	Αχαΐα	-
Ιωαννίνων	Ιωάννινα	-
Φαρσάλων	Λάρισα	-
Στενής	Εύβοια	Εύβοια
Δασικού Συμπλέγματος Οσσας	Λάρισα	-
Μογγοστού	Κορινθία	-
Νικοπόλεως Μύτικα	Πρέβεζα	-
Σκιάθου	Μαγνησία	Σκιάθος
Στενών ποταμού Νέστου	Ξάνθη, Καβάλα	-
Εθνικής Ανεξαρτησίας, Καλαβρύτων	Αχαΐα	-
Τιθορέας	Φθιώτιδα	-
Αμυγδαλώννα	Καβάλα	-
Αηλιά	Τρίκαλα	-
Κουρί Αλμυρού	Μαγνησία	-



- **Διατηρητέα μνημεία φύσης**



Τα **Διατηρητέα μνημεία της φύσης** είναι μια κατηγορία προστατευόμενων φυσικών περιοχών. Είναι περιοχές δημόσιες ή ιδιωτικές που έχουν φυσικά χαρακτηριστικά μεγάλης οικολογικής αξίας. Για την προστασία των Διατηρητέων μνημείων της φύσης ισχύουν οι ίδιοι κανόνες που ισχύουν για τους πυρήνες των Εθνικών δρυμών.

Είναι περιοχές, μικρότερης συνήθως έκτασης από τους δρυμούς, που η διαχείριση τους αποβλέπει στη διάσωση και προστασία εθνικά σημαντικών φυσικών στοιχείων ή σχηματισμών του τοπίου εξαιτίας των μοναδικών χαρακτηριστικών τους. Ως Μνημεία της Φύσης μπορούν να χαρακτηρισθούν φυσικά δάση με κάποιο σπάνιο είδος δέντρου, εκτάσεις με απολιθωμένα δέντρα (όπως το απολιθωμένο δάσος της Λέσβου), γεωμορφικοί σχηματισμοί κ.ά. Στα φυσικά μνημεία υπάγονται επίσης και μεμονωμένα δέντρα ή συστάδες δέντρων μεγάλης ηλικίας, ή με ιδιαίτερη αισθητική, πολιτιστική ή ιστορική σημασία.

Έχουν κηρυχθεί 51 Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, με συνολική έκταση 16.840 εκτάρια. Η πλειονότητα των μνημείων αυτών καταλαμβάνει ελάχιστα τετραγωνικά μέτρα. Αξιοπρόσεκτο είναι ότι μόνο το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου το οποίο καταλαμβάνει το 89% της συνολικής έκτασης των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης. Σύμφωνα με τα ψηφιοποιημένα όρια, η συνολική έκταση των Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης αντιστοιχεί στο 0,12 % της συνολικής χερσαίας έκτασης της χώρας, ενώ το θαλάσσιο τμήμα τους καταλαμβάνει έκταση ίση με 21,32 εκτάρια.



Περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ως Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης (όπου δεν δίνεται τιμή για το εμβαδόν σημαίνει ότι αυτό είναι κάτω από 1 εκτάριο).

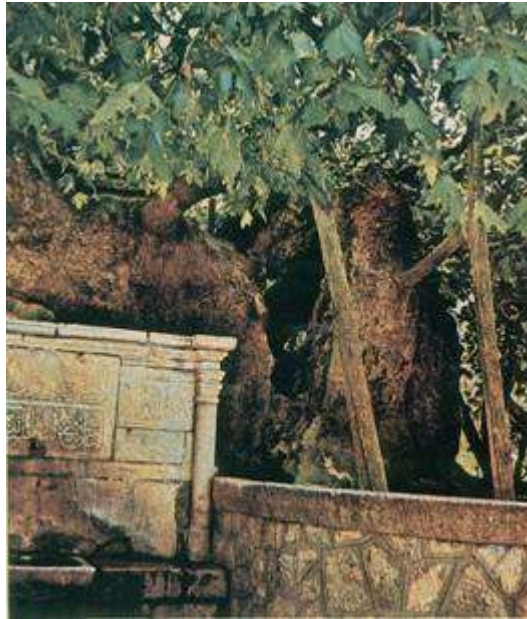
Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης	Εμβαδόν (εκτάρια)
Οι δύο Πλάτανοι του Σχολαρίου	-
Το κλήμα των Καλαβρύτων	-
Το Πεύκο της Νικήτης Χαλκιδικής	-
Ο Πλάτανος στον Γεροπλάτανο Χαλκιδικής	-
Ο Πλάτανος της Βάβδου	-
Ο Πλάτανος του Πausανία στο Αίγιο	-
Οι Δώδεκα Βρύσες του Αιγίου	-
Οι Πλάτανοι των Κομποτάδων	-
Ο Πλάτανος της Άρτας	-
Ο αειθαλής Πλάτανος της Φαιστού	-
Οι Πλάτανοι της Βέροιας	-
Ο Πλάτανος του Ναυπλίου	-
Η Ελιά του Ναυπλίου	-
Ο Φοίνικας του Ναυπλίου	-
Οι Ίταμοι Κρυονερίου Αργολίδας	-
Οι Ελιές της Δημαίνης Αργολίδας	-
Οι Ελιές του Αλμυροποτάμου Εύβοιας	-
Ο Πλάτανος της Δημητσάνας Αρκαδίας	-
Ο Σφένδαμος του Σιδηροκάστρου Μεσσηνίας	-
Η Ελιά της Καλαμάτας	-
Το Δάσος Δενδροκέρδων στην Κυνουρία Αρκαδίας	74
Η Δρυς του Περιθωρίου Αρκαδίας	-
Συστάδα Δρυός και Φράξου (Μουριών)	9,2
Η Δρυς στις Κορφές Ηρακλείου	-
Οι Βελανιδιές στην Καλαμιά Αιγίου	-
Η Δρυς της Δόριζας Αρκαδίας	-



Ο Πλάτανος Βλάτους Χανίων	-
Ο Πλάτανος της Αγ. Μαρίνας Φθιώτιδας	-
Οι Πλάτανοι της Λαμίας	-
Το Δάσος της Οξιάς στην Τσίχλα Χαϊντού Ξάνθης	18
Το Δάσος Οξιάς στο Πευκωτό Πέλλας	3,2
Το Παρθένο Δάσος της Κεντρικής Ροδόπης	550
Το νησί Πιπέρι στις Βόρειες Σποράδες	438
Ο Πλάτανος στην Ελαία Θεσπρωτίας	-
Η Φτελιά της Αηδόνας Καλαμπάκας	-
Ο αειθαλής Πλάτανος των Αζωγυρών Χανίων	-
Το Κρητικό Κεφαλάνθηρο στις Καμάρες Ηρακλείου	-
Ο Πλάτανος του Αγ. Φλώρου Μεσσηνίας	-
Το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου	15.000
Ο Πλάτανος του Ιπποκράτη στην Κω	-
Ο Πλάτανος της Απολλωνίας - Σταυρός Θεσσαλονίκης	-
Ο Πλάτανος της Πλατανιώτισσας Καλαβρύτων	-
Το δάσος του Λεσινίου Αιτωλοακαρνανίας	45,9
Ο Πλάτανος της Αγ. Λαύρας Καλαβρύτων	-
Ο Σφαγγώνας στο δάσος του Λαϊλιά Σερρών	3,9
Υπόλειμμα υδροχαρούς δάσους στην Ιστιαία Εύβοιας	-
Το Δάσος αείφυλλων πλατύφυλλων στο νησί Σαπιέντζα	240
Το Μικτό Δάσος Προμάχων - Λυκοστόμου Αριδαίας	192
Το Φυσικό Δάσος κυπαρισσίου στον Έμπωνα Ρόδου	135
Το Μικτό Δάσος του Γράμου	130
Το Κυπαρίσσι της Πρασιάς Ευρυτανίας	-



Ο ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ ΣΤΗΝ ΚΩ



Βρίσκεται στην ομώνυμη πλατεία, η οποία κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας αποτελούσε το κέντρο των εμπορικών δραστηριοτήτων των κατοίκων της πόλης.

Το αιωνόβιο αυτό δέντρο με τον σπηλαιώδη κορμό, περιβάλλει παλιά τοπική παράδοση, που θέλει κάτω από τους κλώνους του να δίδαξε ο Ιπποκράτης τους μαθητές του. Η κρήνη, που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του Πλατάνου, σε μιάν αρχαία, ανάγλυφη λάρνακα από λευκό μάρμαρο, φέρει αραβική επιγραφή, που ονομάζει το νερό της "νερό από την πηγή του Ιπποκράτη". Στην ανατολική πλευρά του Πλάτανου υπάρχει μαρμάρινη κυκλική δεκατετράπλευρη κρήνη, που καλύπτεται με θόλο, στηριζόμενο σε επτά ασίδες, κι αυτές πάνω σε ισάριθμες λίθινες και μαρμάρινες κολόνες με κιονόκρανα κορινθιακού ρυθμού.

Στην καρδιά των κατοίκων της Κω παραμένει βαθιά ριζωμένη η πεποίθηση ότι στον πλάτανο τους ταιριάζει να περιβάλλεται με τ' όνομα του μεγάλου προγόνου της Ιπποκράτη, το δε αξιόλογο του δέντρου, που το καθιστά σε παγκόσμια κλίμακα ιερό σύμβολο του Κώου Πατέρα της Ιατρικής, επισφραγίζεται με την τέλεση κάτω από την σκιά του το 17ο Διεθνές Συνέδριο της Ιστορίας της Ιατρικής τον Σεπτέμβριο του 1960 και του πανηγυρικού εορτασμού του 35ου Διεθνούς Συνεδρίου της Ιστορίας της Ιατρικής και της "Ιης Διεθνούς Ιατρικής Ολυμπιάδος" τον Σεπτέμβριο του 1996, που διοργάνωσε το Δ.Ι.Ι.ΚΩ.



ΤΟ ΑΠΟΛΙΘΩΜΕΝΟ ΔΑΣΟΣ ΛΕΣΒΟΥ



Το Απολιθωμένο Δάσος εκτείνεται σε ολόκληρη τη Δυτική Λέσβο, και οι σημαντικότερες συγκεντρώσεις απολιθωμένων δένδρων και άλλων φυτικών απολιθωμάτων συναντώνται στις περιοχές Σιγρίου, Άντισσας και Ερεσού, ενώ μικρότερες συγκεντρώσεις στις περιοχές Χιδήρων, Μεσοτόπου, Μολύβου, Πολυχνίτου και Άγρας.

Η Πολιτεία αναγνωρίζοντας τη μεγάλη παλαιοντολογική, γεωλογική και περιβαλλοντική αξία του έχει ανακηρύξει το Απολιθωμένο Δάσος «Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης» (Π.Δ. 443/85) και τμήματά του περιοχές απολύτου προστασίας. Το Απολιθωμένο Δάσος της Λέσβου αναγνωρίζεται πλέον από την επιστημονική κοινότητα ως ανεκτίμητης αξίας φυσική κληρονομιά της ανθρωπότητας καθώς αποτελεί ένα από τα 25 μέλη του Παγκόσμιου Δικτύου Γεωπάρκων της UNESCO.

Η δημιουργία του Απολιθωμένου Δάσους συνδέεται με την έντονη ηφαιστειακή δραστηριότητα που εκδηλώθηκε στο χώρο του Βόρειου Αιγαίου πριν από 16,5 με 21,5 εκατομμύρια χρόνια, αποτέλεσμα της σύγκρουσης της ευρασιατικής λιθοσφαιρικής πλάκας στο βορρά και της αφρικανικής στο νότο.

• Εθνικοί δρυμοί



Οι εθνικοί δρυμοί της Ελλάδας είναι φυσικές περιοχές με ιδιαίτερη οικολογική σημασία λόγω της σπανιότητας και της ποικιλομορφίας της χλωρίδας και της πανίδας τους, των γεωμορφολογικών σχηματισμών, του υπεδάφους, των νερών και της ατμόσφαιράς τους. Υπάρχουν δέκα δρυμοί με συνολική έκταση 68.732 εκτάρια, από τα οποία τα 34.378 εκτάρια είναι οι πυρήνες.

Ιδρύθηκαν με σκοπό:

- ❖ Να ακολουθεί η φύση ελεύθερη τις δικές της διεργασίες, ανεπηρέαστη από εξωτερικές επιδράσεις.
- ❖ Να προστατευθεί το φυσικό περιβάλλον για λόγους αισθητικής απόλαυσης και επιστημονικής έρευνας.
- ❖ Να δημιουργηθούν χώροι αναψυχής για το κοινό.
- ❖ Να διατηρηθούν ως βιογενετικά αποθέματα και ζωντανά μουσεία φυσικής ιστορίας για την προαγωγή της έρευνας και της εκπαίδευσης.



Ιστορία

Στην Ελλάδα, χώρα με πλούσια αυτοφυή χλωρίδα, άγρια πανίδα και βιότοπους εξαιρετικής ομορφιάς και ιδιαίτερων φυσιογνωμικών στοιχείων, η πρώτη σημαντική κίνηση σε θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος έγινε το 1937 με την έκδοση του Α.Ν. 856/1937. Αυτός προέβλεπε την ίδρυση σε ολόκληρη τη χώρα (εκτός από τα νησιά) μέχρι πέντε «Εθνικών Δρυμών», ως περιοχών με ειδικό καθεστώς προστασίας και αποσκοπούσε στην «προστασία της χλωρίδας, στη βελτίωση και την αύξηση της πανίδας, στη διατήρηση των γεωμορφολογικών σχηματισμών, στην προστασία των φυσικών καλλονίων, στην ανάπτυξη του τουρισμού και στη διενέργεια επιστημονικών (κυρίως φυτογεωγραφικών) και δασικών ερευνών».

Ο πρώτος εθνικός δρυμός ιδρύθηκε το 1938 στον Όλυμπο και τον ίδιο χρόνο θεσμοθετήθηκε ο Εθνικός Δρυμός Παρνασσού. Το 1969 ο νόμος 856/1937 ενσωματώθηκε στο Δασικό Κώδικα (Ν.Δ. 86/1969, άρθρα 79,80,81) και, όπως τροποποιήθηκε αργότερα με το Ν.Δ. 966/1971 (ΦΕΚ 192 Α) και ισχύει σήμερα, προβλέπει, εκτός των «Εθνικών Δρυμών», τη δυνατότητα θέσπισης δύο ακόμη κατηγοριών προστατευόμενων περιοχών, των «Αισθητικών Δασών» και των «Διατηρητέων Μνημείων της Φύσης».

Ο όρος «εθνικός δρυμός»

Χρησιμοποιήθηκε ο όρος αυτός αντί του «εθνικό πάρκο» (που είχε επικρατήσει σε ξένες χώρες, γιατί θεωρήθηκε ότι οι περιοχές που έχουν ανάγκη από άμεση και ιδιαίτερη προστασία βρίσκονται απομονωμένες στον ορεινό όγκο).



Ο όρος «δρυμός», ο οποίος περιέχει εκτός από την κύρια έννοια (δάσος δρυών) και την έννοια «σύδενδρος τόπος, περιοχή με άγρια βλάστηση», τόνισε περισσότερο την ανάγκη αυτή.

Προστασία και διαχείριση

Η ευθύνη για την προστασία και τη διαχείριση των εθνικών δρυμών ανήκει στη Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος του υπουργείου Γεωργίας. Το αρμόδιο «Τμήμα Δασικού Περιβάλλοντος-Εθνικών Δρυμών και Δασικής Αναψυχής» κατευθύνει και εποπτεύει σε εθνικό επίπεδο τις τοπικές Δασικές Υπηρεσίες, οι οποίες είναι αρμόδιες για την προστασία και τη διαχείριση των εθνικών δρυμών.

Η διαχείριση καθορίζεται από το νομοθετικό διάταγμα 996/71, το οποίο προβλέπει ότι «οι Εθνικοί Δρυμοί αποτελούνται από τον πυρήνα, έκτασης τουλάχιστον 1.500 εκταρίων, και την περιφερειακή ζώνη έκτασης τουλάχιστον ίσης με τον πυρήνα». Στον πυρήνα επιβάλλονται αυστηρές απαγορεύσεις σε δραστηριότητες όπως: ανασκαφές, εκμετάλλευση λατομείων, βιομηχανία, γεωργική και δασοπονική εκμετάλλευση, κατασκευή κτισμάτων, βοσκή, κυνήγι, ψάρεμα, τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων. Στην περιφερειακή ζώνη όλες οι δραστηριότητες ελέγχονται από τις αρμόδιες δασικές υπηρεσίες, ώστε να μην έχουν αρνητική επίδραση στον πυρήνα, και με γνώμονα την επίτευξη των στόχων ίδρυσης του δρυμού. Κάθε εθνικός δρυμός έχει το δικό του Διαχειριστικό Σχέδιο και Ειδικό Κανονισμό του υπουργείου Γεωργίας, που κατευθύνουν τις δράσεις των αρμόδιων Αρχών.

Εθνικός Δρυμός Αίνου

Εθνικός Δρυμός Βίκου-Αώου

Εθνικός Δρυμός Οίτης

Εθνικός Δρυμός Ολύμπου

Εθνικός Δρυμός Παρνασσού

Εθνικός Δρυμός Πάρνηθας

Εθνικός Δρυμός Πίνδου

Εθνικός Δρυμός Πρεσπών

Εθνικός Δρυμός Ορέων (Σαμαριάς)

Εθνικός Δρυμός Σουνίου

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΠΑΡΚΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ





Εθνικός δρυμός Αίνου – το βουνό με την ιδιαίτερη οικολογική αξία



Ο εθνικός δρυμός του Αίνου ιδρύθηκε το 1962 με σκοπό τη διαφύλαξη της καθαρότητας του κεφαλλονίτικου έλατου από υβριδισμούς καθώς και τη διατήρηση ενδημικών φυτών και άλλων ιδιαιτεροτήτων της χλωρίδας. Είναι συνολικής έκτασης 28.620 στρεμμάτων και αποτελείται από δύο ξεχωριστά τμήματα : τον κύριο ορεινό όγκο του Αίνου με ψηλότερη κορυφή το «Μέγα Σωρό» στα

1.628 μ. και το όρος Ρούδι με κορυφή στα 1.125 μ.

Ο πυρήνας του δρυμού απέχει 30 χλμ. από το Αργοστόλι. Για να ανέβει κανείς στο δρυμό μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτοκίνητα καθώς και τουριστικά λεωφορεία που διοργανώνουν εκδρομές για το σκοπό αυτό. Μέσα στο δρυμό δεν υπάρχει δυνατότητα παραμονής. Ο επισκέπτης μπορεί να εξυπηρετηθεί στα ξενοδοχεία και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια του νησιού.



Στο δρυμό κυριαρχεί το δάσος του κεφαλλονίτικου έλατου. Το κεφαλλονίτικο έλατο έχει ιδιαίτερη γενετική αξία, διότι αν και αποτελεί ενδημικό είδος του ελληνικού χώρου, μόνο στην Κεφαλονιά, λόγω γεωγραφικής απομόνωσης, εμφανίζεται ως αμιγές είδος χωρίς υβριδισμούς από άλλα είδη έλατου. Μέσα στα δάση έλατου, και κυρίως στις χαμηλότερες περιοχές, εμφανίζονται στα διάκενα διάσπαρτοι θάμνοι και μικρά δέντρα (πουρνάρια, γκορτσιές) καθώς και ποώδη φυτά, φρύγανα (θυμάρια, ασφάκες, λαδανιές, αμάραντα κ.ά.) με κυρίαρχη μορφή στο τοπίο την πολυετή γαλατσίδα. Σημαντική είναι και η εξάπλωση του φρύγανου.



Εξαιρετικής σημασίας είναι οι θαμνώνες, που αναπτύσσονται στο Ρούδι από είδη όπως : πουρνάρι, αριά, κουμαριά, κουτσουπιά, χαρουπιά, φιλίκι, χρυσόξυλο, σκίνο κ.ά. Ανάμεσά τους αναρριχώνται αγριοτριανταφυλλιές, αγιοκλήματα, κισσοί κ.ά.

Η πανίδα του δρυμού αποτελείται από μάλλον συνηθισμένα είδη, κοινά στα δάση έλατου της νότιας Ελλάδας. Ξεχωρίζουν ο φιδαιτός, το όρνιο (μικρές ομάδες από τη Στερεά Ελλάδα επισκέπτονται το νησί), η πετροπέρδικα και ο ασπροπάρης. Τα μόνα θηλαστικά που έχουν επιβιώσει στο νησί είναι τα εξαιρετικά προσαρμοσίμα ή τα πολύ μικρά.

Ο επισκέπτης θα εκπλαγεί, ωστόσο, συναντώντας ένα κοπάδι άγρια άλογα στις ανατολικές πλαγιές του Αίνου. Τα άλογα αυτά, εξημερωμένα ζώα που αγρίεψαν ξαναβρίσκοντας την ελευθερία, δίνουν στο ήσυχο ορεινό τοπίο μια αίσθηση που του έλειπε. Πρόκειται για απόγονους ήμερων αλόγων, που αφέθηκαν ελεύθερα την περίοδο του μεσοπολέμου και διάλεξαν για κατοικία τους τις απόμακρες περιοχές του «Μεγάλου Βουνού». Λέγεται ότι ανήκαν στη φυλή της Πίνδου και ήταν μακρινοί απόγονοι του Βουκεφάλα. Στο μέγεθος είναι λίγο μεγαλύτερα από πόνυ, αλλά είναι ασύγκριτα σε αντοχή και σε ικανότητα να επιβιώνουν σε δύσκολες συνθήκες, πίνοντας και τρώγοντας ελάχιστα. Αυτή τη στιγμή τα άγρια άλογα του Αίνου είναι τα ζώα που απειλούνται περισσότερο από οποιαδήποτε άλλα στην Ελλάδα και γίνονται προσπάθειες προστασίας για τη διατήρηση του είδους.

Προβλήματα του δρυμού παραμένουν οι πυρκαγιές, η βόσκηση στο δάσος, η αργή αναγέννηση των γερασμένων συστάδων ελάτων, η φύλαξη και οι φτωχές υδατικές συνθήκες. Τέλος, ο δρυμός χρειάζεται οριοθέτηση και οργάνωση των χρήσεων κατά ζώνες σε χωροταξική κλίμακα. Ένα δίκτυο μονοπατιών στον Αίνο αποσκοπεί στην αναψυχή, την προσφορά ευκαιριών στους επισκέπτες για την απόλαυση της χλωρίδας, της πανίδας και της εξαιρετης φυσιογνωμίας του βουνού.





Εθνικός δρυμός Βίκου – Αώου, ένα μοναδικό μνημείο της φύσης



Στα πανάρχαια χρόνια, εκεί που η ιστορία χάνεται μέσα στο μύθο, στην περιοχή του Βίκου-Αώου ζούσαν οι Πελασγοί, τα μυθικά φύλα που άφησαν πίσω τους τα κυκλώπεια πελασγικά τείχη, αδιάψευστη απόδειξη για το πέρασμα τους στη γη αυτή. Σήμερα, στα όρια του εθνικού δρυμού Βίκου-Αώου που ιδρύθηκε το 1973 και εκτείνεται σε 126.000 στρέμματα γύρω από έναν πυρήνα 34.000 στρεμμάτων, υπάρχουν 40 περίπου χωριά, τα Ζαγοροχώρια, επιβεβαιώνοντας τον ισχυρισμό ότι ο άνθρωπος και η φυσική ομορφιά μπορούν να συμβιώσουν και η ζωή του ενός γίνεται προϋπόθεση για τη ζωή του άλλου.

Είναι δύσκολο να πει κανείς ποιος δρυμός έχει περισσότερο ενδιαφέρον, γιατί ο καθένας έχει κάτι το ξεχωριστό. Το βέβαιο πάντως είναι ότι ο πιο σύνθετος δρυμός είναι της περιοχής Βίκου-Αώου. Η εναλλαγή του τοπίου και το πλήθος των χαρακτηριστικών που συγκεντρώνει δε συγκρίνονται με των άλλων δρυμών. Όλα αυτά τον κάνουν μοναδικό στα Βαλκάνια.

Ο δρυμός ανήκει στο νομό Ιωαννίνων και τοποθετείται ανάμεσα στα Ζαγοροχώρια. Ο πυρήνας του περιλαμβάνει το φαράγγι του Βίκου και τα χωριά Βίκος και Μονοδένδρι. Η περιφερειακή ζώνη, έκτασης 112.250 στρεμμάτων απλώνεται στα βόρεια του πυρήνα, περιλαμβάνει τη χαράδρα του ποταμού Αώου, τα χωριά Μικρό και Μεγάλο Πάπιγκο και οριοθετείται από τις κορυφές Τσούκα, Γκαμήλα, Αστράκα και τις περιοχές Κόνιτσα, Βραδέτο, Βίτσα και Κλειδωνιά.





Το τοπίο του εθνικού δρυμού είναι μοναδικής ομορφιάς. Το φαράγγι του Βίκου και η χαράδρα του Αώου, ο ποταμός Βοϊδομάτης και οι κορυφές της Τύμφης, τα παρθένα δάση και η άφθονη και πλούσια βλάστηση καθιστούν τον εθνικό αυτό δρυμό το μεγαλοπρεπέστερο της χώρας μας. Η χλωρίδα αποτελείται από πλήθος σπάνιων και ενδημικών φυτών. Καταμετρούνται 50 περίπου είδη δασικών δέντρων (μακεδονικά έλατα, κраниές, φλαμουριές, δρύς, σφενδάμια, οξιές, ρόμπολα κ.ά.). Πεύκα, έλατα, οξιές και ρόμπολα συναγωνίζονται τους κάθετους βράχους σε ύψος που πολλές φορές ξεπερνούν τα 30μ. Στις παραποτάμιες περιοχές με μεγάλο υψόμετρο υπάρχουν νανώδη φυτά που αντέχουν στα χιόνια. Ονομαστή στην περιοχή είναι η Δρακόλιμνη, με τους τρίτωνες στο διάφανο νερό της.

Το περιβάλλον είναι ιδανικό για αγριόγιδα, αρκούδες και για τα περισσότερα θηλαστικά που ζουν στη χώρα μας (αγριογούρουνα, λύκους, ζαρκάδια, και αγριόγατους). Στις απόκρημνες κορυφές γύπες, αρκετά είδη αετών και άλλων αρπακτικών είναι οι μοναδικοί κάτοικοι. Στους ποταμούς ζουν 7 διαφορετικά είδη ψαριών (πέστροφες, τσιρόνια, μπριάνες κ.ά.), το θηλαστικό βίδρα, 19 είδη αμφίβιων και ερπετών, προνύμφες και έντομα του νερού. Στην ορνιθοπανίδα της περιοχής ανήκουν 110 περίπου είδη πουλιών, όπως σταυραετοί, χρυσογέρακες, χρυσαετοί, περίτσες, φιδαιοί, νεροκότσυφες κλπ.

Η οροσειρά της Βόρειας Πίνδου χωρίζεται από τον ποταμό Αώο σε δύο μεγάλους βραχίονες, τον ανατολικό (Σμόλικας, Βασιλίτσα και Λύγκος, όπου και ο εθνικός δρυμός Πίνδου) και το δυτικό, (Φλάμπουρο και Γκαμήλα, όπου και ο εθνικός δρυμός Βίκου - Αώου).



Η Γκαμήλα είναι ένα από τα επιβλητικότερα ελληνικά ορεινά συγκροτήματα, με εντυπωσιακή αλπική μορφολογία, κομψή και γοητευτική. Οι δύο πλευρές του συγκροτήματος σχηματίστηκαν από ισάριθμα τεκτονικά ρήγματα που τα νερά διαμόρφωσαν, σχηματίζοντας το φαράγγι του Βίκου και τη χαράδρα του Αώου.

Το φαράγγι του Βίκου διαγράφει κάτω από την Αστράκα ένα αυλάκι μήκους 15 χλμ. από κάθετους απότομους βράχους ύψους 1.500 μ. και σε συνδυασμό με τα νερά και τη βλάστηση της περιοχής δημιουργεί ένα σύνολο μοναδικής αισθητικής αξίας. Η χαράδρα του Αώου έχει σκαφτεί σε βάθος 2.000 μέτρων ανάμεσα στην Γκαμήλα και στην Τραπεζίτσα από τα νερά που κατεβαίνουν από τα οροπέδια του Μετσόβου με προορισμό την Αδριατική.

Τα σαρανταπέντε χωριά της περιοχής αποτελούν τα Ζαγοροχώρια και χαρακτηρίζονται από την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική τους. Πετρόχτιστα, με αιωνόβιες γριντιές από τα περίφημα μούρτζινα της Γκαμήλας τα σπίτια του Ζαγοριού είναι τόσο αξιοπρόσεκτα όσο και τα ορεινά τοπία, από τα οποία γεννήθηκαν και μέσα από τα οποία τόσο λίγο διαφοροποιούνται. Η οικονομία του Ζαγοριού πέρασε με γοργούς ρυθμούς από τη φάση της οικονομίας της επιβίωσης σε ένα εξωστρεφές και ανοιχτό πρότυπο, όπου το εμπόριο και οι κομπανίες τεχνιτών και μαστόρων έδωσαν μεγάλη ώθηση στην κοινωνική ανέλιξη και τον πολιτισμό. Σήμερα, πιο έντονα και δυναμικά από οπουδήποτε αλλού στην Πίνδο οι Ζαγορίσιοι μετέχουν στην αξιοποίηση του οικολογικού αυτού θησαυρού, παρέχοντας κάθε λογής υπηρεσίες και ενεργοποιώντας ένα πολύπλοκο σύστημα τουριστικών εξυπηρετήσεων οικογενειακής κλίμακας.

Οι κύριες απειλές για τα τοπία και τα οικοσυστήματα, κατά πρώτον του Αώου, αλλά και του Βίκου, είναι η ορεινή οδοποιΐα, τα σχέδια για κατασκευή σειράς φραγμάτων στον Αώο και η έλλειψη διαχειριστικού σχεδίου και ολοκληρωμένης άποψης για την ανάπτυξη της περιοχής. Για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα αυτά, προέχει η θέσπιση του Αώου ως δεύτερου πυρήνα του εθνικού δρυμού και ακολουθούν η συνένωση με τον εθνικό δρυμό Πίνδου και η ολοκληρωμένη προσέγγιση της ήπιας τουριστικής ανάπτυξης των συγκροτημάτων Γκαμήλας, Σμόλικα, Βασιλίτσας και Λύγκου.





Εθνικός δρυμός Οίτης – το ανθισμένο βουνό



Όποιος συνηθίζει να μένει άφωνος μπροστά στις ομορφιά ενός αγριολούλουδου, κινδυνεύει να περάσει από τον εθνικό δρυμό της Οίτης χωρίς να αρθρώσει κουβέντα. Στην Οίτη αφθονούν τα αγριολούλουδα της ελληνικής χλωρίδας, από τα πιο κοινά ως τα πιο σπάνια, όλα πραγματικά πανέμορφα και άξια θαυμασμού.

Το μεγαλύτερο τμήμα του δρυμού, ο οποίος ιδρύθηκε το 1966 και καλύπτει έκταση 70.000 στρεμμάτων με πυρήνα 14.000 στρέμματα, είναι σκεπασμένο με κεφαλλονίτικα έλατα. Μέσα στα ελατοδάση ζουν μικρά και μεγάλα θηλαστικά, ανάμεσα τους ζαρκάδια και λύκοι. Τα πιο εντυπωσιακά σημεία του όμως, ιδίως την άνοιξη, είναι τα ξέφωτα, όπου οργιάζουν οι συνθέσεις άγριων λουλουδιών.

Σημαδεμένη από τη Μυθολογία (εκεί κατέφυγε ο Ηρακλής για να λυτρωθεί από τον τυραννικό χιτώννα που του χάρισε η Δηιάνειρα, ποτισμένο με το δηλητήριο του Κενταύρου Νέσσου), αλλά και από τη νεότερη ιστορία μας (στις χαράδρες της κυλάει ο Γοργοπόταμος, σύμβολο της Εθνικής Αντίστασης), η Οίτη αποτελεί το αγαπημένο βουνό των ορειβατών και των φυσιολατρών. Εξαιρετικής ομορφιάς στον εθνικό δρυμό της Οίτης είναι το οροπέδιο Λιβαδιές με τα πολλά νερά και τη μικρή αλπική λίμνη, η οποία φιλοξενεί ένα από τα πιο σπάνια αμφίβια, τον αλπικό τρίτωνα. Ο πυρήνας του εθνικού δρυμού εντοπίζεται στα δυτικά των χωριών Υπάτη, Καστανιά και Νεοχώρι, περιλαμβάνει τη δεύτερη σε ύψος κορυφή της Οίτης, το Γρεβενό (2.116 μ.), τις κορυφές Σέμπι (2.086 μ.) και Αλύκαινα (2.056 μ.), το οροπέδιο Λιβαδιές και τις πηγές του Γοργοποτάμου.





Στις περιοχές με χαμηλό υψόμετρο η βλάστηση αποτελείται κυρίως από διάφορους θάμνους (μεσογειακή μακκία), πουρνάρια, κέδρα και πικροδάφνες. Στις Λιβαδιές, στο νοτιοδυτικό τμήμα του δρυμού, κυριαρχεί η αγροστώδης μαραβίτσα, η τούφα και πολλά ενδημικά φυτά της χώρας μας. Στις περιοχές με μεγαλύτερο υψόμετρο υπάρχουν τεράστια δάση με έλατα, ενώ κατά μήκος των ρεμάτων υπάρχει υδρόβια βλάστηση.

Στον εθνικό δρυμό της Οίτης ζουν ζαρκάδια, λιγοστά ελάφια, αγριογούρουνα, λαγοί, αλεπούδες, σκίουροι και ασβοί. Το σπανιότερο είδος θηλαστικού εκεί είναι το αγριοκάτσικο. Από τα ερπετά και τα αμφίβια ιδιαίτερη αξία έχει ο αλπικός τρίτωνας, μικρό αμφίβιο, και η βομβίνη. Η ορνιθοπανίδα περιλαμβάνει χρυσαετούς, φιδαιτούς, μπούφους, δεντρογέρακες, πέρδικες, δρυοκολάπτες, τσαλαπετεινούς κ.λπ.

Εντός των ορίων του δρυμού υπάρχει ορειβατικό καταφύγιο στη θέση «Τράπεζα» σε υψόμετρο 1.800 μ., το οποίο είναι προσιτό μόνο σε ορειβατικούς και εκδρομικούς συλλόγους. Ανήκει στον ορειβατικό όμιλο Λαμίας. Ορμητήρια για αυθημερόν επισκέψεις στο δρυμό μπορούν να αποτελέσουν τα χωριά Υπάτη, Παύλιανη και Καστανιά, όπου λειτουργούν ξενώνες, εστιατόρια και ιατρεία.

Δυτικά της Υπάτης και σε απόσταση 7 χλμ. υπάρχει η μονή του Οσίου Αγάθωνα του 15 αι., στην οποία λειτουργεί Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του δρυμού Οίτης και ξενώνας. Δυστυχώς και στον εθνικό δρυμό Οίτης επικρατούν οι ίδιες συνθήκες που επικρατούν στους περισσότερους εθνικούς δρυμούς της Ελλάδας. Διάνοιξη άχρηστων δρόμων, λαθροθηρία, βόσκηση και μια κακώς εννοούμενη ανάπτυξη πάρκων αναψυχής με ψησταριές κ.λπ., αντί για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως η πεζοπορία και η ορειβασία, καταλύουν κάθε έννοια δρυμού.





Εθνικός δρυμός Ολύμπου - ο παππούς των Εθνικών Δρυμών



Ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου ιδρύθηκε το 1938 μετά από πολυετείς συζητήσεις, που άνοιξαν την αυλαία για τα ζητήματα προστασίας του περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Το Υπουργείο Πολιτισμού από 18-6-1987 έχει χαρακτηρίσει όλη την περιοχή του Ολύμπου ως αρχαιολογικό χώρο και ιστορικό τόπο που συνδέεται άμεσα με τις ιστορικές μνήμες του Ελληνισμού από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Ο Όλυμπος είναι παγκόσμια γνωστός τόσο για τα οικολογικά χαρακτηριστικά και την ανεπανάληπτη φυσική ομορφιά του, όσο και για την σχέση του με την αρχαία ελληνική μυθολογία. Η σημασία του Δρυμού έχει αναγνωριστεί όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και στην Ευρώπη και παγκόσμια. Η UNESCO με απόφαση της από 15-12-1981 έχει εντάξει τον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου στο πρόγραμμα « Man and the Biosphere », που έχει σκοπό την προστασία και διατήρηση της Φύσης στα μεγαλύτερα οικοσυστήματα του κόσμου και τον χαρακτήρισε "Διατηρητέο Οικοσύστημα της Παγκόσμιας Βιόσφαιρας". Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει συμπεριλάβει τον Όλυμπο στις «Σημαντικές για την Ορνιθοπανίδα Περιοχές της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»





Πρόκειται για ένα συμπαγή, αδιάσπαστο και κυκλικού σχήματος ορεινό όγκο, με πολλές κορυφές και εκτεταμένες πλαγιές που κατακερματίζονται από βαθιές κοιλάδες και φαράγγια.

Το έντονο γεωμορφολογικό του ανάγλυφο και υπόβαθρο, η ποικιλία των οικοτόπων, ο διαφορετικός προσανατολισμός των πλαγιών, η κοντινή απόσταση από τη θάλασσα σε συνδυασμό με τις ιδιαίτερες κλιματολογικές συνθήκες που αναπτύσσονται στην περιοχή, είναι οι λόγοι εκείνοι, που συντέλεσαν στο να σχηματιστεί ένα μωσαϊκό βλάστησης και μία μεγάλη ποικιλία βιοτόπων.

Η φυτοκάλυψη, από τα χαμηλότερα προς τα ψηλότερα, αποτελείται από λιγοστούς θαμνώνες με είδη της μεσογειακής μακκίας (πυρηνάρια, κουμαριές, κέδρα, ρούδια κ.λ.π.) μαζί με συστάδες ή άτομα φυλλοβόλων και κωνοφόρων δέντρων (πυρηνάρι, αριά, κουμαριές, φιλίκια, ρείκια, ρούδια, γαύροι, σφεντάμια, φτελιές, κέδρα και τα είδη πεύκου και ελάτης .

Στα ρέματα αναπτύσσονται πλατάνια, ιτιές, σκλήθρα και άλλα παραποτάμια είδη. Λίγο ψηλότερα υπάρχουν δάση από δρύς . Τις ψηλότερες και δροσερότερες περιοχές καλύπτουν δύο είδη οξιάς και τις πιο ξηρές και ηλιόλουστες το μαύρο πεύκο . Το άλλο είδος πεύκου του Ολύμπου το ρόμπολο δημιουργεί μεγάλα δάση που φτάνουν ως τα υπαλπικά λιβάδια.





Εντυπωσιακή είναι και εδώ η παρουσία του κόκκινου κρίνου . Στην υπαλπική περιοχή, τα χλοερά λιβάδια στα οποία κυριαρχούν είδη όπως η *Viola heterophylla*, *Festuca* sp., *Alopecurus* sp., *Carex* sp., *Saxifraga* sp., *Sedum* sp., *Arenaria* *Viola* sp., *Linaria* sp., *Geranium* sp. κλπ, εναλλάσσονται με εκτάσεις φρυγάνων και ημιθάμνων από είδη των γενών *Atsragalus*, *Berberis*, *Daphne*, *Buxus*, *Juniperus* κ.α. Από τα 23 και πλέον ενδημικά είδη, όπως η *Potentilla deorum*, *Genista sakellariadis*, *Campanula oreadum*, *Cerastium theophrastii* κ.α, ξεχωριστή επιστημονική σημασία έχει το είδος *Jankea heldreichii*, που αποτελεί λείψανο της παγετωνικής περιόδου.



Επίσης η πανίδα του δρυμού είναι αρκετά πλούσια. Η ποικιλότητα βιοτόπων σε διαφορετικά υψόμετρα προσφέρει ιδανικές συνθήκες για πολλά είδη θηλαστικών, συμπεριλαμβανομένων μεγάλων και μικρότερων σαρκοφάγων, φυτοφάγων, αρπακτικών κ.λ.π. Ένα μικρό κοπάδι από αγριόγιδα (*Rupicapra rupicapra*) ζει στις βραχώδεις περιοχές του Δρυμού. Η πτηνοπανίδα είναι επίσης ποικίλη και πλούσια εκπροσωπούμενη κυρίως από δασόβια και θαμνόβια πουλιά, καθώς επίσης από είδη της αλπικής ζώνης. Στην περιοχή ενδιαιτάται τουλάχιστον ένα ζευγάρι γυπαιτού , καθώς και γύπες , χρυσαιτοί , μπούφοι , πολλά είδη δρυοκολάπτη μεταξύ των οποίων το σπάνιο είδος τριδάκτυλος . Ικανοποιητικά εκπροσωπούνται επίσης είδη της αλπικής ζώνης όπως: σβαρνίστρα , χιονόστρουθος , χιονοψάλτης κ.λ.π.

Ο Όλυμπος είναι πλούσιος επίσης σε ερπετά, αμφίβια και έντομα (ιδιαίτερα πεταλούδες) κ.λ.π. αν και αυτά δεν έχουν μελετηθεί ακόμη αρκετά.



Στο δρυμό υπάρχουν 7 καταφύγια ορειβατών. Ο μοναδικός αυτοκινητόδρομος που οδηγεί στο δρυμό συνδέει το Λιτόχωρο με τη θέση Πριόνια (1.000 μ. υψόμ.).

Λίγο πριν από τα Πριόνια βρίσκεται η παλαιά μονή Διονυσίου χτισμένη από τον όσιο Διονύσιο στα 1543. Η μονή, που ανατινάχτηκε από τους Γερμανούς το 1943 επειδή ήταν καταφύγιο ανταρτών στην κατοχή, ξαναχτίζεται εκ βάθρων, αλλά τον χειμώνα παραμένει έρημη λόγω του ψύχους, ενώ οι μοναχοί της ξεχειμωνιάζουν στο μετόχι της μονής που βρίσκεται χαμηλότερα.

Στη διαδρομή προς τα Πριόνια στη θέση «Σταυρός», 9,5 χλμ. από το Λιτόχωρο, μπορεί να πει κανείς καφέ και να γευθεί φασολάδα και ντόπια φαγητά στο πρώτο καταφύγιο «Δημήτρης Μπουρντόλας» σε υψόμετρο 960 μ., το μόνο από τα πέντε καταφύγια του Ολύμπου που παραμένει ανοιχτό και τον χειμώνα.





Εθνικός δρυμός Πάρνηθας - το δασωμένο βουνό



Ο εθνικός δρυμός της Πάρνηθας δημιουργήθηκε το 1961. Με το διάταγμα ίδρυσής του ορίστηκε ο πυρήνας του, ο οποίος καταλαμβάνει τον κεντρικό όγκο του βουνού και έχει έκταση 38.000 στρέμματα, ενώ η περιφερειακή του ζώνη είναι 250.000 στρέμματα και συμπίπτει με τα διοικητικά όρια του δασαρχείου Πάρνηθας. Από τον πυρήνα του δρυμού έχουν εξαιρεθεί οι υπάρχουσες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, τα ορειβατικά

καταφύγια, το σανατόριο, το καζίνο (MONT PARNES) και η πηγή Κανταλίδι.

Ο δρυμός ιδρύθηκε με σκοπό τη διατήρηση της πλούσιας χλωρίδας και πανίδας. Βρίσκεται 40 χλμ. βόρεια της Αθήνας και εκτείνεται από τον οικισμό των Θρακομακεδόνων έως την Αυλώνα και από το Κρυονέρι έως το οροπέδιο των Δερβενοχωρίων. Η Πάρνηθα, το στολίδι της Αττικής, είναι ένα σημαντικό βουνό από κάθε άποψη. Προσφέρει αναψυχή και ξεκούραση στους πολύπαθους κατοίκους της Αθήνας, συμβάλλει αποφασιστικά στο κλίμα της Αττικής και παρά την έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα είναι ένας ανεκτίμητος πνεύμονας για την διπλανή τσιμεντούπολη. Ως εθνικός δρυμός βοηθά αποφασιστικά στη διατήρηση της πολύτιμης χλωρίδας και πανίδας της χώρας μας. Η ίδρυση του εθνικού δρυμού Πάρνηθας το 1961, παρά τα σοβαρά μειονεκτήματά της, αφού δεν κατόρθωσε να συμπεριλάβει στον πυρήνα του δρυμού το σύνολο του ορεινού όγκου, πρόσφερε τα μέγιστα στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος της Πάρνηθας, η οποία παραμένει ο σημαντικότερος βιότοπος της Αττικής.

Με την ίδρυση του εθνικού δρυμού αποφεύχθηκαν δραστηριότητες που κατέστρεψαν την Πεντέλη (λατομεία, οικισμοί, πυκνότατο δίκτυο δρόμων κτλ.), οι οποίες θα άλλαζαν, αν συνέβαιναν στην Πάρνηθα, την οικολογική ισορροπία της περιοχής.





Η μεγαλύτερη έκταση του δρυμού καλύπτεται από δάση κεφαλλονίτικου έλατου . Οι χαμηλότερες περιοχές κάτω των 800μ. καλύπτονται από χαλέπιο πεύκη και θάμνους της τυπικής μεσογειακής βλάστησης (πουρνάρια, κουμαριές, αριές, φιλίκια κ.λπ.). Η χλωρίδα της Πάρνηθας, αρκετά πλούσια (ξεπερνά τα 1.000 είδη), είναι χαρακτηριστική των βουνών της Ν. Ελλάδας.

Δεν υπάρχουν συστηματικές και ολοκληρωμένες μελέτες για την πανίδα του δρυμού, που κυρίως αποτελείται από κοινά ή ευρέως εξαπλωμένα στον ελλαδικό χώρο είδη με εξαιρετικό ενδιαφέρον για τους παρατηρητές πτηνών. Η Πάρνηθα είναι το μοναδικό βουνό της Ελλάδας, όπου υπάρχουν ελάφια του είδους *Cervus elaphus*. Σε έκταση 1.200 στρεμμάτων του δρυμού λειτουργεί εκτροφείο θηλαστικών ειδών θηραμάτων (ελαφιών και ζαρκαδιών) για τον εμπλουτισμό και άλλων περιοχών.

Υπάρχουν ορειβατικά καταφύγια που λειτουργούν τα σαββατοκύριακα και μπορούν να προσφέρουν διανυκτέρευση και ξεκούραση στους οδοιπόρους της Πάρνηθας. Λόγω της κοντινής απόστασης από την Αθήνα, η Πάρνηθα έχει πολύ καλό οδικό δίκτυο, με ασφαλτόδρομους, με αστική και υπεραστική συγκοινωνία από τη νότια περιοχή Αχαρνών.

Η δασική υπηρεσία έχει διαμορφώσει δύο μεγάλους χώρους υπαίθριας αναψυχής στη Μόλα και στο Μετόχι (και ακόμα δύο μικρότερους). Οι επισκέπτες μπορούν να βρουν εκεί, κατά τη διάρκεια της ημερήσιας παραμονής τους, στοιχειώδεις ευκολίες (πάγκους, νερό, τουαλέτες κ.λπ.). Στην Πάρνηθα βρίσκονται επίσης το ξενοδοχείο Ξενία και το ξενοδοχείο-καζίνο Μον Παρνές.

Στις τοποθεσίες Αρμα, Αρμένι και Φλαμπούρι, στο Βράχο της Βαρυμπόμπης, καθώς και στο γήπεδο του ΣΕΓΑΣ, γίνεται εξάσκηση διαφόρων αθλημάτων.



Εθνικός δρυμός Παρνασσού - το βουνό των Μουσών



Ο Παρνασσός οφείλει το όνομά του στο γιο του Ποσειδώννα, τον Παρνασσό. Είναι το πιο γνωστό και το πιο επιβλητικό βουνό της Ελλάδας. Η ονομασία της ψηλότερης κορυφής του Λιάκουρα προέρχεται, κατά μία εκδοχή, από παραφθορά της αρχαίας Λυκώρειας, της σημερινής Αράχοβας. Στην κορυφή του Γεροντόβραχου λέγεται ότι παλιότερα γκρέμιζαν τους σακάτηδες και ανήμπορους γέροντες. Αυτό μας φέρνει στο νου την εκτέλεση θανατικής ποινής κατάδικων που τους έριχναν στον γκρεμό από το ύψος των Φαιδριάδων Πετρών στα αρχαία χρόνια.

Ο εθνικός δρυμός Παρνασσού ιδρύθηκε το 1938 σε έκταση 36.295,7 στρεμμάτων. Στην έκταση αυτή περιλαμβάνονται οι ογκώδεις και επιβλητικές ορεινές εξάρσεις Αστραπόκομα, Καλανόραχη, Μαυροκαλή, Παλιοβούνα, Πυργάκια, Αρνόβρυση και Άνω Ψηλό. Το δυτικό τμήμα του δρυμού περιλαμβάνεται στο νομό Φωκίδας ενώ το ανατολικό και μεγαλύτερο τμήμα στο νομό Βοιωτίας (μεταξύ Αράχοβας, Δελφών και Επτάλοφου).

Η ασβεστολιθική δομή του βουνού παρουσιάζει εντυπωσιακές καταβόθρες, σπήλαια και βραχώδεις κορυφές στο χώρο του δρυμού και στη γύρω περιοχή (Επτάστομο, Κωρύκειο άντρο). Οι πολυάριθμες κορυφές όπως: Λιάκουρα, Γεροντόβραχος, Αρνόβρυση, Πυργάκια κ.ά., οι κλειστές ή ανοικτές κοιλάδες (Λιβάδι) με δασωμένα πρηνή αλλά και απόκρημνα βράχια και βαθιά φαράγγια, σε συνδυασμό με την κυριαρχία των σκληρών ασβεστολιθικών πετρωμάτων και των μεγάλων, πολλές φορές, κλίσεων προσδίδουν στο τοπίο έντονο ορεινό χαρακτήρα, εξαιρετικής ομορφιάς και επιβλητικής αγριότητας.





Στον άμεσο περίγυρο του δρυμού υπάρχουν αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι, όπως το Κωρύκειο άντρο που απέχει 10 χλμ. από την Αράχοβα. Το Κωρύκειο άντρο αναφέρεται στη μυθολογία από τους συγγραφείς της αρχαιότητας. Ο Πausανίας που το επισκέφτηκε τον 1^ο αιώνα μ.Χ., αναφέρει ότι είναι το πιο ενδιαφέρον από όλα τα σπήλαια που είδε. Χοντροί σταλακτίτες κρέμονται από την οροφή του και μοιάζουν με κώρυκες (δερμάτινα ταγάρια, ασκιά). Βαδίζοντας προς το βάθος του σπηλαίου το πλήθος των σταλακτιτών και των σταλαγμιτών δημιουργεί ένα δάσος με έργα "αφηρημένης τέχνης". Στο χώρο αυτό πρέπει να υπήρχε μαντείο κατά τους προϊστορικούς χρόνους λόγω των πολλών "αστραγάλων" που βρέθηκαν στις ανασκαφές. Οι αρχαίοι πίστευαν πως εκεί ήταν ο δρόμος από τον οποίο μπορούσε κανείς να επικοινωνήσει με τον Άδη.

Η πλούσια χλωρίδα του εθνικού δρυμού του Παρνασσού περιλαμβάνει φυτικά είδη ιδιαίτερης επιστημονικής σημασίας και προσελκύει το ενδιαφέρον πολλών βοτανολόγων και ερασιτεχνών από πολύ παλιά. Η χλωρίδα της περιοχής αποτελείται από 619 είδη και 153 υποείδη, στα οποία περιλαμβάνονται και 10 ποικιλίες. Τα περισσότερα είδη του καταλόγου της χλωρίδας ανήκουν στην κατηγορία των αρωματικών, φαρμακευτικών και δηλητηριωδών ειδών, πολλά δε από αυτά έχουν πολύτιμες φαρμακευτικές ιδιότητες.

Η γεωγραφική θέση της περιοχής, η πολύμορφη ορεογραφία, η γεωλογική σύσταση του υπεδάφους, το κλιματικό περιβάλλον, τα γεωιστορικά γεγονότα αλλά και οι διάφορες ανθρωπογενείς επιδράσεις συνέβαλαν στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της χλωρίδας της περιοχής. Σύμφωνα με ειδικές μελέτες τη σημερινή βλάστηση μπορούμε να τη διακρίνουμε σε:

Χαμηλή βλάστηση πάνω από τα όρια που αρχίζει το κεφαλλονίτικο έλατο μέχρι την κορυφή του Παρνασσού και αποτελείται από θαμνώδη, φρυγανώδη και ποώδη είδη.



Δενδρώδη βλάστηση, η οποία περιλαμβάνει τα δάση του κεφαλλονίτικου έλατου, της μαύρης πεύκης και των φυλλοβόλων δρυών. Τα κατώτερα όρια αυτής αρχίζουν από τα 600μ. περίπου ενώ τα ανώτερα όριά της φτάνουν μέχρι και τα 800 μ. Εδώ αξίζει να αναφερθεί η παρουσία της παιώνιας, που εντοπίζεται στα ξέφωτα του δάσους του κεφαλλονίτικου έλατου.

Θαμνώδη βλάστηση, η οποία περιλαμβάνει τους φυτικούς σχηματισμούς που εντοπίζονται από τους πρόποδες του Παρνασσού μέχρι την αρχή της δενδρώδους βλάστησης.

Το ορεινό δάσος του Παρνασσού έχει να επιδείξει εντυπωσιακά λουλούδια. Εκεί όμως που θα αναζητήσει κανείς τα πιο ασυνήθιστα και σπάνια φυτά είναι στους βράχους, στις ορθοπλαγιές και στα φαράγγια. Η *Iris Attica* (κρινάκι) είναι ένα φυτό με ρίζωμα και κοντό βλαστό. Τα άνθη του παρουσιάζονται από ανοιχτό κίτρινο μέχρι βαθύ ιώδες. Θα τη βρούμε σε πετρώδεις θέσεις από το Μάρτιο έως το Μάιο. Το *Lilium Chalcedonicum* (κόκκινος κρίνος ή τουρκολούλουδο) είναι φυτό της ορεινής ζώνης που το βρίσκουμε σε ανοιχτό δάσος. Ο βλαστός του έχει ύψος 1 μέτρο και τα κόκκινα λουλούδια του ανθίζουν από τα τέλη Ιουνίου μέχρι τις αρχές Αυγούστου. Η *Raeonia Parnassica* (παιώνια) φυτρώνει στο ελατόδασος του εθνικού δρυμού και τα κόκκινα λουλούδια της ανθίζουν στις αρχές του καλοκαιριού.

Η πανίδα περιλαμβάνει κοινά ζώα του ελλαδικού χώρου, όπως η αλεπού, ο ασβός, ο λαγός, διάφορα είδη τρωκτικών και εντομοφάγα. Το τσακάλι και το κουνάβι είναι σπάνια και ακόμη σπανιότερος ο λύκος. Στην ορνιθοπανίδα περιλαμβάνονται γύπες, αετοί και άλλα μικρότερα αρπακτικά. Ο Παρνασσός ήταν από παλιά, λόγω της μορφολογίας του, μια σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά πουλιά. Στις ορθοπλαγιές του, 20 χρόνια πριν, φώλιαζαν δεκάδες ζευγάρια χρυσαετών, γυπαετών και όρνιων. Σήμερα είναι αμφίβολο εάν υπάρχουν 2 ή 3 ζευγάρια μεγάλων αρπακτικών στην περιοχή και μόνο με αρκετή τύχη μπορεί να δει κανείς κάποιο γυπαετό.



Μικρά πουλιά που συναντά κανείς εύκολα στο δάσος είναι ο σπίνος, ο κοκκινολαίμης, η ελατοπαπαδίτσα και σπάνια ο δεντροβάτης και ο τσοπανάκος. Όταν κάποιος κατακτήσει τις κορυφές του Παρνασσού θα δει τα Θορυβώδη καλιακούδια να πετούν πάντα σε κοπάδι.

Η θήρα ασκείται στα δάση, τις δασικές εκτάσεις και τις πεδινές αγροτικές εκτάσεις της περιοχής, εφόσον δεν ισχύει για αυτές κάποια ειδική απαγόρευση. Στον πυρήνα του εθνικού δρυμού έκτασης 35.000 στρεμμάτων και στα μόνιμα καταφύγια θηραμάτων η άσκηση της θήρας απαγορεύεται. Θηράματα της περιοχής είναι τσίχλες, τρυγόνια, φάσες, πέρδικες, φασιανοί, ορτύκια, λαγοί και αγριόχοιροι.

Όπως προαναφέρθηκε, ερπετά και έντομα υπάρχουν σε ικανοποιητικό αριθμό. Αξίζει να αναφερθεί η περίπτωση της **«Απολλώνιας Παρνασσιακής»** πεταλούδας, η οποία ερευνήθηκε για πρώτη φορά επιστημονικά στην περιοχή και συνεχίζεται η έρευνά της μέχρι σήμερα κυρίως από ευρωπαϊκά ινστιτούτα και οργανισμούς. Αυτό το σπάνιο είδος πεταλούδας συναντάται κυρίως στις ορεινές περιοχές της Ευρώπης και της Β. Αμερικής, αλλά και σε άλλες ορεινές περιοχές του πλανήτη με διάφορες παραλλαγές. Στην Ευρώπη το είδος αυτό είναι προστατευόμενο.

Στις βορειοδυτικές πλαγιές του δημιουργήθηκαν 3 χιονοδρομικά κέντρα, του **Ε.Ο.Τ.** (Φτερόλακκα και Κελλάρια) και αυτό του **Αθηναϊκού Ομίλου Σκι** στη θέση Γερντόβραχος, που δίνουν κοσμοπολίτικο χαρακτήρα στη γύρω περιοχή.

Το κυριότερο πρόβλημα του δρυμού παραμένει το ιδιοκτησιακό και η ελλιπής φύλαξη. Νέα ζητήματα προκύπτουν από τις καινούργιες χρήσεις που έρχονται να προστεθούν στις γεωργικές και κτηνοτροφικές ζώνες. Σοβαρό πρόβλημα παρουσιάζεται στο θέμα επαναπροσδιορισμού των ορίων του δρυμού, δεδομένου ότι τα πλέον ενδιαφέροντα τοπία και βιότοποι του Παρνασσού βρίσκονται εκτός των ορίων του δρυμού.



ΕΘΝΙΚός δρυμός Πίνδου – ένας βοτανικός παράδεισος



Ένα μεγάλο μέρος της οροσειράς της Πίνδου προστατεύεται με την ίδρυση δύο εθνικών δρυμών , της Πίνδου (Βάλια Κάλντα) και του Βίκου - Αώου για την αδιαμφισβήτητη φυσική του αξία.

Ο εθνικός δρυμός της Πίνδου είναι από τους σημαντικότερους της χώρας μας και έχει έκταση 129.350 στρέμματα. Ιδρύθηκε το 1966 με σκοπό την προστασία της πλούσιας χλωρίδας και πανίδας και ειδικότερα την προστασία των αιωνόβιων ρόμπολων και μαυρόπευκων της περιοχής, ύστερα από ενέργειες της φιλοδοσικής ένωσης Αθηνών.

Ο δρυμός βρίσκεται στη Δυτική Μακεδονία στα νότια του χωριού Περιβόλι Γρεβενών. Μέσα στο δρυμό έχουν τις πηγές τους τρία μικρά ποτάμια, η Βάλια Κάλντα, η Φλέγγα και το Αρκουδόρεμα, που σχηματίζουν τον ποταμό Αώο. Την ομορφιά της περιοχής υπογραμμίζουν και τρεις μικρές λίμνες : ο Λάκκος και οι δύο λίμνες της Φλέγγας.

Μεγάλα τμήματα του δρυμού είναι καλυμμένα από εκτεταμένα δάση μαυρόπευκου και ρόμπολου. Ανάμεσα στα δάση του μαυρόπευκου και της οξιάς βρίσκονται διάσπαρτα μακεδονίτικα έλατα και κοκκινόπευκα. Στις πλαγιές με βόρειο προσανατολισμό υπάρχουν δάση οξιάς. Άλλα δέντρα είναι οι σορβιές και τα σφενδάμια, ενώ η κατώτερη ζώνη και τα γυμνά μέρη της κοιλάδας καλύπτονται από πυξάρια και φτέρες.



Ο εθνικός δρυμός είναι αληθινός βοτανικός παράδεισος για πολλά ενδημικά φυτά των Βαλκανίων. Οι σπουδαιότερες περιοχές για τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού σπάνιων ειδών είναι οι βόρειες πλευρές των κορυφών Αυτιά, Φλέγγα, Καπετάν κλειδί και Κακοπλεύρη.



Στον εθνικό δρυμό φωλιάζουν περισσότερα από 80 είδη πουλιών. Την ορνιθολογική αξία της περιοχής τονίζει η παρουσία 11 ειδών αρπακτικών. Ανάμεσά τους ο χρυσαετός, το όρνιο, ο ασπροπάρης, ο φιδαετός, το διπλοσάινο, το σαΐνι κ.ά. Στο δρυμό φωλιάζουν επίσης 8 είδη δρυοκολαπτών και μέσα στα κωνοφόρα και στις οξιές βρίσκουν καταφύγιο πολλά στρουθιόμορφα όπως σπίνοι, φλώροι, παπαδίτσες κ. ά. Στα ρυάκια της περιοχής βρίσκεται ο νεροκότσυφας και στα αλπικά λιβάδια φωλιάζει το είδος χιονάδα πολύ μεγάλης ζωογεωγραφικής αξίας.

Η Βάλια Κάλντα είναι μία από τις πιο σημαντικές περιοχές της χώρας ως βιότοπος της αρκούδας και μια από τις σημαντικότερες σε φυσικό πλούτο περιοχές της Ευρώπης. Έντονη είναι η παρουσία του λύκου. Οι όχθες του Αρκουδορέματος αποτελούν ιδανικό περιβάλλον για τις βίδρες. Άλλα σπάνια θηλαστικά είναι ο αγριόγατος, το αγριόγιδο και το ζαρκάδι. Ακόμη η περιοχή είναι πλούσια σε ερπετά. Τα οικοσυστήματα του δρυμού έχουν υποστεί σημαντικές ανθρώπινες επιδράσεις (λαθροϋλοτομία, πυρκαγιές, υπερβόσκηση). Άλλες σοβαρές μάστιγες είναι η λαθροθηρία και η λαθροαλιεία. Σημαντική αλλοίωση έχει προκαλέσει στο δρυμό η μεγάλη πυρκαγιά του 1993 και η αλόγιστη διάνοιξη δρόμων από τη ΔΕΗ και το τοπικό δασαρχείο.





Εθνικός δρυμός Πρεσπών – το βασίλειο των πελεκάνων



Ο εθνικός δρυμός των Πρεσπών ιδρύθηκε το 1974 κυρίως για να προστατευτούν τα σπάνια είδη πουλιών

(πελεκάνοι, κορμοράνοι, ερωδιοί, αρπακτικά) που φωλιάζουν μέσα του, καθώς και μια συστάδα από αιωνόβια κυπαρισσόδεντρα μοναδική στην Ευρώπη. Επιπλέον η ίδρυση του δρυμού δικαιολογείται και από

τα παρακάτω :

Το τοπίο που δημιουργούν οι λίμνες και τα γύρω βουνά είναι εξαιρετικής ομορφιάς. Μέσα στον περιορισμένο χώρο του εθνικού δρυμού υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία βιοτόπων.

Ο αριθμός των ειδών της χλωρίδας και της πανίδας που υπάρχουν στην περιοχή - δηλαδή η φυσική της ποικιλότητα - είναι σε σχέση με την έκτασή της από τους μεγαλύτερους στην Ελλάδα και σε ολόκληρη την Ευρώπη.



Οι παραδοσιακοί οικισμοί, τα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία της Πρέσπας είναι υψηλής αισθητικής και επιστημονικής αξίας.

Η Πρέσπα, βρίσκεται στη βορειοδυτική άκρη της Ελλάδας (Δυτική Μακεδονία), στα σύνορα της χώρας με την Αλβανία και τη FYROM. Έχει έκταση 300.000 στρέμματα περίπου και υψόμετρο 1.000μ. Η περιοχή αποτελείται από τις δύο λίμνες, τη Μικρή Πρέσπα (48.500 στρέμματα), τη Μεγάλη Πρέσπα (280.000 στρέμματα) και από τις γύρω δασωμένες πλαγιές των βουνών, που οι κορυφές τους φθάνουν σε υψόμετρο 2.334 μ.



Η περιοχή είναι γνωστή για τη φυσική της ομορφιά, την υψηλή βιοποικιλότητά της, καθώς και για τους πληθυσμούς των σπάνιων υδρόβιων πουλιών που φιλοξενεί.

Στις Πρέσπες υπάρχουν περισσότερα από 1.500 είδη φυτών (σε σύνολο 6.000 της Ελλάδας) - ανάμεσα στα οποία δύο είδη είναι ενδημικά - καθώς και 12 τύποι δασών. Επίσης ζουν εδώ περισσότερα από 40 είδη θηλαστικών, μεταξύ των οποίων τα σπανιότερα στην Ευρώπη, όπως η αρκούδα, ο λύκος, η βίδρα, το αγριόγινδο, κ.ά. Ακόμη, 11 είδη αμφιβίων, 22 είδη ερπετών και 23 είδη ψαριών εκ των οποίων τα 8 είναι ενδημικά.

Η ποικιλία των πουλιών είναι επίσης σημαντική: 260 είδη παρατηρούνται στις Πρέσπες. Ξεχωρίζουν όμως οι πληθυσμοί των σπάνιων υδρόβιων πουλιών, όπως των δύο ειδών πελεκάνων, του αργυροπελεκάνου και του ροδοπελεκάνου. Στις Πρέσπες βρίσκεται σήμερα η μεγαλύτερη αποικία αναπαραγωγής στον κόσμο του αργυροπελεκάνου, ενός είδους που κινδυνεύει με εξαφάνιση από τη γη. Επίσης, οι Πρέσπες είναι το μοναδικό μέρος στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου τα δύο είδη πελεκάνων απαντώνται και φωλιάζουν μαζί. Τέλος αξιοσημείωτοι είναι και οι πληθυσμοί πολλών άλλων σπάνιων υδρόβιων πουλιών, όπως των ερωδιών, των κορμοράνων, των λαγγόνων, κ.ά.



Στον ίδιο αυτό χώρο βρίσκονται συγκεντρωμένα 26 βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία και ναοί, που χρονολογούνται από τον 10ο έως και τον 19ο αιώνα. Η ιδιαίτερη τοπική αρχιτεκτονική, τα τοπικά πολιτιστικά στοιχεία, καθώς και οι παλιές, αλλά ακόμα ζωντανές πολλές δραστηριότητες, που



δείχνουν την απλή σχέση και αλληλεξάρτηση Ανθρώπου και Φύσης, δίνουν στις Πρέσπες έναν ξεχωριστό χαρακτήρα.

Οι Πρέσπες είναι η μοναδική περιοχή στην Ελλάδα που προστατεύεται με τόσες πολλές ελληνικές, ευρωπαϊκές και διεθνείς συμβάσεις και νόμους. Το 1974 η περιοχή κηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός και Υγρότοπος διεθνούς σημασίας σύμφωνα με τη συνθήκη Ραμσάρ. Επίσης οι Πρέσπες έχει χαρακτηριστεί ως τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, καθώς και περιοχή σημαντική για τα πουλιά, σύμφωνα με την Οδηγία 79/409 της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο δρυμός αυτός είναι ο μεγαλύτερος και με τη μεγαλύτερη βιοποικιλότητα εθνικός δρυμός της Ελλάδας.

Σήμερα οι Πρέσπες κατοικείται από 1.300 περίπου άτομα διασπαρμένα σε δώδεκα χωριά και οικισμούς. Κύρια ασχολία των κατοίκων είναι η γεωργία, ιδιαίτερα η εντατική καλλιέργεια του φασολιού, ενώ δευτερεύουσα ασχολία είναι η κτηνοτροφία και ακολουθεί η αλιεία. Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί ο τουρισμός, αλλά προς το παρόν λίγα άτομα ασχολούνται με αυτή τη δραστηριότητα.

Οι Πρέσπες παρουσιάζουν τα τυπικά προβλήματα, που εμφανίζουν οι απομακρυσμένες από τα μεγάλα αστικά κέντρα περιοχές της υπαίθρου, όπως μικρός και γερασμένος πληθυσμός, αίσθηση κοινωνικής απομόνωσης, δυσκολία των αγροτών και κτηνοτρόφων να ακολουθήσουν το ρυθμό και τις τάσεις της αγοράς και του εμπορίου, δυσκολία στη διάθεση των προϊόντων τους, ελλιπείς κοινωνικές παροχές, αλλά και μείωση της βιοποικιλίας και σταδιακή υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Από την άλλη, λόγω έλλειψης ευελιξίας του κρατικού μηχανισμού ο εθνικός δρυμός, όπως και οι περισσότερες προστατευόμενες περιοχές της χώρας, δεν οργανώθηκε ποτέ όπως θα έπρεπε, ώστε να αποβεί προς όφελος των κατοίκων, αλλά και του φυσικού περιβάλλοντος.





Εθνικός δρυμός Σαμαριάς – το επιβλητικό τοπίο



Τα βουνά της Κρήτης, ο Ψηλορείτης, τα Λευκά Όρη, η Δίκη, τα Αστερούσια και τα βουνά της Θρυπτής φέρνουν καθαρά τα σημάδια της πολύχρονης και στενής συνύπαρξής τους με τον άνθρωπο. Μιας συνύπαρξης εγκλωβισμένης σε ένα στενό γεωγραφικό χώρο και ένα παραγμένο ιστορικό πλαίσιο. Η μνήμη των κρητικών βουνών αποκρυσταλλώνεται στις γυμνές, βαθιά ρυτιδωμένες πλαγιές, τα μοναχικά κυπαρίσσια και τα καψαλισμένα φρύγανα.

Ο δρυμός της Σαμαριάς ιδρύθηκε το 1962 με στόχο την προστασία της πολιτιστικής, οικολογικής και αισθητικής αξίας και την ανάδειξη της τουριστικής σημασίας του φαράγγιού. Ο πυρήνας έχει έκταση 48.500 στρέμματα ενώ η περιφερειακή ζώνη δεν είναι επακριβώς οριοθετημένη. Κάθε χρόνο, 100.000 -250.000 επισκέπτες διασχίζουν το φαράγγι κατά μήκος της κλασσικής διαδρομής Ομαλός - Ξυλόσκαλο - Αγ. Νικόλαος - Σαμαριά - Αγ. Ρουμέλη - Σφακιά.



Το φαράγγι της Σαμαριάς δημιουργήθηκε από μια μεγάλη ρεματιά που κατεβαίνει από το Γκίγκιλο και καταλήγει στο Λιβυκό πέλαγος. Η πρόσβαση στο φαράγγι γίνεται μέσω του οροπέδιου του Ομαλού και του πόρου στο Ξυλόσκαλο. Καλά διαμορφωμένο μονοπάτι στις απόκρημνες πλαγιές του φαράγγιού οδηγεί στο εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου από όπου, συνεχίζοντας



μέσα στην κοίτη, φτάνουμε στο μικρό οικισμό της Σαμαριάς. Πάντα μέσα από την κοίτη, τα βήματά μας μας φέρνουν από τις περίφημες Πόρτες στην έξοδο του φαραγγιού.

Η βλάστηση του φαραγγιού είναι εντυπωσιακή : μεγάλες συστάδες κυπαρισσιών και δάση πεύκων σκεπάζουν τα σχετικά ομαλά μέρη του, ενώ τα απόκρημνα πρανή μοιάζουν με πραγματικούς κάθετους κήπους, κατάφυτους από χρωματιστά και αρωματικά φυτά της πλούσιας κρητικής χλωρίδας. Τα φυτά έχουν όλα επιστημονικό ενδιαφέρον και πολλά είναι ενδημικά του νησιού ή ενδημικά του φαραγγιού.



Η πανίδα περιλαμβάνει πολλά είδη αρπακτικών (όρνια, γυπαετούς, χρυσαετούς, πετρίτες) και μεσαίων θηλαστικών (τα περισσότερα είναι υποείδη των ηπειρωτικών ειδών, λόγω της μακρόχρονης απομόνωσης). Το πιο αξιομνημόνευτο και πλέον γνωστό είδος του φαραγγιού είναι το αγρίμι, ένα ζώο σύμβολο για την Κρήτη, που μόνο εδώ ζει σε άγρια κατάσταση.

Ο επισκέπτης θα βρει στο μονοπάτι μια σημαντική υποδομή (κατασκευές αναψυχής, βρύσες, φυλάκια φύλαξης και πυρόσβεσης). Δεν είναι τυχαίο ότι ο δρυμός έχει τιμηθεί με το Δίπλωμα Α' κατηγορίας για τις Προστατευόμενες Περιοχές του Συμβουλίου της Ευρώπης, που απονέμεται με κριτήρια την οικολογική και αισθητική αξία αφενός και την οργάνωση και υποδομή αφετέρου.

Ο ρόλος του δρυμού, είναι πολύ σημαντικός και δεν πρέπει να θεωρείται περιορισμένος στο επίπεδο του νησιού. Τα σπάνια φυτά, το αγρίμι και τα μικρότερα ζώα μπορούν να επιβιώσουν σε ένα ανεπηρέαστο περιβάλλον, προφυλαγμένα από τους παράγοντες που επέφεραν τη συρρίκνωση των πληθυσμών τους. Επιπλέον, το θεσμικό πλαίσιο παρέχει απόλυτη προστασία στο μεγαλειώδες τοπίο του φαραγγιού. Ο εθνικός δρυμός Σαμαριάς δεν έχει προικιστεί με ένα ολοκληρωμένο διαχειριστικό σχέδιο, του έχει δοθεί όμως ένας αποτελεσματικός κανονισμός λειτουργίας και αρκετό προσωπικό για να τον υλοποιήσει. Από το 1990 έχει θεσπιστεί ένα συμβολικό τέλος διέλευσης και μέρος του αντιτίμου εισρέει στις όμορες κοινότητες.



Εθνικός δρυμός Σουνίου - ο πλούτος της Λαυρεωτικής



Ιδρύθηκε το 1974 και έχει έκταση 35.000 στρέμματα. Γειτνιάζει με τον αρχαιολογικό χώρο και απέχει μόλις 50 χλμ. από την Αθήνα. Τα εκτεταμένα λείψανα αρχαίων μεταλλείων και εργαστηρίων των ιστορικών χρόνων, το βάραθρο «Χάος» που αποτελεί ένα φυσικό μνημείο και τα απολιθώματα βοτανικών ειδών που δεν υπάρχουν σήμερα στην περιοχή, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ιστορικό, γεωλογικό και παλαιοντολογικό

ενδιαφέρον.

ΘΗ πευκομάνα γη της Λαυρεωτικής είναι αγέραστη και η περιοχή κατακλύζεται από τη χαλέπια πεύκη. Τα πεύκα συνυπάρχουν με τις αγριελιές, τις κουμαριές, τις λυγαριές, τα σκίνα, τα βένια, τους κέδρους, τα πουρνάρια, τα αμπέλια και μαζί τους μοσχοβολούν τα θυμάρια, τα θρούμπια, οι ασπάλαθοι, η κάπαρη - το όνομά της προελληνικό διατηρείται εδώ και 5000 χρόνια - , τα κυκλάμινα και οι ανεμώνες που συνεχίζουν να ανθίζουν μαζί μ' ένα ενδημικό είδος κενταύριας, την κενταύρια τη λαυρεωτική.

Η πανίδα δεν είναι ιδιαίτερα πλούσια σε ποικιλία ειδών, ενώ, εκτός από την αλεπού, δεν υπάρχουν μεγάλα θηλαστικά. Ο παλαιοντολόγος R.Julien υποστηρίζει ότι κατά την νεολιθική περίοδο υπήρχαν ελάφια, αγριογούρουνα και αρκούδες, ζώα που μνημονεύονται και κατά τους ιστορικούς χρόνους. Σκελετοί ελαφιών που βρέθηκαν σε στοές μεταλλείων της περιοχής ανήκουν στον 2^ο αι. μ.Χ. Ο λόφος, στον οποίο υπάρχουν αυτές οι στοές, ονομάζεται και σήμερα Έλαφος. Στα νεότερα χρόνια, στα πρακτικά μιας δίκης του 1840, αναφέρεται ότι ένας δασοφύλακας είχε σκοτώσει μέσα σε δύο χρόνια 30 αγριογούρουνα. Κατά την ίδια εποχή ο βασιλιάς Όθωνας επισκεπτόταν με τη συνοδεία του τον τόπο για το πλούσιο κυνήγι του. Σήμερα τα τελευταία είδη δεν υπάρχουν.





Η ορνιθοπανίδα αντιπροσωπεύεται από κοινά είδη (κουκουβάγιες, σπίνους κ.ά.), αλλά η περιοχή αποτελεί πέρασμα μεταναστευτικών πουλιών. Ο χώρος του δρυμού είναι εύκολα προσπελάσιμος από τους πολλούς δασικούς δρόμους που έχουν διανοιχτεί για την προστασία της εύφλεκτης βλάστησης από τις πυρκαγιές.

Η περιοχή προστατεύεται και έχει χαρακτηριστεί, όπως προαναφέρθηκε, ως εθνικός δρυμός Σουνίου, αρχαιολογικός χώρος, ιστορικός τόπος και τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Ο τελευταίος χαρακτηρισμός αφορά όλη τη Λαυρεωτική. Τα πεύκα του Λαυρίου, στον εθνικό δρυμό Σουνίου είναι πεισματικά. Αναγεννήθηκαν, παρά τα δεινά που υπέστησαν από την αδηφάγο μανία των ανθρώπων των μεταλλείων.

Όλη η ευρύτερη περιοχή του Λαυρίου είναι ένα ανοιχτό ορυκτολογικό μουσείο. Τα είδη των ορυκτών που έχουν ανακαλυφθεί μέχρι τώρα στη Λαυρεωτική είναι 260 και ορισμένα έχουν βρεθεί για πρώτη φορά εδώ, όπως ο κτενασίτης, ο σερπιερίτης, ο λαυριονίτης, ο παραλαυριονίτης κ.ά. Τα μεταλλεύματα του Λαυρίου είναι τα μικτά θειούχα που ονομάζονται **B.P.G.** από τα αρχικά των λέξεων Blende (σφαλερίτης, θειούχος ψευδάργυρος ZnS), Pyrite (σιδηροπυρίτης, θειούχος σίδηρος) και Galene (γαληνίτης ή γαλένα, θειούχος μόλυβδος PbS) και τα οξειδωμένα μεταλλεύματα όπως κερουσίτης (ανθρακικός μόλυβδος) και σμισθονίτης ή καλαμίνα (ανθρακικός ψευδάργυρος) και τα σιδηρομαγγανιούχα.





11 Νέοι Εθνικοί Δρυμοί



Ήταν ο πρώτος χρόνος της μεταπολίτευσης, το 1974, όταν το Ελληνικό Δημόσιο κήρυξε με προεδρικό διάταγμα ως εθνικό δρυμό το δάσος του Σουνίου. Ο δέκατος εθνικός δρυμός που θεσμοθετήθηκε από το 1938 και ο τελευταίος εδώ και είκοσι τέσσερα χρόνια. Στο διάστημα αυτό δεν έγιναν ούτε επεκτάσεις ούτε χωροθετήσεις νέων, λες και η

περίφημη ελληνική φύση είχε καλύψει τις ανάγκες προστασίας της. Μόλις τώρα γίνεται λόγος για τον ορισμό νέων προστατευόμενων περιοχών (εθνικών δρυμών, αισθητικών δασών και μνημείων της φύσης). Η Γενική Γραμματεία Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος σχεδιάζει την επέκταση των 10 υφιστάμενων εθνικών δρυμών και την κήρυξη 11 νέων:

- Του ορεινού όγκου Δυτικής Ροδόπης.
- Του Ταϋγέτου (στο νομό Λακωνίας).
- Του Χελμού (στο νομό Αχαΐας).
- Του Ασπροποτάμου (μεταξύ των νομών Αρτας και Καρδίτσας).
- Του Πάρνωννα (στους νομούς Αρκαδίας και Λακωνίας).
- Του Βόρα-Καϊμακτσαλάν (στο νομό Κιλκίς).
- Του Σμόλικα (στο νομό Ιωαννίνων).
- Του Βουρινού (στο νομό Κοζάνης).
- Του Σάου Σαμοθράκης.
- Της Γκιώνας (στο νομό Ψωκίδας).
- Του Μπέλες (στο νομό Σερρών).

Ως άμεσης προτεραιότητας κρίνονται οι πρώτοι έξι. Παράλληλα, στα 19 αισθητικά δάση της χώρας θα προστεθούν άλλα 7 και στα 51 διατηρητέα μνημεία της φύσης άλλα τρία.



- Πανεπιστημιακά δάση



Το ΑΠΘ έχει στη διάθεσή του δύο μεγάλες δασικές εκτάσεις στο **Περτούλι Τρικάλων** και στον **Ταξιάρχη Χαλκιδικής**. Πρόκειται για δύο τοποθεσίες εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς, οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την εκπαίδευση των φοιτητών όσο και για τη διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας. Τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει προσπάθεια καλύτερης αξιοποίησης των περιοχών αυτών, χωρίς όμως να υποβαθμίζεται η περιβαλλοντική τους αξία.

Ιδιαίτερα, για το Πανεπιστημιακό Δάσος Ταξιάρχη και στο πλαίσιο προγράμματος LEADER+, σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χαλκιδικής, έχει υπογραφεί σύμβαση ίδρυσης Δασικού Μουσείου στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις και έχει προκηρυχθεί η κατασκευή του έργου. Το Μουσείο αυτό, εκτός από τουριστικό ενδιαφέρον, θα προσφέρει εκπαιδευτικό και επιμορφωτικό έργο. Στο Μουσείο θα εκτίθενται διάφορα είδη ξύλου, δασικά προϊόντα, αγροτικά προϊόντα και εργαλεία.



Το Πανεπιστημιακό Δάσος Περτουλίου βρίσκεται στην Κεντρική Πίνδο και εκτείνεται από τις δυτικές πλαγιές του Κόζιακα μέχρι τις βορειοανατολικές πλαγιές της Μπουντούρας σε υψόμετρο 1150-2060 μέτρων. Απέχει 48 χμ ΝΔ από την πόλη των Τρικάλων, εκτεινόμενο κατά μήκος της επαρχιακής οδού Τρικάλων-Ασπροποτάμου.

Το δάσος είναι ιδιοκτησίας του Ελληνικού Δημοσίου και η νομή του μαζί με τα δημόσια νομήματά του έχουν παραχωρηθεί στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης από το έτος 1934. Το 1951 ιδρύθηκε το Ταμείο Διοικήσεως και Διαχειρίσεως Πανεπιστημιακών Δασών ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με το Α.Π.Θ. το οποίο έχει σήμερα τη νομή και τη διαχείριση του Πανεπιστημίου Δασών Περτουλίου.

Θεμελιωτής της παραχώρησης του Πανεπιστημιακού Δάσους Περτουλίου ήταν ο αείμνηστος Αναστάσιος Οικονομόπουλος, Καθηγητής του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος και Πρύτανης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ο οποίος με προσωπικές του ενέργειες πέτυχε την παραχώρηση του δάσους από το Υπουργείο Γεωργίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Η έκταση όλου του Πανεπιστημιακού Δάσους Περτουλίου ανέρχεται σε 3.296,59 εκτάρια (ha), από τα οποία τα 2.361,83 εκτάρια είναι δάσος.

Σκοπός του Πανεπιστημιακού Δάσους, είναι η πρακτική εκπαίδευση των φοιτητών του Τμήματος Δασολογίας και Φοιτικού Περιβάλλοντος του Α.Π.Θ.,



η έρευνα και η πρότυπη εκμετάλλευση του Δάσους Περτουλίου επιδιώκει πέρα από τους παραπάνω σκοπούς και :

- την αειφορία και την πολυλειτουργική διαχείριση του δάσους,
- τη μέγιστη δυνατή παραγωγή πολύτιμου ξύλου,
- την παραγωγή χρήσιμου νερού,
- την παραγωγή βοσκήσιμης ύλης για τα αγροτικά και θηραματικά ζώα,
- τη διατήρηση και αύξηση της παραγωγικότητας του εδάφους και την εξασφάλιση της υδρονομικής, προστατευτικής, υγιεινής και αισθητικής αξίας του δάσους,
- την αναβάθμιση του ορεινού όγκου της περιοχής,
- τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών τόσο στον τοπικό πληθυσμό, όσο και στους διερχόμενους επισκέπτες και τέλος
- την παροχή εργασίας στον παραδασόβιο πληθυσμό, δια μέσου των δασικών εργασιών και δασικών έργων.



Εκπαίδευση φοιτητών και έρευνα

Στο Πανεπιστημιακό Δάσος Περτουλίου πραγματοποιείται από το 1936 η πρακτική εκπαίδευση των φοιτητών του 6ου και 8ου εξαμήνου του Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος κατά τους μήνες Αύγουστο και Ιούλιο αντίστοιχα.





Σήμερα εκτελούνται και πληθώρα ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, μελέτες και διδακτορικές διατριβές με αποδέκτες τόσο το ίδιο το δάσος Περτουλίου, όσο και τα δάση της Ελληνικής Επικράτειας.

Παράλληλα στα πλαίσια διεθνών προγραμμάτων, μορφωτικών ανταλλαγών με Πανεπιστήμια της Αλλοδαπής, επισκέπτονται το Πανεπιστημιακό Δάσος Δασολόγοι της πράξης, Καθηγητές Δασολογικών Σχολών και φοιτητές του εξωτερικού για έρευνα, εκπαίδευση και ανταλλαγή απόψεων σε θέματα πρότυπης Διοίκησης, Οργάνωσης και Διαχείρισης.



Κτιριακές εγκαταστάσεις

Για την εκπαίδευση, την έρευνα και τη διαχείριση του δάσους υπάρχει σχετική υποδομή με κτιριακές εγκαταστάσεις (κοιτώνες φοιτητών και εκπαιδευτικού προσωπικού, εστιατόριο, Διοικητήριο, καθώς και άλλα κτίρια) τα οποία ανέρχονται σήμερα σε 22 με συνολικό εμβαδόν 5.930 τετραγωνικών μέτρων.

Οι πρώτες κτιριακές εγκαταστάσεις δημιουργήθηκαν το 1940 και συνεχίστηκαν το 1954 βασισμένες σε αρχιτεκτονικά σχέδια, προσαρμοσμένα άριστα στο φυσικό περιβάλλον, του διάσημου αρχιτέκτονα Πικιώνη, καθηγητή του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου, τα οποία ολοκληρώθηκαν το έτος 1966.



- Περιαστικά δάση



Είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος των δασών στο φιλτράρισμα της ατμόσφαιρας των μεγαλουπόλεων από τους ρυπαντές, στην προσθήκη οξυγόνου και στη μείωση των επιβλαβών για την υγεία των ανθρώπων ήχων. Υπολογίζεται ότι ένα εκτάριο δάσος μέσης παραγωγικότητας αποδίδει στην ατμόσφαιρα γύρω στα 2.500 χιλιόγραμμα οξυγόνου. Η ποσότητα αυτή επαρκεί για την ανανέωση του οξυγόνου το οποίο καταναλώνεται από 10 άτομα.

Το δάσος παρεμβαλλόμενο στην διαχωριστική ζώνη μεταξύ βιομηχανικών και κατοικήσιμων περιοχών συμβάλλει τόσο στη μείωση του θορύβου, όσο και στη μείωση της συγκέντρωσης των δηλητηριωδών αερίων υπεράνω των οικισμών. Αυτό συμβαίνει γιατί το δάσος με την φυλλώδη επιφάνεια του, δρα σαν μέσο απορρόφησης των ήχων και προκαλεί ισχυρότερο στροβιλισμό των αερίων ρευμάτων, με αποτέλεσμα την μείωση της συγκέντρωσης των καυσαερίων. Πολύ μεγαλύτερη όμως και σημαντικότερη είναι η επίδραση του δάσους στην περιεκτικότητα του αέρα σε αιωρούμενα στερεά σωματίδια (σκόνη) γιατί μπορεί να συγκρατήσει σκόνη πολλαπλάσια του βάρους του φυλλώματός του. Η συγκράτηση αυτή υπολογίζεται σε 48 τόνους σκόνης ανά εκτάριο δάσους.

Μέχρι το τέλος του περασμένου αιώνα, ο περιβάλλον χώρος των αστικών κέντρων, των κωμοπόλεων και των χωριών της Ελλάδας ήταν γυμνός και άδενδρος. Γυμνοί ήταν και οι λόφοι της Αθήνας. Η πρώτη προσπάθεια για την αναδάσωση των λόφων της Πρωτεύουσας γίνεται στα 1877. Ο Βαλσαμάκης, από τους πρώτους Έλληνες Δασολόγους, εγκατέστησε για το σκοπό αυτό στα 1877 το πρώτο δασικό φυτώριο στην κοίτη του Ιλισού, κοντά στο Ζάππειο,



και άρχισε την αναδάσωση του Λόφου του Αρδηττού, γύρω από το Στάδιο, με χαλέπιο πεύκη. Το εγχείρημα πέτυχε και ακολούθησε ο Λόφος του Λυκαβηττού από τη βόρεια πλευρά, στη θέση που σήμερα έχει το όνομα «Πευκάκια» εξ αιτίας αυτής της πρώτης αναδάσωσης. Ακολούθησαν ο Λόφος του Φιλοπάππου, το Άλσος του Παγκρατίου, το Δαφνί και άλλες περιοχές. Η κυριότερη δυσκολία που συνάντησαν σε αυτή τους την προσπάθεια ήταν οι αξιώσεις κυριότητας που προέβαλαν διάφοροι ιδιώτες για τις εκτάσεις αυτές. (Ο Λόφος της Πνύκας είχε πουληθεί στον Αυστριακό Πρόξενο Προκές Οστέν). Ο δασολόγος Σάμιος για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό προσπάθησε να καταστήσει κοινωνό και συμπαραστάτη της προσπάθειας του την κοινή γνώμη, πρωτοστατώντας στην ίδρυση, στα 1900, της Φιλοδασικής Ένωσης Αθηνών, της οποίας την επίτιμη προεδρία προσέφερε στην πριγκίπισσα Σοφία.



Στις αρχές του αιώνα ενεργοποιήθηκε ο θεσμός των αναδασωτέων εκτάσεων κατ' αρχήν στην ευρύτερη περιοχή της Αθήνας και ακολούθως σε άλλα αστικά κέντρα και ιστορικούς τόπους ώστε να δεσμευτούν οι αναγκαίες εκτάσεις για αυτό το σκοπό. Ολόκληρη σχεδόν η περιοχή μεταξύ Ιλισού και Υμηττού είχε κηρυχθεί αναδασωτέα και είχε αναδασωθεί μέχρι το 1920. Η μεταξύ Πύργου Βασιλίσσης και Φιλαδέλφειας περιοχή, 3.000 στρεμμάτων, είχε κηρυχθεί αναδασωτέα για να αποτελέσει το μέγα άλσος της πρωτεύουσας. Τα γεγονότα της Μικρασιατικής καταστροφής και η έλευση των προσφύγων, ανέτρεψαν αυτά τα σχέδια της δασικής Υπηρεσίας και στις αναδασωτέες εκτάσεις ιδρύθηκαν οι προσφυγικοί οικισμοί Καισαριανής, Βύρωνα, Ν. Ελβετίας, Ν. Φιλαδέλφειας, Ν. Χαλκηδόνας κλπ. Υπολείμματα αυτού του μεγάλου πάρκου, στα βόρεια της Αθήνας, είναι το άλσος του Πύργου της Βασιλίσσης και το άλσος της Φιλαδέλφειας.



Η επακολουθήσασα άναρχη αδηφάγος οικιστική επέκταση της Αθήνας αποδεκάτισε τα άλση της, τα περιτύλιξε και τα μετέτρεψε σε αστικά κέντρα. Στις αρχές του αιώνα μας ο δασολόγος Π. Κοντός (Καθηγητής της δασολογικής Σχολής, Ακαδημαϊκός και Γενικός Διευθυντής της Δασικής Υπηρεσίας μέχρι το 1940) εισήγαγε την ιδέα των προστατευτικών δασών, σε περιοχές υπερκείμενες ή παρακείμενες των αστικών κέντρων και χωριών, για την προστασία των εδαφών από τη διάβρωση, την αποτροπή κατολισθήσεων και την προστασία των κατοικημένων περιοχών από τις πλημμύρες. Η ιδέα αυτή θεσμοθετήθηκε στο Δασικό Κώδικα του 1929 και παραμένει σε ισχύ μέχρι σήμερα στα άρθρα 69, 70, 71 και 72 του σημερινού Δασικού Κώδικα.

Η εφαρμογή αυτών των διατάξεων άρχισε στη 10ετία του 1930, και έδωσε σημαντικά αποτελέσματα. Γυμνές μέχρι και βαθμού ερημοποίησης περιοχές, γύρω από κατοικημένες περιοχές πρασίνισαν, υποβαθμισμένα φυσικά δάση αναβαθμίστηκαν ή εγκαταστάθηκαν νέα τεχνικά δάση (δάση Καβάλας, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων, Καλαβρύτων, Αλμυρού, Πολυγύρου κλπ). Το μέτρο επεκτάθηκε και σε γειτονικές κατοικημένων περιοχών εκτάσεις, χωρίς να σχετίζεται πάντα με προστατευτική λειτουργία.

Σήμερα τα δάση αυτά αποτελούν το φυσικό διάκοσμο πολλών πόλεων και χωριών μας, απέκτησαν αισθητική και οικολογική αξία. Ορισμένα κηρύχθηκαν ως «αισθητικά δάση» (Καβάλα, Καλάβρυτα, Φάρσαλα, Αλμυρός, Μύτικας, Ξυλόκαστρο) ή υπάρχουν αιτήματα να κηρυχθούν ως αισθητικά (Πολύγυρος, Θεσ/νίκη) ή ακόμα εντάχθηκαν σε περιοχές του δικτύου NATURA και αποτελούν σημαντικές περιοχές για τα πουλιά (Αλμυρός, Καλάβρυτα).





Ακόμα σημαντικότερη είναι σήμερα η αναψυχική τους λειτουργία, ιδιαίτερα εκείνων που αναπτύχθηκαν κοντά στα αστικά κέντρα, τα αποκαλούμενα «περιαστικά δάση» χωρίς ο όρος αυτός να έχει μέχρι σήμερα νομικό περιεχόμενο. Τα περισσότερα από τα περιαστικά δάση είναι κατά μέσον όρο ηλικίας 60 ετών και συντίθεται από θερμόβια κωνοφόρα (κατά κανόνα τραχεία ή χαλέπιο πεύκη και κυπαρίσσι). Τα είδη αυτά θεωρήθηκαν καταλληλότερα ως σχετικά ταχυαυξή και καλύτερα ανταποκρινόμενα στην υδρονομική (προστατευτική) και αισθητική (ως αειθαλή) λειτουργία, την εποχή που φυτεύτηκαν. Θωρήθηκαν επίσης από οικολογική άποψη καταλληλότερα, δεδομένου ότι τα εδάφη στα οποία εγκαταστάθηκαν ήταν επικλινή, αβαθή, βραχώδη, σκελετικά, αποπλυμένα και από την άποψη αυτή ήταν ευκολότερο να εγκατασταθούν και να εξελιχθούν.

Αντίθετα τα φυσικά περιαστικά δάση, που κατά κανόνα προήλθαν από αναβάθμιση της φυσικής βλάστησης (Καλάβρυτα, Πολύγυρος, Αλμυρός), είναι πλουσιότερα σε σύνθεση ειδών, αισθητικότερα, υγιέστερα, ανθεκτικότερα στις ασθένειες, τα έντομα και τις πυρκαγιές και εκπληρώνουν καλύτερα τον προστατευτικό τους ρόλο, ακόμα και με τη μορφή θαμνώνων. Το ποσοστό που καλύπτουν τα φυσικά περιαστικά δάση είναι μικρό. Σε ειδικές περιπτώσεις υπάρχουν μικρά φυσικά ασύλλια με αιωνόβια και εντυπωσιακά δένδρα, συχνά γύρω από παλαιές εκκλησίες ή συδενδρίες σπανίων ειδών δένδρων, που κινδυνεύουν από την εντατική αναψυχή και απαιτούν ειδική μεταχείριση, ίσως και ειδικό τρόπο διαχείρισης (π.χ. ο δασοβοτανικός κήπος της Αυστριακής αποστολής στη Βυτίνα, συντίθεται από διάφορα ξενικά είδη φυτεμένα το 1910 με σκοπό να δοκιμαστούν τα είδη αυτά στην Ελλάδα. Σήμερα χρησιμοποιείται για την αναψυχή, ενώ άλλος είναι ο προορισμός του).

Από ιδιοκτησιακή κατάσταση τα περιαστικά δάση εμφανίζονται συνήθως αμιγή, και έχουν την εξής σύνθεση από άποψη ιδιοκτησίας:

A/A	Μορφή ιδιοκτησίας	Έκταση σε στρέμματα	%
1.-	Δημόσια	103.347	68.80
2.-	Δημοτικά	23.174	15.43
3.-	Μοναστηριακά	350	0.23
4.-	Ιδιωτικά	5.322	3.54
5.-	Διακατεχόμενα	18.000	12.00
ΣΥΝΟΛΟ		150.193	100.00



Από άποψη τρόπου δημιουργίας τα περιαστικά δάση διακρίνονται:

Τρόπος δημιουργίας	Αριθμός	Έκταση σε στρέμματα	%
1.- Τεχνητά περιαστικά δάση	73	96.002	64%
2.- Φυσικά	24	20.678	14%
3.- Μικτά	12	33.513	22%
ΣΥΝΟΛΟ	109	150.193	100%



Ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τα περιαστικά δάση είναι οι πυρκαγιές. Ο κίνδυνος αυτός αυξάνεται με την πάροδο του χρόνου, καθώς συσσωρεύεται όλο και περισσότερη καύσιμη ύλη και είναι μεγαλύτερος συγκριτικά με άλλα δάση καθώς τα περισσότερα περιαστικά δάση βρίσκονται στη χαμηλή ζώνη των αειφύλλων πλατύφυλλων, δηλαδή στη ζώνη με τη μεγαλύτερη επικινδυνότητα, δέχονται μεγάλο αριθμό επισκεπτών και οχημάτων και κυρίως συγκροτούνται από εύφλεκτα θερμόβια κωνοφόρα. Κίνδυνο και μάλιστα όχι αμελητέο διατρέχουν τα περιαστικά δάση και από τις αυθαίρετες οικιστικές επεκτάσεις.





Τα προβλήματα αυτά εμφανίζονται εντονότερα όπου υπάρχουν αμφισβητήσεις στην ιδιοκτησία, όπου η συνέχειά τους διακόπτεται από μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις, όπου περιβάλλουν τον οικιστικό ιστό και δεν υπάρχει δυνατότητα επέκτασής του σε άλλου είδους εκτάσεις και όπου υπάρχει έλλειψη καταλλήλων εκτάσεων για κοινές ή ειδικές χρήσεις στον οικιστικό ιστό. Δεν λείπουν ωστόσο και τα προβλήματα της παράνομης βοσκής, ιδιαίτερα σε μικρούς οικισμούς και της θήρας που δεν συμβιβάζεται σε δάση με τέτοια χρήση.

Στο πλαίσιο της υποβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής του αστικού πληθυσμού η Δασική Υπηρεσία προωθεί πανελλαδικό πρόγραμμα προστασίας και ημιαστικών κέντρων της χώρας. Το πρόγραμμα αφορά κυρίως τα αστικά και ορισμένα ημιαστικά κέντρα της χώρας (100 περίπου πόλεις και πολεοδομικά συγκροτήματα, με πληθυσμό πάνω από 5.000 κατοίκους και κατά δεύτερο λόγο, ημιαστικά κέντρα (κωμοπόλεις) που στερούνται παντελώς περιαστικού πράσινου.





ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ



Η Ελλάδα γενικά είναι χώρα ορεινή και θα έπρεπε να έχει μεγάλες εκτάσεις δασών. Από ιστορικές μαρτυρίες μαθαίνουμε ότι τα παλιότερα χρόνια ήταν πολύ περισσότερο δασωμένη. Τα ελληνικά δάση όμως περιορίστηκαν από τις εκτεταμένες εκχερσώσεις για την ανάπτυξη της γεωργίας, από την έντονη υλοτόμηση, την υπερβόσκηση και τις πυρκαγιές.

Οι φυσικοί παράγοντες που επηρεάζουν τη διαμόρφωση της ελληνικής βλάστησης είναι το ανάγλυφο, το κλίμα και το υπόστρωμα του εδάφους. Τα πετρώματα από τα οποία αποτελούνται τα βουνά, οι κάμποι, τα νησιά και τα φαράγγια είναι πολλών ειδών και ηλικιών. Ανάλογα με τις αλλαγές που υφίσταντο διαμόρφωσαν και τον ελλαδικό χώρο. Έτσι αν και η Ελλάδα έχει μικρή έκταση παρουσιάζει όμως σημαντική γεωμορφολογική ποικιλία. Αυτό σε συνδυασμό με το ευρύ φάσμα κλίματος που τη χαρακτηρίζει - από υποτροπικό έως πραγματικά αλπικό - προκάλεσαν και ευνόησαν την ανάπτυξη πλούσιας χλωρίδας και πανίδας.

Το 25,4% της συνολικής έκτασης της χώρας μας αποτελείται από δάση που στην πλειοψηφία τους είναι φυσικά και χαρακτηρίζονται από υψηλή βιοποικιλότητα. Άλλο ένα 23,9% της ελληνικής επικράτειας καλύπτεται από δασικές εκτάσεις, οι οποίες όμως είναι υποβαθμισμένες καθώς βρίσκονται συνήθως κοντά σε αστικές και τουριστικές περιοχές.

Τα Ελληνικά δάση είναι φυσικά ενώ τα Ευρωπαϊκά δάση είναι φυτείες. Η Ελλάδα βρίσκεται τέταρτη σε δασικό πλούτο σε σχέση με άλλες χώρες της Ευρώπης.



Η ποικιλία των ελληνικών δασών είναι μοναδική και δύσκολα απαντάται σε άλλες χώρες με παρόμοια έκταση: στα βόρεια της Ελλάδας υπάρχουν εύκρατα δάση, από εκείνα που είναι κοινά της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης, ενώ στα νότια υπάρχουν μεμονωμένες συστάδες από τροπικά δέντρα (φοίνικες).

Αυτή η ποικιλομορφία οικοσυστημάτων οφείλεται στο έντονο ανάγλυφο, στη γεωγραφική θέση της χώρας ανάμεσα σε τρεις ηπείρους, και στο γεγονός ότι στη διάρκεια των τελευταίων παγετώνων η Ελλάδα δεν είχε καλυφτεί από πάγους. Έτσι αποτέλεσε "καταφύγιο" για πολλά βορειοευρωπαϊκά είδη δέντρων, των οποίων η ζώνη εξάπλωσης μεταφέρθηκε εδώ, όπου διασταυρώθηκαν με τα ντόπια είδη και προσαρμόστηκαν στις ιδιαίτερες κλιματικές συνθήκες.

Τα περισσότερα ελληνικά δάση χαρακτηρίζονται ως μεσογειακά. Πρόκειται για οικοσυστήματα που είναι προσαρμοσμένα σε ξηρά, ζεστά καλοκαίρια και σε ψυχρούς χειμώνες. Πολλά είναι τα σπάνια και ενδημικά είδη δέντρων που απαντώνται εδώ, όπως το κεφαλλονίτικο έλατο (*Abies cephalonica*), το ρόμπολο (*Pinus leucodermis*) και η αμπελιτσιά (*Zelcova abelicea*), καθώς και δέντρα που εξαπλώνονται σε όλη την Ευρώπη αλλά έχουν στη χώρα μας τα νότια σύνορά τους, όπως το δασικό πεύκο (*Pinus silvestris*), η ερυθρελάτη (*Picea abies*) και η οξιά (*Fagus sylvatica*). Πέρα από τα πολυάριθμα είδη πουλιών, ερπετών και εντόμων, αξιόλογη είναι και η ποικιλία των θηλαστικών που ζουν στα ελληνικά δάση, με πιο γνωστά από αυτά την καφέ αρκούδα (*Ursus arctos*), τον αγριόγατο (*Felis silvestris*), το τσακάλι (*Canis aureus*), το λύκο (*Canis lupus*) και τον ασβό (*Meles meles*).



■ ΧΛΩΡΙΔΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΑΣΩΝ



Ως προς τη χλωρίδα η χώρα μας κατέχει τη δεύτερη θέση στην Ευρώπη με 5800-6.000 περίπου είδη φυτών. Την πρώτη θέση κατέχει η Ιβηρική χερσόνησο.

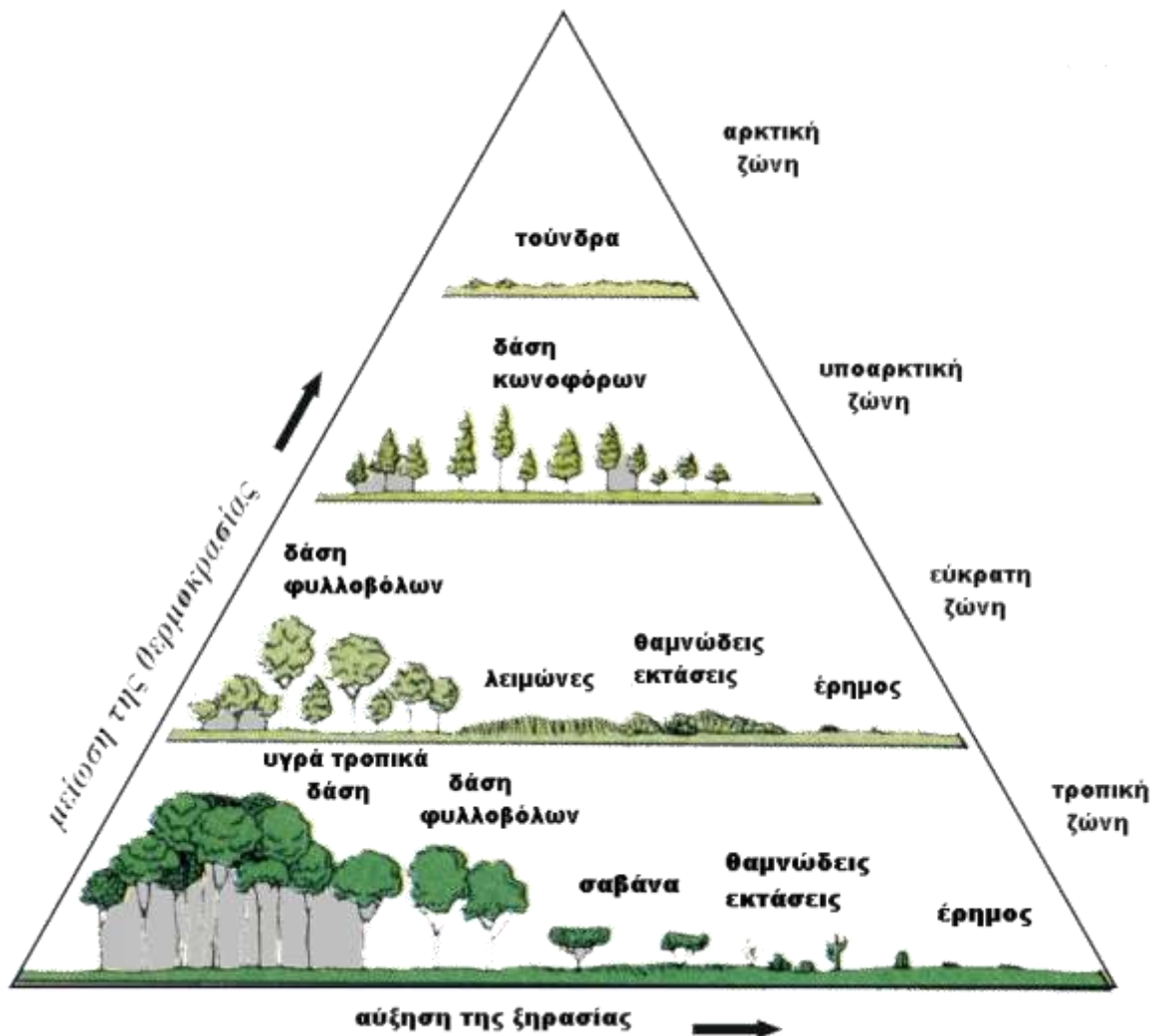
Το 13% περίπου των ειδών της χλωρίδας της χώρας μας αποτελείται από ενδημικά φυτά, δηλαδή φυτά που υπάρχουν μόνο εδώ και πουθενά αλλού στον κόσμο. Ο πλούτος της χλωρίδας της χώρας μας σε σχέση με άλλες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης οφείλεται και στο γεγονός ότι η χώρα μας δεν επηρεάστηκε από τους παγετώνες.

Το συνολικό ποσοστό δασοκάλυψης (δάση και δασικές εκτάσεις) φθάνει το 64% με σχετικά όμως μικρή παραγωγικότητα σε ξύλο και κακή δομή που εκφράζεται με χαμηλή σταθερότητα, χαμηλή ζωτικότητα των δέντρων και εκτεταμένα φαινόμενα γήρανσης και ασθενειών.

Χαρακτηριστικό της ελληνικής χλωρίδας είναι η μεγάλη εξάπλωση των αείφυλλων και σκληρόφυλλων ειδών όπως είναι η δάφνη, το πουρνάρι, ο σχίνος, η κουμαριά, η αγριελιά κ.α. ανάμεσα στα οποία αναπτύσσονται πολλά αρωματικά είδη, βολβόφυτα και θερόφυτα. Επίσης σε πολλές περιοχές κυριαρχούν οι βελανιδιές, οι οξιές, τα πεύκα και οι καστανιές. Γενικά πάντως στη χώρα μας ανάλογα με τις κλιματεδαφικές συνθήκες και το υψόμετρο μπορούμε να διακρίνουμε ζώνες βλάστησης με διαφορετική ποικιλότητα από την επιφάνεια της Θάλασσας μέχρι το υψόμετρο των 1800-2000 μέτρων που αποτελεί και το δασοόριο. Μια αδρή ταξινόμηση των ζωνών αυτών στηριγμένη στα κύρια χαρακτηριστικά τους είναι:



1. Βλάστηση των μεσογειακών περιοχών
2. Μικτά φυλλοβόλα δάση
3. Ορεινά δάση κωνοφόρων
4. Ηπειρωτικές κεντροευρωπαϊκές δενδρώδεις διαπλάσεις
5. Υποαλπικά και αλπικά συστήματα
6. Υποτροπικά συστήματα



■ Από 0 - 300 μ. είναι η ζώνη όπου καλλιεργούνται κυρίως αμπέλια και ελιές, ευδοκιμούν πολλά οπωροφόρα δέντρα και φύονται τα φρύγανα



■ Από 300 - 700 μ., στη ζώνη των αείφυλλων σκληρόφυλλων (μακκία).

Στη ζώνη της μακκίας βλάστησης κυριαρχούν τα αείφυλλα σκληρόφυλλα : αριά, κουμαριά, πουρνάρι, ρείκι, κέδρος και τα μικρά φυλλοβόλα δέντρα - θάμνοι : γάβρος, κουτσουπιά, κοκορεβυθιά, παλιούρι κ. ά.

■ Από τα 700 - 1600μ εκτείνεται η ζώνη με μικτό δάσος κωνοφόρων και φυλλοβόλων.

Στη δασική ζώνη βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος της χλωρίδας του Ολύμπου με κυρίαρχα είδη τα κωνοφόρα και τα μεγάλα φυλλοβόλα που σχηματίζουν αμιγή δάση και οριοθετούν δικές τους ζώνες εξάπλωσης (διαπλάσεις). Τη μεγαλύτερη έκταση καταλαμβάνει η διάπλαση της μαύρης πεύκης, του ρόμπολου, της οξιάς και του μακεδονίτικου έλατου.

■ Από τα 1600 - 2100μ. εκτείνεται η ζώνη του ορεινού δάσους κωνοφόρων.

Εδώ συναντάμε το χαρακτηριστικό και σπάνιο είδος πεύκου το ρόμπολο καθώς και την ορεινή πεύκη. Η ζώνη αυτή αντιπροσωπεύεται από ασθενή ποώδη βλάστηση που περιλαμβάνει σπάνια είδη φυτών, ενδημικά των Βαλκανίων.

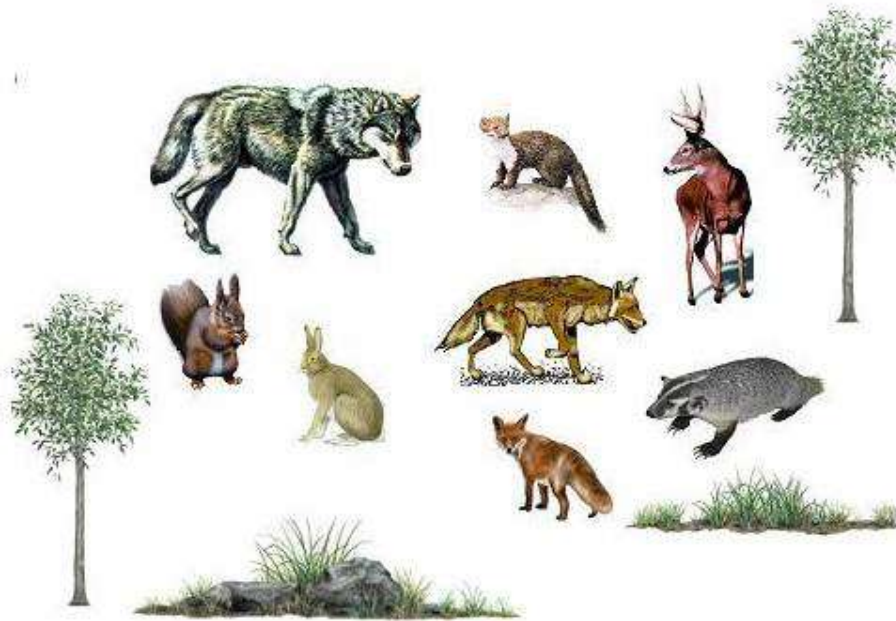
■ Πάνω από το όριο των 2100μ. εκτείνεται η αλπική ζώνη.

Στην αλπική ζώνη έχουμε απουσία δασικής βλάστησης και συναντούμε μόνο μεμονωμένα ρόμπολα σε θαμνώδη μορφή. Όμως στα λιβάδια, στους βράχους και στις απότομες πλαγιές της βρίσκονται μερικά από τα ωραιότερα αγριολούλουδα και μερικά σπάνια ενδημικά.





ΠΑΝΙΔΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΑΣΩΝ



Στη χώρα μας η εξαιρετική ποικιλομορφία του εδάφους, ο πλούτος της χλωρίδας και η γεωγραφική της θέση (ανάμεσα στην Ασία και την Αφρική) είναι παράγοντες που διαμορφώνουν τον πλούτο και την ποικιλία της πανίδας μας.

Για πρώτη φορά περιγραφή της πανίδας της χώρας μας έχουμε από τον Αριστοτέλη τον 4ο αιώνα π.χ. στο βιβλίο του "Περί τα ζώα ιστορίαι" όπου περιγράφονται περίπου 600 είδη. Συστηματική όμως καταγραφή της πανίδας στη χώρα μας ξεκίνησε το 19ο αιώνα και σήμερα η απογραφή των θηλαστικών, των πτηνών, των αμφιβίων, των ερπετών και των ψαριών των γλυκών νερών μπορεί να θεωρείται ολοκληρωμένη. Αντίθετα η απογραφή των ασπόνδυλων θεωρείται ελλιπέστατη.

Από τα 147 είδη θηλαστικών της Ευρώπης 116 είδη ζουν στη χώρα μας. Από τα 474 κύρια είδη πτηνών του ευρωπαϊκού χώρου 450 είδη έχουν καταγραφεί στη χώρα μας, αλλά τεκμηριωμένα στοιχειοθετείται η ύπαρξη 407 ειδών, ενώ η παρουσία των υπολοίπων 43 θεωρείται ανεπιβεβαίωτη λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων.

Στη χώρα μας ζουν ακόμη 16 είδη αμφιβίων και 58 είδη ερπετών. Η ελληνική ιχθυοπανίδα των γλυκών νερών πρέπει να θεωρηθεί ως μια από τις πιο πλούσιες της Ευρώπης αφού περιλαμβάνει 79 είδη αυτόχθονων πρωτογενών ψαριών των γλυκών νερών που ζουν στα ποτάμια και στις λίμνες μας. Τέλος, ο αριθμός των ασπόνδυλων στη χώρα μας είναι άγνωστος αν και πρέπει να κυμαίνεται ανάμεσα στις 20 με 30 χιλιάδες είδη.



Στα δάση της χώρας μας απαντώνται από τα θηλαστικά αρκούδες, λύκοι, τσακάλια, κουνάβια, σκίουροι, νυφίτσες, αγριογούρουνα, ελάφια, ζαρκάδια, ασβοί, πολλά είδη ποντικών, σκαντζόχοιροι, διάφορα είδη μυγαλίδων, λαγοί κ.ά. , ενώ τα κύρια είδη των πουλιών είναι δρυοκολάπτες, ορεινές πέρδικες, αετοί, γεράκια, κουκουβάγιες, μπούφοι, όρνια, κούκοι, φάσες, φασοπερίστερα, αηδόνια, σπίνιοι, καρδερίνες, τα σπάνια είδη αγριόκουρκος, βασιλαετός, θαλασσαετός κ.ά. Είναι βέβαια προφανές ότι τόσο το κυνήγι όσο και οι υπόλοιπες ανθρώπινες δραστηριότητες στα δάση της χώρας μας έχουν περιορίσει τον πληθυσμό πολλών ειδών και έχουν υποβαθμίσει σοβαρά την ελληνική πανίδα

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

	ΚΑΦΕ ΑΡΚΟΥΔΑ: Η καφέ αρκούδα βρίσκεται ακόμη στους κύριους ορεινούς όγκους της βόρειας και κεντρικής Πίνδου και της δυτικής Ροδόπης. Υπολογίζεται ότι υπάρχουν σήμερα 120 άτομα περίπου. Είναι ζώο μοναχικό και ζει σε εκτεταμένα μικτά ή αμιγή δάση φυλλοβόλων (δρυς, οξιά) και κωνοφόρων της ορεινής ζώνης. Τρέφεται με καρπούς όλων των ειδών, βολβούς, χόρτα, μικρά και μεγάλα θηλαστικά, ερπετά, έντομα, μέλι κ.λ.π. Το θηλυκό γεννάει κάθε 2 με 3 χρόνια, στα μέσα του χειμώνα, 1-2 μικρά που ζυγίζουν μόλις 350-400 γρ. και μεγαλώνουν κοντά στη μητέρα τους μαθαίνοντας τους απαραίτητους μηχανισμούς επιβίωσης.
	ΑΓΡΙΟΓΟΥΡΟΥΝΟ: Αν και τριχωτό και με πολύ μυτερό ρύγχος, είναι ο πρόγονος του οικόσιτου γουρουνιού. Ζει σε δασικές περιοχές κατά μικρές ομάδες ή και μοναχικά, όταν γεράζει. Είναι παμφάγο ζώο και πολυγαμικό. Ένα αρσενικό μπορεί να σχηματίσει χαρέμι με 6-8 θηλυκά. Το θηλυκό γεννάει 4-10 ριγωτά γουρουνάκια. Είναι νυχτόβιο, διανύει μεγάλες αποστάσεις, αναπτύσσει μεγάλη ταχύτητα και όταν δεν ενοχλείται από τον άνθρωπο, μπορεί να κυκλοφορεί το σούρουπο και την αυγή.

	ΑΛΕΠΟΥ: Ζει στο μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης, στη Βόρειο Αφρική, Μέση Ανατολή, εύκρατη Ασία και Β. Αμερική. Συνήθως είναι μοναχική και νυχτόβια. Είναι παμφάγο ζώο, αν και τρώει κυρίως τρωκτικά, γι' αυτό θεωρείται ευεργετική σε περιοχές με αρουραίους. Σκάβει λαγούμια ή χρησιμοποιεί άλλων ζώων και έχει την χαρακτηριστική συνήθεια να θάβει υπολείμματα τροφής για να τα φάει αργότερα. Ζευγαρώνει το χειμώνα για να γεννήσει 3-6 αλεπουδάκια που θηλάζει για 1 μήνα, ενώ το διάστημα αυτό το αρσενικό μεταφέρει τροφή στην οικογένεια.
	ΛΥΚΟΣ: Ο λύκος θυμίζει πολύ ένα μεγάλο άγριο σκύλο. Το μήκος του σώματός του μπορεί να φτάσει το ενάμισι μέτρο και το βάρος του στα 60 κιλά. Η διάρκεια ζωής του φτάνει τα 16 χρόνια. Η κατασκευή του λύκου, ψηλά πόδια, φαρδύ πέλμα του επιτρέπουν να περπατά με άνεση στο χιόνι. Καθημερινά διανύει μεγάλες αποστάσεις για να βρει την τροφή του και μπορεί να αναπτύξει ταχύτητα 40-50 χιλιομέτρων. Κοινό χαρακτηριστικό όλων των πληθυσμών του λύκου είναι η κοινωνική οργάνωση σε μικρές ή μεγάλες αγέλες. Οι αγέλες ποικίλουν στον αριθμό των ατόμων. Συνήθως αποτελούνται από 8-16 λύκων στην Ελλάδα ενώ αλλού φτάνει και τα 30 άτομα.
	ΣΚΙΟΥΡΟΣ: είναι μικρό και ευκίνητο ζώο, που ζει κυρίως στα δένδρα. Έχει λεπτό σώμα, μακριά φουντωτή ουρά και το τρίχωμά του είναι πυκνό και γυαλιστερό. Το χρώμα του είναι βαθύ κόκκινο στη ράχη και άσπρο στην κοιλιά, ενώ το μέγεθός του δεν ξεπερνά τα 50 εκατοστά. Τρέφεται με καρπούς, σπόρους, τρυφερά βλαστάρια και φύλλα. Γεννάει δύο φορές το χρόνο από 3 - 7 μικρά κάθε φορά. Ο σκίουρος ζει στην πατρίδα μας, κυρίως στα δάση της Μακεδονίας και της Θράκης.

	ΖΑΡΚΑΔΙ - ΕΛΑΦΙ: Στην Ελλάδα ο πληθυσμός των Ελαφοειδών υπολογίζεται σε 2-3 άτομα ανά Km² δασικής έκτασης. Ζώο υπό προστασία. Τα ελάφια στην Ελλάδα είναι απειλούμενο είδος και υπάρχουν σήμερα μόνο στην Πάρνηθα και ίσως σε ορισμένες παραμεθόριες περιοχές. Οι λόγοι που έχουν χαθεί είναι κυρίως το παράνομο κυνήγι που γίνεται ακόμα και μέσα στον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας. Αυτό δεν επιτρέπει στα ελάχιστα ζώα που έχουν πια απομείνει να πολλαπλασιαστούν και να εξαπλωθούν σε άλλες περιοχές όπου θα μπορούσαν να υπάρχουν όπως άλλοτε, γιατί ο βιότοπός τους δεν έχει χαθεί και είναι εκτεταμένος.
	ΛΑΓΟΣ: Το σώμα του είναι επίμηκες. Έχει μήκος 50 - 60 εκατοστά, ύψος 25 - 30 εκ. και ζυγίζει 3 - 5 κιλά. Το κεφάλι του είναι μεγάλο και ωοειδές και τα μάτια λοξά. Τα αυτιά του είναι μακριά, ευκίνητα και όρθια. Τα πίσω πόδια του λαγού είναι μεγαλύτερα από τα μπροστινά, δίνοντάς του τη δυνατότητα να τρέχει γρήγορα με μεγάλα άλματα. Τρέφεται κυρίως με τρυφερά χόρτα, δημητριακά και χυμώδεις καρπούς. Ζει μόνιμα σε μια περιοχή, την οποία δύσκολα εγκαταλείπει παρά μόνο όταν δεν υπάρχει τροφή.
	ΑΣΒΟΣ: Ο ασβός είναι ζώο εύρωστο, με κοντά πόδια. Το κεφάλι του είναι λευκό στη μέση και στα πλάγια. Ζει στα δάση της οξιάς, όπου σκάβει πολύπλοκες υπόγειες φωλιές, με πολλές εισόδους και πολλά πατώματα, που το μήκος τους μπορεί να ξεπεράσει τα 100 μ. Το δάπεδο επιστρώνεται με ξερά χόρτα και φύλλα. Το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα του ασβού είναι η μυρωδιά του. Είναι ζώο νυχτόβιο και παμφάγο. Τρέφεται με κουνέλια, ποντικούς, σκαντζόχοιρους, βάτραχους, κάμπιες εντόμων, αβγά πουλιών, ρίζες, βαλανίδια, φρούτα και χόρτα.



ΤΑ ΔΑΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥΣ



ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

α. Μορφολογική κατανομή της έκτασης

Η έκταση του Νομού ανέρχεται σε 5.390 τ. χιλ/τρα. Η έκταση αυτή αντιπροσωπεύει το 38,3% της Θεσσαλίας και το 4 % της Χώρας, η δε μορφολογική κατανομή της είναι:

- πεδινή 47,1 %
- ημιορεινή 25,4 %
- ορεινή 27,5 %



β. Η κατανομή της έκτασης ανάλογα με τη χρήση είναι:

- α) γεωργική γη το 45%
- β) βοσκότοποι το 40%
- γ) Δάση το 10%
- δ) Λοιπές εκτάσεις το 5%

Ο Ν. Λάρισας παρουσιάζει το μικρότερο ποσοστό δασικής κάλυψης, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους Νομούς της Θεσσαλίας. Τα είδη που υπάρχουν είναι : Δρυς, Οξιά, Ελάτη, Πεύκα, Καστανιά, Πλατάνια . Σημαντικές εκτάσεις καταλαμβάνουν και τα θαμνώδη φυτά ανθεκτικά σε ξηρικές συνθήκες. Στον τομέα αυτό απαιτούνται σοβαρά έργα προσπέλασης , αναδάσωσης και προστασίας των δασών .

- **Αισθητικό Δάσος Τεμπών - Δέλτα Πηνειού**
- **Δημοτικό Δάσος Φαρσάλων**
- **Ο Τίταρος**
- **Το Δασικό Σύμπλεγμα της Όσσας**
- **Κάτω Όλυμπος**
- **Το Μαυροβούνι**





- **Αισθητικά Δάση - Περιοχές Natura 2000**



Η ύπαρξη και αναγνώριση των Αισθητικών Δασών της Ελλάδας καθιερώθηκε το 1971. Μεγάλο αριθμό αυτών καταλαμβάνουν τα Αισθητικά Δάση της Θεσσαλίας, 3 εκ των οποίων ανήκουν στο Νομό Λάρισας. Τα δάση αυτά διακρίνονται για την ιδιαίτερη ομορφιά και θέα τους και έχουν μεγάλη τουριστική και αισθητική σημασία, γεγονός που καθιστά απαραίτητη την προστασία τους. Για την οργάνωση της προστασίας αυτής λαμβάνονται μέτρα παρόμοια με αυτά, που ισχύουν για τους εθνικούς δρυμούς.

Ο Όλυμπος, η Όσσα, το Μαυροβούνι, ο Πηνειός, οι κυματιστοί λόφοι, τα πανέμορφα δάση με τ' αγριολούλουδα, τα πουλιά και τα ζώα, τις ρεματιές και τα φαράγγια, τις πηγές, τους καταρράκτες, τις λιμνούλες, οι βραχοσπηλιές και τα βραχώδη συμπλέγματα, δημιουργούν ένα φυσικό σύνολο αξεπέραστο σε ομορφιά και ιδανικό για κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, είτε αυτή αφορά την άσκηση, είτε την παρατήρηση και τη γνώση.

- **Αισθητικό Δάσος Τεμπών - Δέλτα Πηνειού**

Μέσο Υψόμετρο : 220 μέτρα - Έκταση: 1.762 εκτάρια

Η περιοχή καταλαμβάνει το τμήμα του Πηνειού και εκατέρωθεν των όχθων του από την κοιλάδα των Τεμπών ως τις εκβολές του και αποτελεί ένα φυσικό οικοσύστημα. Ο Πηνειός είναι σημαντικός για τα μοναδικά παρόχθια δάση του από πλατάνια, που δημιουργούν το αισθητικό δάσος των Τεμπών (Π.Δ. 921/22-1-1974 -Φ.Ε.Κ. 31 Α/74, έκτασης 17.620 στρεμμάτων) και τις νησίδες με τα δρυοδάση.



Είναι μία εκτεταμένη κοιλάδα του ποταμού Πηνειού με υψηλές και απότομες βραχώδεις πλαγιές, δασωμένες κλιτύες, παραποτάμιο δάσος και μακκί. Το αξιόλογο αισθητικό δάσος με τις φυσικές πηγές της Αγίας Παρασκευής βρίσκεται μεταξύ των ορέων του Κάτω Ολύμπου και της Όσσας. Από γεωλογική άποψη η περιοχή αποτελείται από πετρώματα σερπεντινικά, γνεύσιου, σχιστολιθικά και ανθρακικά.

Παράλληλα αποτελεί σημαντική περιοχή για τα πουλιά (παρυδάτια και αρπακτικά), ενώ από ιχθυολογική άποψη περιλαμβάνει κοινά είδη ψαριών. Η κοιλάδα των Τεμπών είναι περιοχή ειδικής προστασίας και έχει χαρακτηριστεί τόπος ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (Φ.Ε.Κ. 648 Β/68), ενώ το Δέλτα του Πηνειού αποτελεί καταφύγιο ή εκτροφείο θηραμάτων και παράλληλα απαγορεύεται η αλιεία εδώ κατά την περίοδο αναπαραγωγής. Για τις περιοχές αυτές γίνεται αναφορά σε διεθνείς και ευρωπαϊκούς καταλόγους βιότοπων-υγρότοπων.





- **Δημοτικό Δάσος Φαρσάλων**



Αισθητικό δάσος έχει χαρακτηριστεί και το Δημοτικό δάσος Φαρσάλων (Π.Δ. 24-2-1977 -Φ.Ε.Κ. 103 Δ/77). Έχει έκταση 345 στρέμματα και αποτελείται κυρίως από κωνοφόρα (μακή πεύκη και κυπαρίσσια). Βρίσκεται πάνω (νότια) από την πόλη των Φαρσάλων.

- **Τίταρος**



Βρίσκεται στα βόρεια του Νομού και δυτικά του Ολύμπου και είναι το τρίτο ψηλότερο βουνό του Νομού με υψ. 1.838 μ. (κορυφή «Σάπκα»).



Είναι κατάφυτο, κυρίως στις ΒΑ. πλαγιές του από δρύες χαμηλά και αιωνόβιες οξιές ψηλότερα. Το νότιο τμήμα του είναι υποβαθμισμένο από την υπερβόσκηση. Η πανίδα του αποτελείται κυρίως από κοινά δασικά είδη (αγριογούρουνα, αλεπούδες, δρυοκολάπτες, κίσσες κ.ά.).

Περιγραφή:

Το γεωλογικό υπόστρωμα αποτελείται από μεταμορφικά πετρώματα (γνεύσιους, σχιστόλιθους, αμφιβιοτίτες). Το μεγαλύτερο μέρος της περιοχής καλύπτεται από υποβαθμισμένα δάση οξυάς. Υπάρχουν επίσης τεχνητές συστάδες μαύρης πεύκης σε φτωχά εδάφη και σε εγκαταλειμμένες γεωργικές εκτάσεις. Στο δυτικό τμήμα της περιοχής εντοπίζονται λιβάδια (ξηρά και υπαλπικά).

Τύποι Οικοτόπων:

Στεπόμορφοι, βραχώδεις ανωδασικοί λειμώνες, Υποηπειρωτικοί στεπόμορφοι λειμώνες, Χλοώδεις διαπλάσεις με *Nardus*, ποικίλων ειδών, σε πυριτιούχα υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και υποορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης), Δάση οξυάς της φυτοκοινωνίας *Luzulo- Fagetum*, Δάση οξυάς της φυτοκοινωνίας *Asperulo-Fagetum*, Δάση με *Quercus frainetto*. Δάση ορεινών κωνοφόρων με πευκοδάση *Pinus nigra ssp. pallasiana*.

Καθεστώς προστασίας:

Εθνικό και Περιφερειακό επίπεδο: καταφύγιο θηραμάτων.





Σπουδαιότητα:

Η περιοχή είναι σημαντική μόνο για ένα μικρό δάσος οξυάς (*Asperulo-Fagetum*) και για τα υπαλπικά λιβάδια που υπάρχουν εκεί.

Η θέα από τον Τίταρο είναι καταπληκτική, μπροστά μας ξεπροβάλλουν επιβλητικά οι πανύψηλες κορυφές του Ολύμπου που μέσα στην καταχνιά, στο μουντό χρώμα του πρωινού στέκονται πίσω μας καθώς ανηφορίζουμε στις πλαγιές του Τίταρου. Η πορεία προς της κορφές απολαυστική παρά το δυνατό αέρα που μας ταλαιπωρεί στη γυμνή κορυφογραμμή, αλλά η εκπληκτική θέα προς τα Πιέρια και τα τεράστια δάση είναι εντυπωσιακή.

Οι διαδρομές που ξεδιπλώνονται στα όμορφα λιβάδια του Τίταρου είναι πανέμορφες. Σάπκα ονομάζουν οι ντόπιοι τα αχανή αλπικά βλαχολίβαδα του Τίταρου. Από ψηλά αγναντεύουμε τις όμορφες διαδρομές για μοτοσικλέτα ή για τετρακίνητα αυτοκίνητα όπως Λιβάδι -Καστανιά, ή Λιβάδι -Φτέρη, κ.α. που αξίζει να επισκεφτεί κανείς από την άνοιξη και μετά.

Μπορεί η ομορφιά του Τίταρου να επισκιάζεται από την επιβλητική παρουσία του Ολύμπου αλλά ο κάθε τόπος έχει τις ομορφιές του που δένονται με την πολύχρονη παρουσία του ανθρώπου. Στις πλαγιές του είναι κτισμένο αμφιθεατρικά με τα παλιά και καινούργια σπίτια του ένα από τα ομορφότερα χωριά της περιοχής και ένα από τα γνωστότερα βλαχοχώρια της Ελλάδος, το Λιβάδι Ολύμπου που θα έπρεπε κανονικά να ονομάζεται Λιβάδι Τίταρου αλλά είπαμε ποσό επιβλητική είναι η παρουσία του Ολύμπου σε αυτή την περιοχή.





• Το Δασικό Σύμπλεγμα της Όσσας



Ο Κίσσαβος αποτελεί έναν τεράστιο βοτανικό κήπο για την αφθονία και ποικιλία της βλάστησής του. Γι αυτό μία έκταση 16.900 εκταρίων στο ΒΑ. τμήμα του βουνού έχει χαρακτηριστεί Αισθητικό δάσος (Π.Δ. 5-5-1977 - Φ.Ε.Κ.175Δ/77 και Π.Δ. 444/29-8-1985 -Φ.Ε.Κ.160 Α/85 και 5Α/86). Αποτελεί ένα από τα 19 αισθητικά δάση της Ελλάδας και έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο προστασίας «ΦΥΣΗ 2000» (NATURA 2000), ως περιοχή εξαιρετικού φυσικού κάλλους.

Χαμηλά στο βουνό φύονται αείφυλλα-πλατύφυλλα, όπως αριές, κουτσουπιές, ρείκια, κουμαριές αλλά και άφθονα ποώδη (θυμάρι, ρίγανη). Ψηλότερα επικρατούν οι βελανιδιές, οι καστανιές, οι κρانيές, οι φράξοι, τα σφενδάμια και οι φλαμουριές, ενώ ένα μικρό τμήμα αυτής της ζώνης αναδασώθηκε με μαύρη πεύκη.

Στα Β. υπάρχουν πολλά καστανοπερίβολα, από τα οποία παράγονται σχεδόν αποκλειστικά κάστανα και ελάχιστη ξυλεία. Από τα 500 ως τα 1600 μ. κυριαρχεί η οξιά είτε σε αμιγή δάση είτε σε μικτά με ελάτη, κυρίως στις Β. και Α. πλαγιές του βουνού. Το 13% της δασοκάλυψης του αισθητικού δάσους Κισσάβου αποτελείται από έλατα, που επανεγκαθίστανται έπειτα από μακρό χρονικό διάστημα υπερεκμετάλλευσης. Πάνω από το δασοόριο αρχίζει η αλπική ζώνη με μεγάλη ποικιλία ειδών. Περιορισμένη είναι η εμφάνιση της ιπποκαστανιάς (*Aesculus hippocastanum*), που αποτελεί σπάνιο είδος ως αυτοφυές. Τέλος τμήμα του δάσους αποτελεί ελεγχόμενη κυνηγετική περιοχή.



ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΌΣΣΑΣ

Μέσο Υψόμετρο : 700 μέτρα

Έκταση : 16.900 εκτάρια

Περιγραφή

Η περιοχή περιλαμβάνει το δασικό σύμπλεγμα της ΒΑ πλευράς του όρους Όσσα. Ξεκινά από το επίπεδο της θάλασσας και φτάνει στην υψηλότερη κορυφή, τον Προφήτη Ηλία (1980 m).

Στα χαμηλότερα υψόμετρα ο κύριος βλαστητικός τύπος είναι τα αείφυλλα-πλατύφυλλα.

Εδώ συναντώνται τα περισσότερα σχετικά είδη που βλαστάνουν στην Ελλάδα, όπως *Acer* sp., *Quercus* sp., *Corylus* sp., *Arbutus* sp., *Erica* sp., *Fraxinus* sp., *Phillyrea* sp., *Ulmus* sp., *Cornus* sp. κ.λπ. Ψηλότερα, η ανθρώπινη επίδραση είναι έντονη καθώς ο έλεγχος και το κλάδεμα της *Castanea sativa* έχουν οδηγήσει στη δημιουργία καθαρών ομάδων του είδους (καστανοπερίβολα), ιδιαίτερα σε τμήματα του δάσους που ανήκουν στις τοπικές κοινότητες. Τα δένδρα χρησιμοποιούνται κυρίως για τη συλλογή κάστανων και λιγότερο για το ξύλο τους. Οπου η ανθρώπινη επίδραση δεν είναι τόσο έντονη η *Castanea* αναπτύσσεται μαζί με *Tilia* σε τυπικό *Tilio-Castanetum* στα 300 - 500 m.



Ο επόμενος βλαστητικός όροφος φτάνει έως τα 650 m και αντιστοιχεί στο Quercetum-montanum με είδη *Quercus* κυρίως *Q. frainetto*, *Q. dalechampii* και *Q. rubescens*. Σε μεγαλύτερα υψόμετρα (650 - 1.600 m) συναντάται ψυχρόφιλη, υγρόφιλη βλάστηση. Το κυρίαρχο δασικό είδος είναι η οξυά και συγκεκριμένα η *Fagus moesiaca* μαζί με *F. sylvatica* και *F. orientalis* στα ψηλότερα και χαμηλότερα υψόμετρα αντίστοιχα. Στην Οσσα, όπως και στην υπόλοιπη Ανατολική Θεσσαλία τα όρια του *Fagion moesiacae* δεν είναι η γραμμή σχηματισμού των θερινών νεφών (όπως για παράδειγμα στην Αλβανία), ενώ περιορισμένοι σχηματισμοί του είδους *Fagus* συναντώνται σε υγρές περιοχές ακόμα και σε υψόμετρο 280 m.

Το αμιγές δάσος οξυάς γίνεται μικτό στη ζώνη των 1.000 - 1.450 m όπου οξυές βρίσκονται μαζί με έλατα (*Abies borisii-regis*). Υπάρχει επίσης δάσος ελάτης *Abies borisii-regis*, το οποίο καλύπτει το 13% της περιοχής. Το ελατοδάσος είχε υποχωρήσει τα προηγούμενα χρόνια εξαιτίας της υπερβολικής εκμετάλλευσής του, αλλά τελευταία έχει αρχίσει η επανεγκατάστασή του. Πάνω από τα όρια της δασικής βλάστησης βρίσκεται η υπαλπική ζώνη με μεγάλη ποικιλία ειδών. Η κορυφή είναι γυμνός βράχος και η βλάστησή της ανήκει στο *Astragalo-Daphnion*. Στην Οσσα απαντούν επίσης η *Carpinus orientalis*, δάση στις ρεματιές από *Aesculus hippocastanum* καθώς και σχηματισμοί με *Pteridium aquilinum* και *Berberis cretica*.



Σε χαμηλά ποσοστά υπάρχουν επίσης πλατύφυλλα είδη όπως *Acer* sp., *Sorbus* sp., *Fraxinus* sp. και παραποτάμια βλάστηση κατά μήκος των ρεμάτων.



Σπουδαιότητα:

Το αισθητικό δάσος Οσσας είναι ένας πραγματικός βοτανικός κήπος. Οι ευνοϊκές περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες της περιοχής και ειδικότερα το υψηλό ποσοστό βροχόπτωσης, αποτέλεσμα των ανατολικών ανέμων, συμβάλλουν στη δημιουργία του υπέροχου δασικού συμπλέγματος της Οσσας. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν επίσης το τοπίο και η γεωμορφολογία της περιοχής καθώς τοπικά δημιουργούνται άφθονοι ιδιαίτεροι οικοτόποι, που οδηγούν σε αυξημένη ποικιλότητα βλαστητικών τύπων, χλωρίδας και πανίδας. Το δασικό σύμπλεγμα παρουσιάζει εξαιρετική ποικιλότητα τύπων οικοτόπων και φυτικών ειδών. Παρατηρείται εναλλασσόμενο τοπίο με εκτεταμένα κλειστά δάση οξυάς και ελάτης στις ανατολικές πλαγιές και ορεινά μικρά λιβάδια, ενώ η κορυφή είναι γυμνός βράχος. Στην περιοχή φύονται αρκετά ενδημικά είδη φυτών όπως τα *Silene multicaulis genistifolia*, *Teucrium chamaedrys olympicum*, αλλά και ενδημικά της βαλκανικής, όπως το *Lamium garganticum striatum*. Το έδαφος είναι πολύ καλό για δασοκομία. Η παραγωγικότητά του θεωρείται χαμηλή και ακατάλληλη για γεωργικές ή κτηνοτροφικές χρήσεις.

● Κάτω Όλυμπος



«Πολύπτυχος», «ακτινοβόλος», «χιονάτος», είναι μερικά από τα επίθετα, που αποδόθηκαν στον Όλυμπο κατά την αρχαιότητα. Το ύψος του Ολύμπου είναι 2.917 μ. κι ο επιβλητικός όγκος ανάγκασε τους αρχαίους να του παραχωρήσουν το προνόμιο της κατοικίας των θεών τους, που πήραν το όνομα Ολύμπιοι. Η κορυφή Στεφάνι παραχωρήθηκε για το θρόνο του πατέρα των θεών, Δία και είναι γνωστή σήμερα και με το όνομα "Θρόνος του Διός". Χαρακτηρίστηκε επίσης Παρθενώνας της Ελληνικής φύσης.

Το ρέμα της Ζηλιάνας στην περιοχή Καρυάς τον χωρίζει σε δύο τμήματα, τον κυρίως όγκο και τον Κάτω Όλυμπο (περισσότερο στο Ν. Λάρισας). Καθώς ορθώνεται στα όρια Θεσσαλίας-Μακεδονίας και στο μέσο περίπου της ηπειρωτικής Ελλάδας, είναι εύκολα προσπελάσιμος από το εθνικό οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο και από επαρχιακούς δρόμους και είναι επίσης ορατός από τις κορυφές των περισσότερων βουνών της Ελλάδας.

Δεν είναι απαραίτητο να είσαι φαν των extreme sports και να κατακτήσεις την κορυφή του βασιλέα των βουνών, τον περίφημο Μύτικα του Ολύμπου, για να νιώσεις δέος. Το ίδιο αισθάνεσαι κι όταν απλώς περπατάς μέσα στο απέραντο πυκνό δάσος του, με τα πεύκα και τις οξιές χαμηλά, τα έλατα και τα ρόμπολα ψηλότερα, και βλέπεις την ομίχλη να τυλίγει σιγά-σιγά τις βουνοκορφές και τους κορμούς των δέντρων.



Σε κάποια σημεία η βλάστηση είναι τόσο πυκνή, που δεν αφήνει τις ηλιαχτίδες να περάσουν και να φωτίσουν το μονοπάτι. Η ζωή ξεχύνεται πληθωρική από κάθε γωνιά του δάσους. Το νιώθεις, το ακούς, το μυρίζεις όποια διαδρομή κι αν αποφασίσεις να ακολουθήσεις.

Στον Όλυμπο, υπάρχουν τα Δάση ορεινών πεύκων, τα δάση φυλλοβόλων και τα λιβάδια. Στα Δάση ορεινών πεύκων σχεδόν η μισή επιφάνεια του Ολύμπου σκεπάζεται από δάση μαύρης πεύκης και ρόμπολου. Τα κοντόχοντρα ρόμπολα είναι από τα πιο ανθεκτικά στο κρύο κωνοφόρα και φυτρώνουν ως τα 2600 μ. υψόμετρο.

Λίγα δάση από φυλλοβόλα δέντρα υπάρχουν στον Όλυμπο. Δάση οξιάς, με διάσπαρτα έλατα, κρύβονται στις σκιερές και υγρές πλευρές των χαραδρών. Στο υγρό και ανακατεμένο με κροκάλες έδαφος, οι συστάδες οξιάς συνοδεύονται από διάφορα είδη μικρών φυτών (αρκουδοπούρναρο, ίταμος, λαγομηλιά, φτέρες κ.ά.). Στις πιο χαμηλές χαράδρες φυτρώνει ποικιλία από φυλλοβόλα δέντρα (φτέρες, οστριά, γαύροι, μελιές, κ.ά.), λείψανα από την εποχή που το κλίμα ήταν πιο υγρό. Στους βόρειους πρόποδες του βουνού απομένουν κάποια από τα δρυοδάση που άλλοτε σκέπαζαν όλη την πεδινή Ελλάδα. Μια γραμμή από ιτιές ή πλάτανους σημαδεύει την κοίτη κάθε ρεματιάς.

Οι δυτικές και νότιες πλαγιές του Ολύμπου μοιάζουν από μακριά γυμνές από βλάστηση, αλλά στην πραγματικότητα σκεπάζονται από αραιούς θάμνους (τετραγκαθιές, πυξάρι, δάφνη κ.ά.).



Η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας στις προσήλιες αυτές πλαγιές, όπου το χιόνι λιώνει γρήγορα, φαίνεται ότι εξαφάνισε τα δάση από φυλλοβόλες δρυς που υπήρχαν εδώ κατά τους Νεολιθικούς χρόνους. Πυκνά πυξάρια φυτρώνουν και στα ανοίγματα του δάσους μαύρης πεύκης. Οι πρόποδες του βουνού σκεπάζονται από πυκνούς και ψηλούς θάμνους (δάφνη, φυλλίκι, αριά κ.ά.)

Στους πρόποδες του βουνού βρίσκουμε θαμνώνες, όπου ξεχωρίζουν το πουρνάρι με τα αγκαθωτά φύλλα, η αριά με τα φύλλα παρόμοια με της ελιάς και η γλιστροκουμαριά με το σχισμένο κόκκινο φλοιό. Τα κόκκινα φθινοπωρινά φύλλα του κότινου (χρυσόξυλου) και τα ρόδινα ανοιξιάτικα λουλούδια της κουτσουπιάς δίνουν χρώμα στους ταπεινούς αυτούς θαμνώνες. Εκεί που ο Όλυμπος συναντάται με τα γειτονικά βουνά βρίσκουμε δάση πλατύφυλλης δρυός με φύλλα μεγάλα όσο μια ανθρώπινη παλάμη.



Στα δάση του Ολύμπου κυριαρχεί το μαυρόπευκο, που αναγνωρίζεται από τον λεπτό και ευθύγραμμο κορμό. Δίπλα στη Μονή Αγ. Διονυσίου μπορούμε να δούμε μερικούς ίταμους, που μοιάζουν με έλατα αλλά είναι εξαιρετικά δηλητηριώδεις και έχουν κόκκινους καρπούς. Κάτω από τις οξιές φυτρώνει το μοναχικό αρκουδοπούρναρο με τα κερωμένα, αγκαθωτά φύλλα. Στα ξέφωτα λάμπουν οι κατακόκκινοι καρποί της κρυνιάς, ενώ οι σκίουροι σωριάζουν άδεια τσόφλια κάτω από τις φουντουκιές.





Στις αλπικές κορυφές επιβιώνουν πολλά είδη φυτών με βόρεια προέλευση, που απομονώθηκαν εδώ όταν το κλίμα έγινε θερμότερο και διακόπηκε η επικοινωνία με την κεντρική Ευρώπη. Ορισμένα από αυτά συνέχισαν μοναχικά τον εξελικτικό τους δρόμο και έγιναν ενδημικά του Ολύμπου.

Τα πιο πολλά από τα 26 ενδημικά είδη στον Όλυμπο φυτρώνουν αποκλειστικά στις σχισμές του βράχου και ανάμεσα στις πέτρες της σάρας. Η *Achillea ambrosia* φυτρώνει μόνο στις βραχώδεις κορυφές με υψόμετρο μεγαλύτερο από 2100μ., η *Potentilla deorum* και η *Viola striis-notata* κυριαρχούν στις σάρες μεγάλου υψόμετρου, ενώ η γαλάζια καμπανούλα *Campanula oreadum* φυτρώνει σε βραχώδης ρεματιές στο δασοόριο.

Η *Jankaea Heldreichii*, με το χαρακτηριστικό ρόδακα από ασημόχρωμα φύλλα που στολίζει τις σκιερές σχισμές των βράχων σε υψόμετρο 400-2400μ., είναι ένα ζωντανό απολίθωμα από το τεταρτογενές και το μοναδικό ευρωπαϊκό μέλος μιας οικογένειας που ζει στα τροπικά δάση.





● Το Μαυροβούνι

Μέσο Υψόμετρο: 600 μέτρα

Έκταση: 39520 εκτάρια



Το Μαυροβούνι εκτείνεται μεταξύ της Όσσας και του Πηλίου και ανήκει στους Νομούς Λάρισας και Μαγνησίας. Στις υψηλότερες περιοχές του βουνού αναπτύσσονται δάση οξιάς, καστανιάς και κυρίως δρυοδάση. Τα κατώτερα τμήματα καλύπτονται από πλατάνια. Απαντώνται βοσκοτόπια, φαράγγια με γκρεμούς και πυκνή μακκία βλάστηση στην πλευρά της θάλασσας.

Το βουνό διατρέχουν αρκετά ρέματα, τα περισσότερα από τα οποία ξεραίνονται το καλοκαίρι. Οι όχθες των ρεμάτων καλύπτονται από πλατάνια, σκλήθρα, λεύκες και ιτιές. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλότητα ερπετών, αμφίβιων θηλαστικών και ψαριών, τα οποία προστατεύονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Τα πετρώματά του Μαυροβουνίου είναι κυρίως σχιστόλιθοι και σε λιγότερο βαθμό ασβεστόλιθοι.

Στο ανώτερο τμήμα του καλύπτεται από δάση οξυάς, καστανιάς και κυρίως δρυοδάση (περισσότερο *Quercus frainetto*). Τα αείφυλλα πλατύφυλλα καλύπτουν το κατώτερο τμήμα. Η ανατολική πλευρά του βουνού είναι πολύ πυκνή και κυριαρχείται από αριά. Οι θαμνώνες του πουργαριού και της αγριελιάς έχουν υποβαθμιστεί εξαιτίας της υπερβόσκησης.



Επίσης το Μαυροβούνι περιλαμβάνει φαράγγια, βραχώδεις σχηματισμούς, ποολίβαδα, φρύγανα και καλλιεργημένες εκτάσεις.. Η ΒΑ πλευρά του βουνού καταλήγει σε απότομα βράχια στο Αιγαίο Πέλαγος.



Σπουδαιότητα:

Η οικολογική αξία της περιοχής φαίνεται από πολλαπλά στοιχεία. Υπάρχουν εκτεταμένα και ικανοποιητικώς διατηρημένα δάση φυλλοβόλων πλατύφυλλων ειδών. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλότητα πουλιών και κυρίως αρπακτικών, στο Μαυροβούνι. Διαθέτει, τέλος, σημαντική ποικιλότητα ερπετών, αμφιβίων, θηλαστικών και ψαριών, τα περισσότερα από τα οποία προστατεύονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και είναι "είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος".





ΔΑΣΟΣ ΠΟΛΥΔΕΝΔΡΙΟΥ

Στις πλαγιές της οροσειράς του Μαυροβουνίου, με ψιλότερη κορυφή τα 1054μ, βρίσκεται το δημόσιο δάσος Πολυδενδρίου, το οποίο έχει ανακηρυχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση Εθνικός δρυμός. Δασωμένοι λόφοι με βοσκοτόπια (που διασπούν το δάσος), φαράγγια με γκρεμούς και πυκνή μακκία βλάστηση στην πλευρά της θάλασσας. Υπάρχει μεγάλη ποικιλία βλάστησης - με δρυς, οξιές, έλατα και καστανιές - και το δάσος αποτελεί σημαντικό βιότοπο για πολλά είδη πανίδας (έχει συμπεριληφθεί εντός της οροθετημένης περιοχής Natura 2000 του Μαυροβουνίου). Σημαντική περιοχή για τα αρπακτικά και για τον Μαυροπετρίτη που περνάει εδώ το καλοκαίρι του. Αναπαραγόμενα είδη είναι ο Σφηκιάρης, ο Ασπροπάρης, ο Φιδαετός, το Σαΐνι, η Αετογερακίνα, ο Κραυγαετός, ο Σταυραετός, ο Πετρίτης, η Χαλκοκουρούνα και η Μεσοτσικλητάρα.

Το Κτήμα Πολυδενδρίου βρίσκεται στην επαρχία Αγιάς του νομού Λαρίσης. Απέχει από τη Λάρισα 45 περίπου λεπτά, οδικώς. Καταλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο τμήμα του όρους Μαυροβούνι, ανάμεσα στο Πήλιο και τον Κίσσαβο, οριζόμενο προν βορράν από την περιφέρεια των χωριών Ποταμιάς, Σκήτης, Κάτω Πολυδενδρίου, προς νότον από την περιφέρεια του χωριού Σκλήθρου και προς δυσμάς από την περιφέρεια του χωριού Βουλγαρινής και ανήκε στους κληρονόμους του Βασιλέως Παύλου, όπως αναφέρεται στο ν. δ. 225/4-10-1973, με το οποίο η δικτατορία απαλλοτρίωνε ολόκληρη την βασιλική περιουσία. Το Κτήμα Πολυδενδρίου αποτελείται από 31.222 στρέμματα δάσους και 2.272 παραλιακά στρέμματα, με μερικές καταπληκτικές παραλίες. Το Κτήμα είναι συνήθως νοικιασμένο σε κάποια επιχείρηση υλοτομίας, που εκμεταλλεύεται τα δάση του. Οι κύριες ανθρώπινες δραστηριότητες είναι η δασοπονία, η κτηνοτροφία και το κυνήγι.



Παλιό οθωμανικό τσιφλίκι , αγοράσθηκε το 1906 παρά του Χασάν εφέντη Λεονταρίτου από τον τότε διάδοχο Κωνσταντίνο. Για την τέως βασιλική οικογένεια ήταν κυρίως ένας τόπος εξοχής και κυνηγιού. Στο Ελληνικό δημόσιο περιήλθε το 1994, από την τότε βασιλική οικογένεια . Σήμερα η διοίκηση και διαχείριση του ανήκει στο Υπουργείο Γεωργίας. Έχει αξιοποιηθεί στο ΒΑ τμήμα του και προσφέρεται σε όλους τους πολίτες για επισκέψεις και πλήθος δραστηριοτήτων όπως (περιβαλλοντική εκπαίδευση, πεζοπορία, ποδηλασία κτλ.) και ως χώρος αναψυχής.

Μια σειρά από ήπιες παρεμβάσεις έχουν ήδη γίνει . Μέχρι στιγμής με ευθύνη του Δασαρχείου της Αγιάς έχουν διανοιχθεί δασικοί δρόμοι, δρόμοι περιπάτου, αλλά και ποδηλατική διαδρομή μέσα στο κτήμα, ώστε να είναι επισκέψιμο και να λειτουργεί ως χώρος αναψυχής των πολιτών. Στο κτήμα, από τον Δεκέμβριο του 2002 έχουν πέσει οι απαγορευτικές για την είσοδο των πολιτών μπάρες που υπήρχαν στις εισόδους του. Παράλληλα, με ευθύνη της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας έχουν γίνει εργασίες αναστύλωσης. Σήμερα θεωρείται ένα από τα πιο οργανωμένα δάση αναψυχής στην Ελλάδα. Και είναι αλήθεια πως το δασαρχείο της περιοχής έχει κάνει εκπληκτική δουλειά με χώρους διαμορφωμένους για περιήγηση, πικνίκ, πεζοπορία ή ποδήλατο.

- Το Δάσος Πολυδενδρίου (πρώην βασιλικό). με το Ν. 2215/1994 περιήλθε στο Ελληνικό Δημόσιο, η δε διοίκησή του και διαχείρισή του στο Υπουργείο Γεωργίας.
- Σήμερα διαχειρίζεται ως Δημόσιο Δάσος με βάση την ισχύουσα διαχειριστική μελέτη που συνέταξε το δασαρχείο Αγιάς (περιόδου 2002-2011).
- Το Δάσος Πολυδενδρίου με αριθμ. απόφαση του Υπουργού Γεωργίας έχει κηρυχθεί ως "Καταφύγιο Άγριας Ζωής".
- Επίσης, το Δάσος Πολυδενδρίου περιλαμβάνεται στην περιοχή Ειδικής Προστασίας "Όρος Μαυροβούνι Θεσσαλίας" καθώς και στην περιοχή



του Δικτύου Natura 2000 "Κάρλα - Μαυροβούνι - Κεφαλόβρυσο Βελεστίνου - Νεοχώρι".



- Το έτος 2000 για την περιοχή "Όρος Μαυροβούνι Θεσσαλίας" συντάχθηκε Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη και Σχέδιο Διαχείρισης.
- Το έτος 2003 έχει συσταθεί Φορέας Διαχείρισης "Κάρλας - Μαυροβουνίου - Κεφαλόβρυσου Βελεστίνου", στον οποίο ο Δασάρχης Αγιάς συμμετέχει ως αναπληρωματικό μέλος..
- Το έτος 2003 κατόπιν διαταγής του Υπουργείου Γεωργίας συντάχθηκε από το Δασαρχείο Αγιάς μελέτη με τον τίτλο "Μελέτη Έργων - Εργασιών" για την ανάδειξη και προστασία του Δημοσίου Δάσους Πολυδενδρίου, στην οποία προβλεπόταν κυρίως έργα αναψυχής προστασίας και οδοποιίας. Το ίδιο έτος κατασκευάστηκαν πολλά από τα παραπάνω έργα με χρηματοδότηση του Υπουργείου Γεωργίας. Παράλληλα είχε εκδηλωθεί ενδιαφέρον από την Αρχαιολογική Υπηρεσία του Ν. Λάρισας για τα κτίσματα που υπάρχουν στη θέση "Σπίτια" του Πολυδενδρίου, τα οποία κηρύχθηκαν "διατηρητέα" με σκοπό την αναπαλαίωσή τους και τη χρησιμοποίησή τους για διάφορες χρήσης (μουσείο, κέντρο περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κ.τ.λ.). Δεν προχώρησε όμως κάτι τέτοιο μέχρι σήμερα.





Για να καταλάβουμε την σπουδαιότητα του δάσους θα πρέπει να αναφερθούμε πιο αναλυτικά στις πολλαπλές ωφέλειες του, έτσι το δάσος δεν αποτελεί μόνο πηγή εισοδήματος για κάποιους δασόβιους και παραδασόβιους πληθυσμούς, αλλά συγχρόνως είναι πηγή ζωής για ολόκληρη την ανθρωπότητα μιας και αποτελεί τον αποφασιστικότερο παράγοντα στη διατήρηση και βελτίωση της οικολογικής ισορροπίας του ευρύτερου περιβάλλοντος, είναι το πιο σταθερό από τα χερσαία οικοσυστήματα με τις εξής πολλαπλές ευεργετικές επιδράσεις:

-Παραγωγή ξύλου: Το ξύλο είτε- ως πηγή ενέργειας (καυσόξυλα, κάρβουνα) είτε ως ξύλο κατασκευών (ναυπηγική, επιπλοποιία, διακόσμηση, βιομηχανικό, παραγωγή χαρτιού), παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας, της ευημερίας και του πολιτισμού των ανθρώπινων κοινωνιών. Είναι ένα οικολογικά παραγόμενο προϊόν χωρίς κατανάλωση (εισροή) πρόσθετης ενέργειας, δηλαδή ένας βιολογικά ανανεώσιμος φυσικός πόρος.

Παρά την αντικατάσταση του από άλλα τεχνητά (μέταλλα και πλαστικά) υλικά διατηρεί, χάρη στις ιδιότητες του, τη μεγάλη σημασία του και θα τη διατηρεί και στο μέλλον, γιατί είναι ένα προϊόν που παράγεται ανέξοδα, έχει μεγάλη αντοχή σε σχέση με το βάρος του, είναι ελαστικό, θερμομονωτικό, ευχάριστο στην όραση και απαλό στην αφή.



Η απόληψη ξύλου από το δάσος δεν αποτελεί καταστροφή αλλά εργαλείο ανανέωσης και καλλιέργειας του δάσους με την προϋπόθεση ότι αυτό γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες της δασολογικής επιστήμης και της αειφορικής διαχείρισης,



-Υδρολογική επίδραση: Η μεγαλύτερη υδρονομική λειτουργία του δάσους είναι η αποτροπή των πλημμυρών, η σημαντική μείωση των πλημμυρικών αιχμών και ο εμπλουτισμός των υπόγειων υδροφορέων. Η μεγάλη ταμιευτική ικανότητα του δασικού εδάφους το μετατρέπει σε μια τεράστια ρυθμιστική δεξαμενή, η οποία συγκρατεί το νερό κατά την περίοδο των βροχών και το αποδίδει κατά την περίοδο της ανομβρίας διατηρώντας σταθερή την παροχή των πηγών.

-Αντιδιαβρωτική προστασία: Το δάσος έπαιξε και παίζει σημαντικό ρόλο τόσο στη δημιουργία του εδάφους (εδαφογένεση) όσο και στην προστασία και διατήρηση του. Ο μεγαλύτερος εχθρός του εδάφους είναι η διάβρωση, δηλαδή η παράσυρση στρωμάτων εδάφους από το νερό της βροχής ή από τον άνεμο. Το δάσος ασκεί πολύ μεγάλη και αποφασιστική επίδραση στην προστασία του εδάφους από τη διάβρωση και συνεπώς από την υποβάθμιση και την ερημοποίηση.

-Εξουδετέρωση των ανέμων και της ηχορύπανσης: Το δάσος ανάλογα με τη δομή και τη σύνθεση του εμποδίζει σημαντικά την κίνηση των ανέμων που κινούνται κοντά στην επιφάνεια του εδάφους.



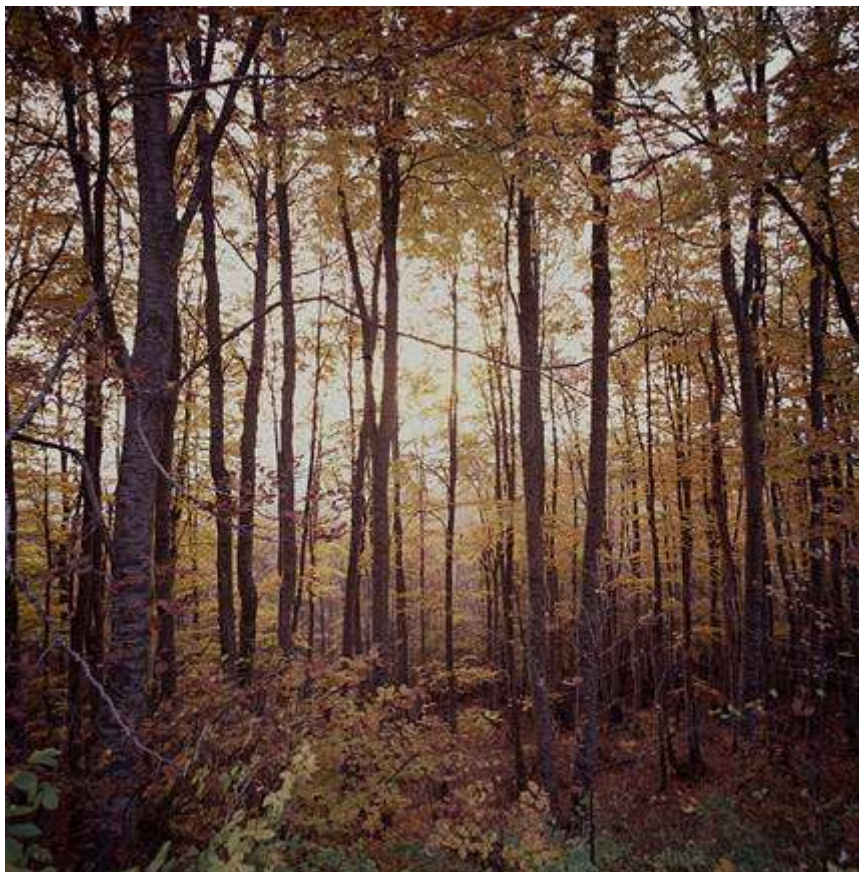


Σημαντική όμως έχει αποδειχθεί από εκτεταμένες έρευνες και η ηχομονωτική επίδραση του δάσους, που στις μέρες μας αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Εκτιμάται ότι κατά μέσο όρο το δάσος μειώνει τους θορύβους κατά 7 ντεσιμπέλ ανά 30μ. απόσταση από την πηγή του θορύβου.

-Δάσος και ρύπανση: Η άναρχη και απρογραμματίστη βιομηχανική ανάπτυξη των τελευταίων χρόνων, στηριζόμενη στην ιδεολογία του εύκολου και μεγαλύτερου δυνατού κέρδους, δημιούργησε πληθώρα από προβλήματα ρύπανσης και μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος σε βαθμό τέτοιο που να μη φθάνει πλέον να μιλάμε για υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, αλλά να βάζουμε ερωτήματα γι' αυτή την ίδια την υπόσταση και επιβίωση του ανθρώπινου γένους. Το δάσος επιδρά ως παράγοντας απορρύπανσης κατά δυο τρόπους:

-Με φυσικομηχανικά μέσα: Συγκρατεί τα ακυρούμενα στερεά σωματίδια (σκόνη, αιθάλη κ.λ.π.) στην επιφάνεια των φύλλων, των κλαδιών και του φλοιού των δέντρων, των θάμνων και των χόρτων. Έτσι δρα σαν ένα τεράστιο φίλτρο απαλλάσσοντας την ατμόσφαιρα από αιωρούμενα σωματίδια.

-Βιοχημικά: Απορρυπαίνοντας την ατμόσφαιρα μέσω του μεταβολισμού των δέντρων και άλλων χλωροφυλλούχων φυτών.





-Επίδραση του δάσους στους κλιματικούς παράγοντες: Οι σημαντικότεροι κλιματικοί παράγοντες που μας επηρεάζουν είναι η ηλιακή (φωτεινή) ακτινοβολία, η θερμοκρασία του αέρα και η σύνθεση του ατμοσφαιρικού αέρα. Το δάσος επιδρά στους παραπάνω παράγοντες με αποτέλεσμα την βελτίωση των κλιματικών συνθηκών.

Το δάσος επηρεάζει σημαντικά τόσο την ένταση του φωτός όσο και την σύνθεση του (ποιότητα). Η ένταση του φωτός περιορίζεται μέσα στο δάσος στο 2-6% του ολικού υπαίθριου φωτός ανάλογα με τη σύνθεση και τη δομή του δάσους. Τα φύλλα των δέντρων προσροφούν για την φωτοσύνθεση την πορτοκαλόχρωμη και την ερυθρή ακτινοβολία ενώ αφήνουν να περάσει η πράσινη. Έτσι το φως μέσα στο δάσος είναι πλουσιότερο σε πράσινη ακτινοβολία, γεγονός που επιδρά ευχάριστα στη όραση και κατευναστικά στο νευρικό σύστημα στον επισκέπτη του δάσους.

Το δάσος ασκεί ισχυρή επίδραση στη θερμοκρασία του αέρα και του εδάφους. Με την κομοστέγη του συγκρατεί ένα σημαντικό μέρος της ακτινοβολίας αλλά συγχρόνως αντανakλά επίσης ένα άλλο σημαντικό μέρος της και συγχρόνως εμποδίζει την έκλυση θερμικής ακτινοβολίας από το έδαφος στην ατμόσφαιρα. Σημαντική επίδραση ασκεί επίσης το δάσος στη θερμοκρασία του αέρα με την κατανάλωση ενέργειας για την διαπνοή των δέντρων μειώνοντας τις υψηλές θερμοκρασίες, ιδιαίτερα το καλοκαίρι.



Το δάσος συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση της περιεκτικότητας της ατμόσφαιρας τόσο σε διοξείδιο του άνθρακα ως καταναλωτής όσο και σε οξυγόνο ως παραγωγός. Υπολογίζεται ότι ένα εκτάριο δάσος μέσης παραγωγικότητας αποδίδει στην ατμόσφαιρα μέσω της φωτοσυνθετικής διαδικασίας περίπου τέσσερις τόνους οξυγόνο, ενώ το αντίστοιχο δάσος προσλαμβάνει (καταναλώνει) τέσσερις και πλέον τόνους διοξείδιο του άνθρακα.

-Το δάσος ως συντηρητής της βιοποικιλότητας: Με την εντατικοποίηση της γεωργίας και τα πολυποίκιλα μέτρα που παίρνονται για την βελτίωση των γεωργικών εδαφών (στραγγίσεις ελών, διευθετήσεις ποταμών, αλόγιστη χρήση λιπασμάτων, εντομοκτόνων, μυκητοκτόνων και ζιζανιοκτόνων για την αύξηση της παραγωγής) παράλληλα με την ανεξέλεγκτη επέκταση των αστικών οικισμών, των βιομηχανικών περιοχών και των υποδομών, τείνουν να εξαφανιστούν ή έχουν ήδη εξαφανιστεί μια σειρά ζώων όλων των κατηγοριών καθώς και πολλά είδη φυτών. Το δάσος χρησιμεύει όχι μόνο σαν καταφύγιο σωτηρίας αυτών των ειδών ζώων και φυτών, αλλά και σαν μια πολύτιμη φυσική τράπεζα γονιδίων φυτών και ζώων απαραίτητων για μια μελλοντική γενετική βελτίωση.





-Αισθητική και υγιεινή επίδραση του δάσους: Το δάσος με τη μεγάλη του επιφάνεια αποτελεί το μόνο τμήμα κάθε χώρας που είναι απαλλαγμένο από ρυπογόνες πηγές. Είναι μια όαση φυσικής ζωής και ένας χώρος που εξασφαλίζει μια άλλη ποιότητα ζωής για τη σωματική και πνευματική υγεία του πληθυσμού, που στο μεγαλύτερο μέρος του ζει, συνωστίζεται και ταλαιπωρείται καθημερινά στις πολύβουες και ρυπασμένες πλέον πόλεις και έχει απόλυτη ανάγκη από την επαφή με τη φύση και τον καθαρό αέρα και από ένα ήρεμο περιβάλλον. Σήμερα το δάσος αποκτά μια ιδιαίτερη αξία ως χώρος αναψυχής, σωματικής και ψυχικής ανάτασης.

Ο αέρας του δάσους είναι ο πιο καθαρός, μετά το θαλασσινό, απαλλαγμένος από ρύπους και σκόνη. Η γαλήνη που επικρατεί στο δάσος όπου οι μόνοι ήχοι που ακούγονται είναι το κέλαρυσμα των νερών και το θρόισμα των φύλλων, μαζί με την νηνεμία που επικρατεί ανακουφίζουν τον άνθρωπο από τους θορύβους των πόλεων. Για όλους αυτούς τους λόγους έχει αναπτυχθεί παντού και αρχίζει να αναπτύσσεται και στη χώρα μας μια ξεχωριστή μορφή τουρισμού, ο δασοτουρισμός, που συνδυάζεται με τον περιπατητικό τουρισμό και τον οικοτουρισμό και αποτελεί μια συνεχώς αναπτυσσόμενη κατηγορία ήπιου, φιλικού προς το περιβάλλον τουρισμού.

Η αειφορική διαχείριση του δάσους και του φυσικού περιβάλλοντος πρέπει να είναι τέτοια, που να συντηρεί αλλά και να βελτιώνει τις παραγωγικές δυνάμεις και μάλιστα σε μακροπρόθεσμη θεώρηση. Η αρχή της αειφορίας των πολλαπλών λειτουργιών του δάσους και του φυσικού περιβάλλοντος παίρνει λοιπόν την εξής καταφατική διατύπωση: «**Το δάσος πρέπει να χειρίζεται έτσι ώστε να διατηρείται η ικανότητα του και να παρέχει διαρκώς σε βέλτιστο συνδυασμό τις πολλαπλές του υπηρεσίες για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές του ανθρώπου**».



**Το δάσος χωρίς τον άνθρωπο μπορεί να υπάρχει,
ο άνθρωπος όμως χωρίς το δάσος δεν μπορεί να ζήσει !**





ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΔΑΣΟΣ

Το δάσος που λαχτάριζες ώσπου να το περάσεις, τώρα να το ξεχάσεις
διαβάτη αποσπερνέ.

Μια αυγινή, το κούρσεψαν ανίδρωτοι λοτόμοι, κι εκεί είναι τώρα δρόμοι
διαβάτη αποσπερνέ.

Το τρίςβαθο αναστέναγμα που άγγιζε την καρδιά σου κι έσπασε τα γόνατά σου
δε θα τ' ακούσεις πια.,

το πήρανε στα διάπλατα περίτρομα φτερά τους και το 'καμαν λαλιά τους τα
νύχτια τα πουλιά..

Και κάτι που βραχνόκραζε με μια φωνή ανθρώπου, στο ημέρωμα του τόπου
βουβάθηκε κι αυτό.

Το σιγαλό τραγούδισμα που σ' έσερνε διαβάτη σε μαγικό παλάτι δίχως ελπίδα
αυγής,

το πήρανε -για κοίταξε- στερνή ανατριχίλα τα πεθαμένα φύλλα που απόμειναν
στη γης.

Κι η άρπα με τον ήχο της που σε γλυκομεθούσε μα κρύφια σου χτυπούσε
θανάτου μουσική,

χάθηκε με την άγγιχτη που την κρατούσε κόρη, στα πέλαγα, στα όρη, να μην
ξανακουστεί.

Το δάσος που λαχτάριζες ώσπου να το περάσεις, τώρα να το ξεχάσεις
διαβάτη αποσπερνέ,

γεννήκαν νεκροκρέβατα τ' άγρια δέντρα του τώρα και θα τα βρεις στη χώρα
διαβάτη αποσπερνέ.

ΤΟ ΔΑΣΟΣ" του Μιλτιάδη Μαλακάση



Ο άνθρωπος συνδέθηκε με το δάσος από την πρώτη στιγμή της εμφάνισης του πάνω στη γη και μάλιστα στενότερα. Το δάσος του εξασφάλισε τροφή, στέγη, προστασία, ψυχαγωγία και εργασία. Του πρόσφερε την απαραίτητη ξυλεία, τα καυσόξυλα και τα άλλα δασικά προϊόντα (καρπούς, ρετσίνι, κ.α.) για τη διαβίωση και την πρόοδό του. Επίσης το δάσος του έδωσε τις ευκαιρίες και τις δυνατότητες για κοινωνικές, θρησκευτικές, καλλιτεχνικές και άλλες εκδηλώσεις και απασχολήσεις για την πνευματική, κοινωνική και πολιτιστική του άνοδο.

Στο πέρασμα των αιώνων, το δάσος συνεχίζει να προσφέρει και ο άνθρωπος βρίσκει τρόπους να αξιοποιεί πολύπλευρα την πολύτιμη, αστείρευτη, φυσική πηγή ζωής, προόδου και πολιτισμού.

Η χώρα μας φημιζόταν για τα πλούσια και απέραντα δάση που είχε κατά την αρχαιότητα. Οι διάφορες όμως καταστροφές από ληστρικές υλοτομίες, αλόγιστες εκχερσώσεις, έντονη υπερβόσκηση και κυρίως από συνεχείς πυρκαγιές, είχαν σαν αποτέλεσμα την υποβάθμιση, τον περιορισμό και την εξαφάνισή τους. Έτσι σήμερα η συνολική έκταση των παραγωγικών δασικών εκτάσεων (από τα δάση που έχουμε παραγωγή ξύλου), φθάνει μόλις το 19% της συνολικής έκτασης της χώρας.



Παρ' όλα αυτά όμως από εμάς εξαρτάται τόσο η διατήρηση των υπαρχόντων δασών όσο και η αύξηση αυτών, αφού οι κλιματολογικές και εδαφολογικές συνθήκες της χώρας μας ευνοούν την ανάπτυξη και επέκταση των δασών.



Ο άνθρωπος στάθηκε ανέκαθεν απέναντι στα δάση φίλος και εχθρός, προστάτης και εκμεταλλευτής. Ο άνθρωπος με τις διάφορες ανάγκες ή από άλλες αιτίες, με τις καταστρεπτικές του επεμβάσεις, υποβάθμισε και περιορίζει συνεχώς τα δάση.

Η φύση όμως αντιστέκεται. Τα δάση αγωνίζονται να διατηρηθούν και ο αγώνας συνεχίζεται.





ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ ΚΑΙ ΤΑ ΔΑΣΗ



Ραγδαίες αλλαγές χρήσεων γης λόγω της επέκτασης των οικονομικών δραστηριοτήτων και του αστικού χώρου, κατακερματισμός των δασικών εκτάσεων από τις μεταφορικές υποδομές, υπερεκμετάλλευση των πόρων και ρύπανση του περιβάλλοντος απειλούν τα δασικά οικοσυστήματα στη Μεσόγειο. Στις απειλές αυτές προστίθενται οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως η άνοδος της θερμοκρασίας, τα ακραία καιρικά φαινόμενα και η ξηρασία, με αποτέλεσμα να εξαντλούνται οι αντοχές και οι δυνατότητες προσαρμογής των δασικών οικοσυστημάτων.

Τα δάση είναι από τα σημαντικότερα οικοσυστήματα της Μεσογείου, καθώς φιλοξενούν μοναδική βιοποικιλότητα και παρέχουν κοινωνικοοικονομικά και περιβαλλοντικά οφέλη, όπως η συγκράτηση των εδαφών, ο εμπλουτισμός του υδροφόρου ορίζοντα, η παραγωγή βιομάζας, η σταθεροποίηση του μικροκλίματος και η ανάπτυξη του τουρισμού.

Η πιο άμεση και ραγδαία επίπτωση της κλιματικής αλλαγής στα μεσογειακά δάση αφορά τις δασικές πυρκαγιές. Η αύξηση της συχνότητας, της σφοδρότητας και της έκτασης των πυρκαγιών ευνοείται από τις συνθήκες ξηρασίας, τις παρατεταμένες περιόδους υψηλών θερμοκρασιών, τα ακραία καιρικά φαινόμενα (καύσωνες, ισχυροί άνεμοι) σε συνδυασμό με τις αλλαγές χρήσεων γης - συνθήκες που παρατηρούνται κυρίως στις βορειότερες περιοχές της Μεσογείου (Πορτογαλία, Ελλάδα, Ισπανία).



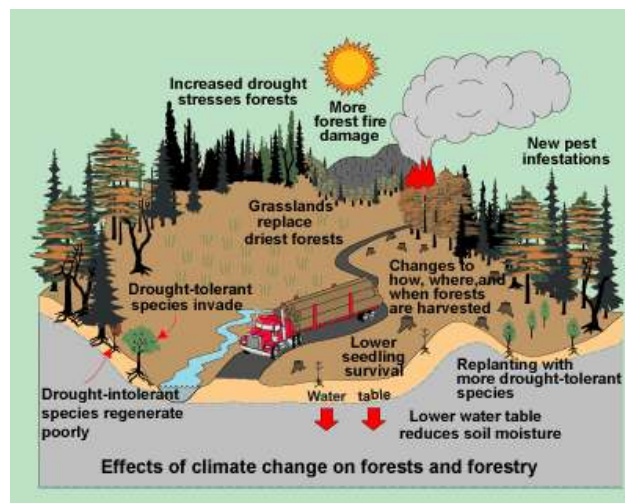


Αν αυτές οι συνθήκες επεκταθούν και νοτιότερα, οι επιπτώσεις για τα δασικά οικοσυστήματα σε ολόκληρη τη λεκάνη της Μεσογείου θα είναι δραματικές.

Στην Ελλάδα τα πιο ευπαθή δασικά οικοσυστήματα είναι όσα βρίσκονται στα όρια της εξάπλωσής τους. Μεταξύ αυτών συμπεριλαμβάνονται τα δάση της νησιωτικής και παράκτιας χώρας και τα ορεινά δάση της Νότιας Ελλάδας, όπως ο Ταύγετος και ο Πάρνωνας. Το περσινό καλοκαίρι ωστόσο έδειξε ότι ακόμα και τα δάση της Βόρειας Ελλάδας επηρεάζονται και γίνονται πιο ευπαθή λόγω της αύξησης της θερμοκρασίας. Τεράστιες θα είναι οι επιπτώσεις και από τη μείωση των βροχοπτώσεων, οι οποίες σε ορισμένες περιοχές της Μεσογείου προβλέπεται να μειωθούν από 20% έως και 50% τα επόμενα χρόνια.

Για τη διατήρηση των ελληνικών δασών είναι απαραίτητη μια νέα αντίληψη για τη δασοπροστασία, γύρω από τρεις βασικούς άξονες: (i) διαχείριση των δασών σε επίπεδο μεγάλης κλίμακας, με καλύτερο συντονισμό των συναρμόδιων υπηρεσιών, (ii) ουσιαστική αναβάθμιση του ρόλου των δασικών υπηρεσιών και της εφαρμοσμένης δασικής έρευνας, και (iii) ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου συστήματος προστασίας της φύσης μέσα από ένα δίκτυο λειτουργικών προστατευόμενων περιοχών που θα διαφυλάσσει τα πιο ευαίσθητα και πολύτιμα δάση.

Ειδικότερα σε σχέση με την αντιμετώπιση των πυρκαγιών είναι απαραίτητο να δοθεί έμφαση στην ορθή διαχείριση των δασών και στα μέτρα πρόληψης. Στο επίπεδο της δασοπυρόσβεσης, προτεραιότητα πρέπει να αποτελούν η συνεχής εκπαίδευση και ανάπτυξη της τεχνογνωσίας, η δημιουργία σύγχρονων, εξοπλισμένων και εξειδικευμένων μονάδων δασοπυρόσβεσης μέσα στο Πυροσβεστικό Σώμα και ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ δασικών υπηρεσιών, επιστημονικών φορέων και μονάδων καταστολής.





ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΠΟΥ ΑΠΕΙΛΟΥΝ ΤΟ ΔΑΣΟΣ



Κάθε οικοσύστημα, με διάφορους μηχανισμούς ελέγχου που διαθέτει, μπορεί να ξεπεράσει ικανοποιητικά κάποιες απότομες μεταβολές οι οποίες προκαλούνται από ενδογενείς ή εξωγενείς παράγοντες, εφόσον οι μεταβολές αυτές δεν ξεπερνούν τα όρια "ευστάθειας" του οικοσυστήματος. Η διαταραχή μπορεί να θεωρηθεί ως "φυσικό γεγονός" κι αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο στην εξελικτική δυναμική που χαρακτηρίζει τα οικοσυστήματα, όταν η έκταση, η συχνότητα και η ένταση με τις οποίες εκδηλώνεται δεν ξεπερνά τα όρια της ευστάθειας του οικοσυστήματος.

Ένας συνδυασμός όμως αυξημένης έντασης και συχνότητας διαταραχής και το κυριότερο, ένας συνδυασμός διαταραχών, οδηγεί σε υποβάθμιση του οικοσυστήματος. Για το δάσος, αιτία διαταραχών μπορεί να είναι:

- η ξηρασία,
- οι ισχυροί άνεμοι,
- οι χιονοπτώσεις,
- τα παθογόνα έντομα και οι μικροοργανισμοί,
- η φωτιά,
- η βόσκηση,
- η ρύπανση
- και η κακή διαχείρισή του από τον άνθρωπο.

Οι διαταραχές αυτές μπορεί να καταταγούν σε βιοτικές ή αβιοτικές, ενδογενείς ή εξωγενείς. Οι εξωγενείς προκαλούνται κυρίως από τον άνθρωπο και οδηγούν στην υποβάθμιση του οικοσυστήματος του δάσους.





Οι ανθρώπινες δραστηριότητες και η οικιστική επέκταση ασκούν ολέθρια πίεση στα δάση της χώρας μας, τα οποία αντικαθίστανται σταδιακά από αστικές, περιαστικές και τουριστικές εκτάσεις.

Οι καταστροφικές δασικές πυρκαγιές και οι καταπατήσεις που τις ακολουθούν είναι πολύ συχνά αποτέλεσμα αυτής ακριβώς της ανάγκης για διαφορετική χρήση της γης.



Σημαντική είναι και η απειλή από την υπερβόσκηση, αφού στη χώρα μας εκτρέφονται ελεύθερα πολύ περισσότερα αιγοπρόβατα από εκείνα που μπορούν να συντηρηθούν στα λιβάδια μας.

Η ανεξέλεγκτη βοσκή, ιδιαίτερα μετά την εκδήλωση πυρκαγιάς, παρεμποδίζει τη φυσική αναγέννηση των δασών, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση του οικοσυστήματος και τη διάβρωση του εδάφους. Η υπερβολική βόσκηση θεωρείται η κυριότερη αιτία της εικόνας που παρουσιάζουν σήμερα πολλά ελληνικά βουνά, όπου βλέπει κανείς να προβάλλουν γυμνά βράχια, χωρίς χώμα ή βλάστηση.

Ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει σημαντικά την ευστάθεια του οικοσυστήματος είναι η ατμοσφαιρική ρύπανση. Η όξινη βροχή, αποτέλεσμα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, βλάπτει τα κύτταρα των φύλλων, παρεμποδίζει τη φωτοσύνθεση και μειώνει την αντίσταση των δέντρων στα έντομα και τους ιούς. Επηρεάζει το έδαφος αρνητικά, γιατί δημιουργεί όξινο περιβάλλον με αποτέλεσμα να επιβραδύνεται η αποικοδόμηση των οργανικών υλικών. Τα ελληνικά δάση προσβάλλονται από την όξινη βροχή λιγότερο από τα δάση της κεντρικής Ευρώπης. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι και οι αέριοι ρύποι στην πατρίδα μας είναι λιγότεροι, αλλά κυρίως στο γεγονός ότι τα ασβεστολιθικά εδάφη που κυριαρχούν στη χώρα μας εξουδετερώνουν την όξινη βροχή.





Τέλος, το ανεξέλεγκτο κυνήγι και η λαθρούλοτομία αποτελούν εξίσου σοβαρές απειλές για τα δάση μας και για τα είδη που ζουν σε αυτά.

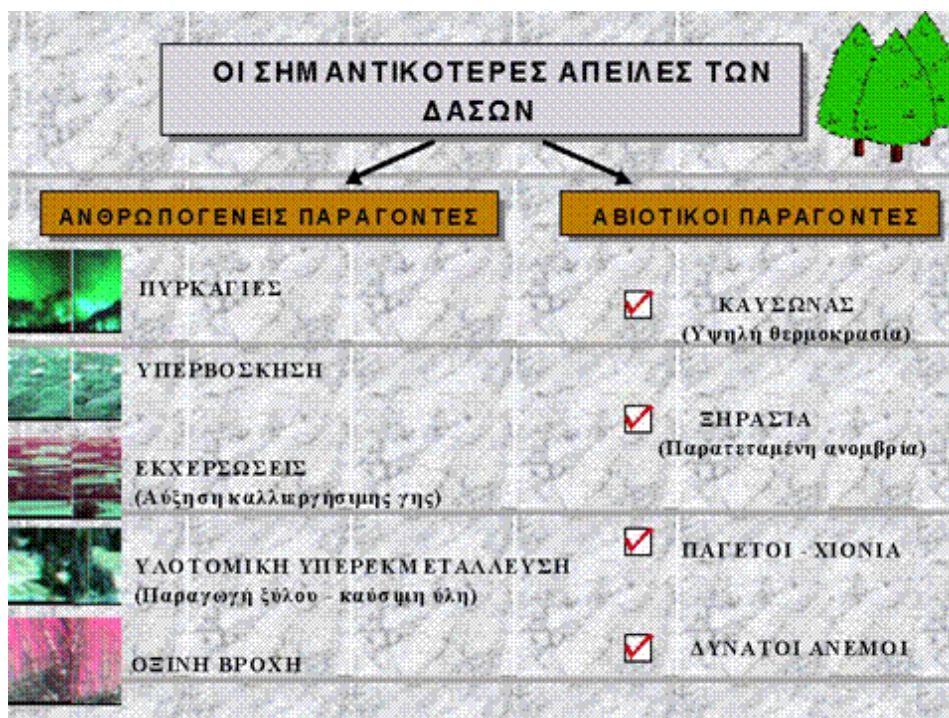
Δυστυχώς, οι νόμοι και οι εκτελεστικοί μηχανισμοί της πολιτείας δείχνουν αδύναμοι να προστατέψουν ουσιαστικά τα ελληνικά δάση. Βασικές αιτίες για όλα τα παραπάνω προβλήματα είναι:

α) Η ανυπαρξία εθνικής δασικής στρατηγικής, που έχει ως αποτέλεσμα να λαμβάνονται κατά καιρούς αποσπασματικές αποφάσεις, χωρίς μακροπρόθεσμη προοπτική.

β) Η έλλειψη δασολογίου, που ευνοεί τη διεκδίκηση των δασικών εκτάσεων από ιδιώτες, για κτηνοτροφική εκμετάλλευση, αγροτική παραγωγή, οικιστική επέκταση και τουριστική χρήση.

γ) Η ασαφής νομοθεσία, που είναι γεμάτη «παραθυράκια» και δίνει το κίνητρο (και τις ευκαιρίες) σε οργανωμένα συμφέροντα καταπατητών να δρουν ανενόχλητα.

δ) Η εγκατάλειψη του δασικού χώρου από την πολιτεία και η ανυπαρξία ενός ισχυρού και ενιαίου φορέα διαχείρισης και προστασίας των δασών. Η Δασική Υπηρεσία στερείται πόρων και προσωπικού, η χρηματοδότηση της δασικής έρευνας είναι ανεπαρκής, ενώ το ποσοστό του ετήσιου προϋπολογισμού που διατίθεται για τη δασοπονία είναι μόλις το 0,4%.





ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ



Δασικές πυρκαγιές έχει δει πολλές η χώρα. Υπήρξαν κι άλλες χρονιές που εκδηλώθηκαν μαζικά μέσα σε μια μέρα 100, 130 και παραπάνω πυρκαγιές. Όταν δεν υπήρχε σαφής γνώση για την αιτία τους («άγνωστης αιτιολογίας» έγραφαν οι ετήσιοι σχετικοί απολογισμοί), σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η αιτία ήταν σαφής και πέρα από κάθε αμφιβολία:

- παράνομοι σκουπιδότοποι (από αυτούς που καίνε μέρα νύχτα, συχνά δίπλα σε δασικές εκτάσεις),
- εμπρησμοί με πρόθεση από λογής-λογής ανθρωποειδή (για μελλοντική οικοπεδοποίηση, για δημιουργία καλοθρεμμένων βοσκοτόπων, για εκδίκηση, για να πάρει αξία και να αξιοποιηθεί η περιουσία που το κακό κράτος έχει χαρακτηρίσει δασική έκταση, για ενοχοποίηση κάποιου γείτονα),
- πυρομανείς,
- ασυντήρητοι πυλώνες της ΔΕΗ,
- ανθρώπινη αμέλεια (το αποτσίγαρο που, ακόμα αναμμένο, πετιέται στην άκρη του δρόμου, ο σπινθήρας από την κομμένη εξάτμιση, το άναμμα φωτιάς για ψήσιμο στο δάσος, το κάψιμο ξερόχορτων ενώ μαίνεται ο άνεμος)
- κακή επιτήρηση μετά την πυρκαγιά (αναζωπυρώσεις)
- απόρριψη επικίνδυνων σκουπιδιών ακόμα και στην καρδιά του δάσους



Τι έγινε, γιατί, ποια ήταν η αιτία φέτος, και συνέβη αυτό το κακό σε τέτοιο μέγεθος (μιλάμε για τις πυρκαγιές που έφτασαν ως την πλήρη εξέλιξη και όχι για τις πολλές εκείνες που τις πρόλαβαν οι πυροσβεστικές δυνάμεις και οι κάτοικοι πριν αναπτυχθούν);

Γιατί; Μα επειδή συνέβησαν, πάλι, όλα τα παραπάνω, μέσα όμως σε συνδυασμό συνθηκών σχεδόν χωρίς προηγούμενο! Τρίτος παρατεταμένος καύσωνας μέσα σε ένα καλοκαίρι, με θερμοκρασίες που ξεπερνούσαν τους 40°C, με υγρασία στο ναδίρ, με ανέμους που έφταναν και τα 9 μποφόρ, με γη κατάξερη από τους δυο καύσωνες που προηγήθηκαν και που είχαν μετατρέψει τα δάση και πολλές καλλιέργειες σε απλό προσάναμμα, έτοιμο να αρπάξει με τον πρώτο σπινθήρα!

Ναι, αλλά τα ανθρώπινα θύματα (αλήθεια, λίγοι μιλάνε για τα άλλα θύματα, τα αγρίμια του δάσους και τα πουλιά και τα σπάνια ενδημικά είδη φυτών που κάποια από αυτά, δημιουργημένα μέσα από μια εξέλιξη εκατομμυρίων ετών, ίσως να έχουν εκλείψει πια οριστικά από τη γήινη πανίδα);

Μα και αυτό ήταν προδιαγεγραμμένο. Οι παραπάνω αιτίες, συν ο παραπάνω συνδυασμός δυσμενών συνθηκών, συν η ανύπαρκτη ουσιαστικά κρατική προετοιμασία, συν η έλλειψη αποτελεσματικών επιτελικών σχεδίων, συν οι τεράστιες ελλείψεις του Πυροσβεστικού Σώματος σε ανθρώπους και υλικά μέσα, συν η αποδιοργάνωσή του Σώματος, συν οι κακές επιλογές τακτικής αντιμετώπισης των πυρκαγιών, συν η Βαβέλ και ο αλληλοσπαραγμός των επιτελαρχών, συν η διάλυση της κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής που κάποτε απέτρεπε πυρκαγιές στην ύπαιθρο ακριβώς τη στιγμή που εκδηλώνονταν από τους ίδιους τους κατοίκους συν κλπ. εξηγούν πλήρως το κακό.



Αυτά. Και κάτι άλλο.

Θα πρέπει να αποφασίσουμε να δεχτούμε την συγκατοίκηση με τον ΜΕΓΑΛΟ ΚΑΛΕΣΜΕΝΟ μας (και εν πάσι περιπτώσει να δούμε τι θα κάνουμε μαζί του), αυτόν που προσκαλέσαμε ήδη από τα μέσα του 18ου αιώνα, με τη βιομηχανική επανάσταση, και που να, έφτασε, είναι εδώ! Όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σε όλο τον κόσμο.

Φυσικά εννοούμε την **κλιματική αλλαγή**. Αυτήν που μετατρέπει τις συνθήκες από δύσκολες σε τραγικές. Που, σύμφωνα με την τελευταία Έκθεση για το μέλλον του πλανήτη των μελών του Διακυβερνητικού Συμβουλίου για την Κλιματική Αλλαγή (Intergovernmental Panel on Climate Change), οφείλεται στην υπερθέρμανση του πλανήτη. Που οφείλεται κυρίως στην καύση ορυκτών καυσίμων, δηλαδή πετρελαίου, κάρβουνου, και αέριου, για την παραγωγή ενέργειας (λειτουργία σταθμών παραγωγής ενέργειας, κίνηση παντός είδους οχημάτων, θέρμανση...). Καύση που δημιουργεί τα λεγόμενα αέρια του θερμοκηπίου (κυρίως διοξείδιο του άνθρακα) που φυλακίζουν την ηλιακή θερμότητα στη γήινη ατμόσφαιρα και στους ωκεανούς με τελική συνέπεια την υπερθέρμανση του πλανήτη.

Οι επιπτώσεις της υπερθέρμανσης περιλαμβάνουν μια σειρά από ακραία φυσικά φαινόμενα (αυξημένος αριθμός κυμάτων καύσωνα, ακραίες καταιγίδες, εκτεταμένη ξηρασία, αλλαγές στη συμπεριφορά των ανέμων, λιώσιμο των πάγων, άνοδος του επιπέδου των ωκεανών, κλπ.) με δραματικές συνέπειες για τους ανθρώπους και τη φύση. Μεταξύ αυτών των ακραίων φαινομένων να τολμήσω να συμπεριλάβω εκείνα του φετινού άγριου καλοκαιριού στην Ελλάδα, που επιδείνωσαν σε τραγικό βαθμό τις συνέπειες των αιτιών που αναφέραμε;

Τα όσα έρχονται θα είναι ακόμα χειρότερα, προειδοποιούν οι επιστήμονες. Εκτός εάν...





Οι συνέπειες των πυρκαγιών



Έχοντας υπόψη τα πιο πάνω, θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι κάθε πυρκαγιά προκαλεί καταστροφή με βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες και μακροχρόνιες συνέπειες. Οι συνέπειες αυτές είναι υλικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και οικονομικές, που αναλύονται πιο κάτω:

- Εξαφάνιση του πρασίνου.
- Καταστροφή και διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας.
- Καταστροφή του καταφυγίου της πανίδας και χλωρίδας.
- Καταστροφή της βιοποικιλότητας.
- Διάβρωση του εδάφους.
- Δημιουργία χειμάρρων και πλημμύρων που συμπαρασύρουν τα πάντα στο διάβα τους και καταστρέφουν τα έργα του ανθρώπου.
- Μείωση των υπογείων νερών.
- Επίπτωση στο κλίμα.
- Απώλεια της αισθητικής και οπτικής ομορφιάς με όλα τα δυσμενή επακόλουθα στην ψυχική και πνευματική ισορροπία του ανθρώπου.
- Αποστέρωση από τον τόπο της πολύτιμης πηγής υγείας (οξυγόνου, δροσιάς, καθαριότητας ατμόσφαιρας κ ά).
- Σταδιακή ερήμωση των καμένων περιοχών.
- Απώλεια ανθρώπινων ζώων και περιουσιών.
- Ζημιά στην οικονομία του τόπου.



ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ



Οι δασικές πυρκαγιές είναι ένα φυσικό φαινόμενο που εντάσσεται στην κατηγορία των φυσικών καταστροφών.

Η διαχείριση κάθε φυσικής καταστροφής έχει σαν βασικό στοιχείο τον προκατασταλτικό σχεδιασμό και τη λήψη προληπτικών μέτρων, έτσι ώστε όταν συμβεί το φαινόμενο να μπορεί να εκτονωθεί μέσα από τα μέτρα και τις υποδομές του προκατασταλτικού σχεδιασμού και η συμπεριφορά του να μην ξεπεράσει τα όρια του μηχανισμού καταστολής.

Η πρόληψη των δασικών πυρκαγιών αποτελεί τον ιδεώδη στόχο της αντιπυρικής προστασίας του δασικού και γενικότερα φυσικού περιβάλλοντος. Ο στόχος αυτός επιδιώκεται μέσα από την άρση των αιτίων που άμεσα ή έμμεσα προκαλούν τις δασικές πυρκαγιές.

Είναι γνωστό ότι οι δασικές πυρκαγιές μπορεί να προκληθούν από φυσικά αίτια (π.χ. κεραυνοί) ή από ανθρώπινες δραστηριότητες (κάψιμο σκουπιδιών, υπολείμματα καλλιεργειών, κλπ.). Στην Ελλάδα, ο κίνδυνος εκδήλωσης δασικής πυρκαγιάς από ανθρώπινες δραστηριότητες έχει διαπιστωθεί ότι είναι μεγάλος.

Αναλύοντας στατιστικά τις αιτίες πρόκλησης δασικών πυρκαγιών στη χώρα μας διαπιστώνουμε ότι το 35% των πυρκαγιών οφείλεται σε αμέλεια (κακός υπολογισμός στις καύσεις για καθαρισμούς, βραχυκυκλώματα γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος, ανεξέλεγκτοι χώροι καύσης απορριμμάτων, παραλείψεις ή λάθη εκδρομών κλπ.). Ένα μικρότερο ποσοστό περιπτώσεων περίπου 20% οφείλεται σε κακόβουλες ενέργειες και το υπόλοιπο 45% που καταγράφεται σε άγνωστα αίτια κατανέμεται αναλόγως ανάμεσα στην αμέλεια και την πρόθεση.



Συνεπώς, εφόσον το μεγαλύτερο ποσοστό των πυρκαγιών οφείλεται σε αμέλεια, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση και κινητοποίηση των πολιτών για τον κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια.

Από τα παραπάνω προκύπτει εύλογα το συμπέρασμα ότι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των δασικών πυρκαγιών επιβάλλει τη λήψη μέτρων με τα οποία επιδιώκεται η άρση των αιτίων που άμεσα ή έμμεσα τις προκαλούν, καθώς και τη δημιουργία όλων εκείνων των προϋποθέσεων που θα καταστήσουν το έργο της καταστολής περισσότερο αποτελεσματικό.

Τα μέτρα αυτά αφορούν κυρίως:

- Τη χρήση συστημάτων προσδιορισμού κινδύνου πυρκαγιάς, που καθορίζουν χρονικά την πιθανότητα εκδήλωσης της σε μια περιοχή, με σκοπό την άμεση επέμβαση των δυνάμεων καταστολής.
- Την ενημέρωση των πολιτών για τον κίνδυνο πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια
- Την εκτέλεση διαφόρων έργων υποδομής που βοηθούν στην εφαρμογή των σχεδίων καταστολής, όπως:
- Διανοίξεις και βελτιώσεις δασικών δρόμων και αντιπυρικών ζωνών.
- Κατασκευή και εγκατάσταση δεξαμενών νερού και παρατηρητήριων στα δάση.
- Καθαρισμοί δασικής βλάστησης σε περιοχές υψηλού κινδύνου κ.λ.π.



Η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας ως αρμόδιο θεσμοθετημένο επιτελικό όργανο, έχοντας ως δεδομένο ότι η αντιμετώπιση του προβλήματος των δασικών πυρκαγιών προϋποθέτει την κατ' ανάγκη εμπλοκή και συντονισμένη δράση πολλών υπηρεσιών και φορέων και ότι η προληπτική οργάνωση είναι το σημαντικότερο στοιχείο της όλης προσπάθειας, για την προστασία των πολιτών, των οικισμών και των δασών από τις πυρκαγιές, έχει επιλέξει για την αντιμετώπιση του προβλήματος στρατηγικές, που βασίζονται στο διεπιστημονικό σχεδιασμό, την προληπτική οργάνωση και τον κρατικό συντονισμό.





ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ



Μαθήματα σχετικά με τις δασικές πυρκαγιές γίνονται σε όλα σχεδόν τα πυρόπληκτα κράτη και θα πρέπει σύντομα να αρχίσουν και στη χώρα μας. Στην Ελλάδα τέτοιου είδους προσπάθειες γίνονται αποσπασματικά και απρογραμμάτιστα και βασίζονται περισσότερο στο μεράκι και την αγάπη για το δάσος μερικών εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, χωρίς να αποτελούν μέρος ενός ευρύτερα αποδοτικού και σύγχρονου εκπαιδευτικού προγράμματος. Πολύ καλά αποτελέσματα φέρνουν διαγωνιστικές εκθέσεις και εργασίες, που γίνονται από μαθητές και με την αθλοθέτηση βραβείων για τις καλύτερες από αυτές.

Εκτός από το σχολείο, η διαφώτιση πρέπει να γίνεται και σε συλλόγους, στρατιώτες και σε όλες γενικά τις οργανωμένες κοινωνικές ομάδες που έχουν τη δομή και την ευχέρεια να συγκεντρώνουν τα μέλη τους σε διαλέξεις, συζητήσεις, προβολές κ.λ.π

Τα άρθρα σε εφημερίδες και σε περιοδικά λαϊκής κυκλοφορίας, που με λόγια απλά, πειστικά στοιχεία και κυρίως με ευαισθησία και γνώση παρουσιάζουν το πρόβλημα και προτείνουν λύσεις, αποτελούν μια πολύ καλή προσπάθεια ενημέρωσης του κοινού.

Όσα από τα έντυπα αυτά απευθύνονται σε νεότερες ηλικίες, πρέπει να συνοδεύονται από πλούσιες φωτογραφίες και εικόνες. Κάθε είδους έντυπα (μπροσούρες, φέιγ-βολάν) με πληροφορίες και σχετικές συμβουλές για τους λόγους που προκαλούνται πυρκαγιές στα δάση από αμέλεια των επισκεπτών, είναι επίσης πολύ χρήσιμα στην προσπάθεια πρόληψής τους.



Τέλος, η παραγωγή και η προβολή ταινιών σχετικών με την προστασία του δάσους στους κινηματογράφους και στην τηλεόραση, αποτελούν τη σημαντικότερη δυνατότητα εκπαίδευσης των πολιτών, ώστε να αποφεύγεται η ακούσια πρόκληση πυρκαγιάς.

ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΓΙΑ ΝΑ ΜΗΝ ΠΡΟΚΑΛΕΣΟΥΜΕ ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΑΠΟ ΑΜΕΛΕΙΑ

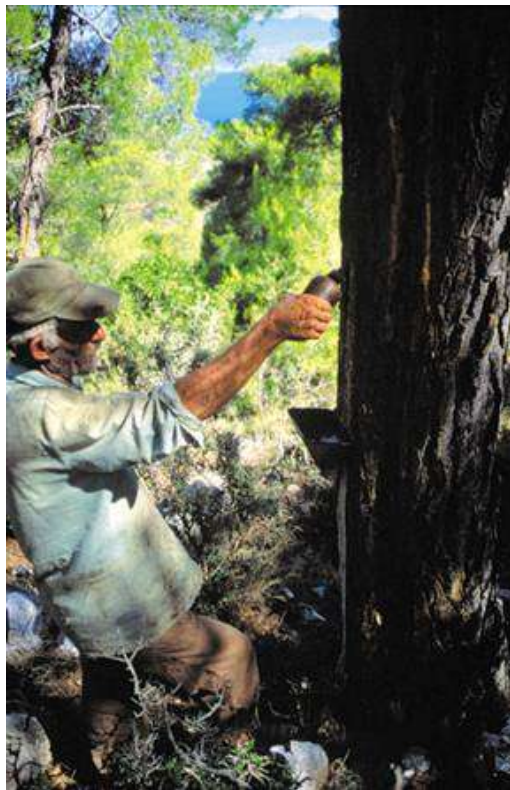


Δεν είναι πολλά αυτά που πρέπει να γνωρίζει κάποιος, ώστε να μειώσει τις πιθανότητες να γίνει πρόξενος πυρκαγιάς από αμέλεια:

- Τα αναμμένα τσιγάρα και σπίρτα, αποτελούν την πρώτη αιτία πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια. Η καύτρα του τσιγάρου δημιουργεί θερμοκρασίες μέχρι και 800ο C. Η θερμοκρασία αυτή είναι ικανή να προκαλέσει εύκολα πυρκαγιά σε ξηρές βελόνες. Ακόμη και εάν ο κίνδυνος να προκληθεί πυρκαγιά από ένα αναμμένο αποτσίγαρο είναι μόνο 1 /00, ο μεγάλος αριθμός τους αυξάνει σημαντικά την πιθανότητα πρόκλησης πυρκαγιάς. Πολλές φωτιές θα είχαν αποτραπεί, εάν απλά γίνονταν χρήση του σταχτοδοχείου. Μια απλή κίνηση που είχε προλάβει μία στις 5-7 φωτιές.
- Το κάψιμο της καλαμιάς και των κλαδεμένων κλαδιών, αργά την άνοιξη, νωρίς το φθινόπωρο και κυρίως κατά τη θερινή περίοδο, είναι η δεύτερη αιτία πρόκλησης πυρκαγιάς από αμέλεια. Κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού πολλοί επιλέγουν το κάψιμο των κομμένων χόρτων.



- Τα ελαφρά καύσιμα από τα οποία αποτελούνται τα παραπάνω υλικά, δημιουργούν εξαιρετικά επικίνδυνες αιτίες πρόκλησης πυρκαγιάς, σε πολύ μακρινές αποστάσεις από την κύρια εστία. Επειδή οι καύτρες απλώνονται στο χώρο, προκαλούν πολλές αρχικές εστίες, δημιουργώντας έτσι την εντύπωση του εμπρησμού. Το κάψιμο πρέπει να γίνεται μόνο πολύ νωρίς την άνοιξη και πολύ αργά στο τέλος του φθινοπώρου, όταν η δασική βλάστηση είναι πολύ υγρή και η ανάφλεξή της πρακτικά αδύνατη. Και αν το κάψιμο της καλαμιάς και των κλαδιών αποτελούν βασική αγροτική διαδικασία, τα χόρτα του κήπου είναι απαράδεκτο να καίγονται, όταν υπάρχει δάσος σε απόσταση μέχρι και 500μ. Η κομποστοποίηση είναι μια πολύ καλή λύση, διότι παράλληλα με την ασφάλεια εξασφαλίζει και λίπασμα. Πρέπει όμως να μελετηθεί η εφαρμογή της στις ιδιόμορφες μεσογειακές συνθήκες.



- Ένα ποσοστό πυρκαγιών από αμέλεια δημιουργούν οι εργαζόμενοι στο δάσος. Παρά το ότι οι υλοτόμοι, οι ρητινοσυλλέκτες, οι μελισσοκόμοι, οι δασοφύλακες, οι θηροφύλακες κ.λπ. είναι εξοικειωμένοι και γνωρίζουν τους κινδύνους, εν τούτοις οι πολλές ώρες περιφοράς τους μέσα στα δάση δημιουργεί αυξημένους κινδύνους πρόκλησης πυρκαγιάς από απροσεξία. Η ανάγκη χρήσης πολλές φορές φωτιάς κυρίως για μαγείρεμα, για ζεστό νερό ή για το άναμμα του τσιγάρου δημιουργεί πραγματικούς κινδύνους, ιδίως όταν η αυξημένη κόπωση πολλές φορές μειώνει την προσοχή.



- Ειδικά οι μελισσοκόμοι που χρησιμοποιούν τον καπνό για την εργασία τους στις κυψέλες, έχουν προκαλέσει κατά καιρούς πυρκαγιές. Πυρκαγιές δημιουργούν και τα αλυσοπρίονα των υλοτόμων, παρά το ότι είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί, ο σπινθήρας μπορεί να σχηματίσει μια μικρή υποβόσκουσα φλόγα, που να εξελιχθεί σε πυρκαγιά μετά από πολύ ώρα, αφού ο υλοτόμος απομακρυνθεί από την περιοχή.



- Οι επαγγελματίες ή οι ευκαιριακοί επισκέπτες του δάσους που χρησιμοποιούν οχήματα που προκαλούν σπινθήρες, γίνονται επίσης συχνά αιτία πρόκλησης πυρκαγιών. Αποφύγετε να περιφέρεστε με μοτοσικλέτες σε δάση, όταν υπάρχουν υψηλές θερμοκρασίες. Οι σπινθήρες της εξάτμισης γίνονται επίσης αίτια πρόκλησης πυρκαγιών. Μετά τη στάθμευση, τα καταλυτικά αυτοκίνητα διατηρούν τον καταλύτη για αρκετή ώρα υπερθερμασμένο, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κίνδυνοι ανάφλεξης των άγριων χόρτων.
- Εφόσον είστε κυνηγός ή εκδρομέας μην κάνετε χρήση φωτιάς, όταν οι θερμοκρασίες είναι πάνω από 30ο C. Πάρτε μαζί σας έτοιμα τρόφιμα και μην ανάβετε υπαίθριες ψησταριές.
- Πυρκαγιές προκαλούνται και από άλλες αιτίες που αφορούν σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες. Εμείς ως πολίτες το μόνο που μπορούμε να κάνουμε είναι να πιέζουμε για αυξημένη προσοχή. Τα σύρματα της ΔΕΗ που περνούν μέσα από δασικές εκτάσεις, και οι σκουπιδότοποι είναι μερικές αιτίες πρόκλησης δασικών πυρκαγιών.



ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ



Η δασοπροστασία πρέπει να στηρίζεται κατά σειρά στο τρίπτυχο **πρόληψη - έγκαιρη επέμβαση - καταστολή**.

Σωστή πρόληψη σημαίνει μείωση έως μηδενισμού των πιθανοτήτων ανάφλεξης. Αυτό απαιτεί, όχι μόνο σωστή διαχείριση και φύλαξη, αλλά και την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου νομικού πλαισίου προστασίας των εδαφών δασικού χαρακτήρα, χωρίς παράθυρα προσδοκιών και παρερμηνειών.

Έγκαιρη επέμβαση σημαίνει ότι σε δέκα λεπτά από την έναρξη επεισοδίου πρέπει να είναι δυνατή η πρόσβαση στον τόπο πυρκαγιάς, για να αποτραπεί η εξάπλωσή της. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 1983 έως το 1995 στο 64% των δασικών πυρκαγιών που υπήρξε έγκαιρη επέμβαση αντιστοιχεί μόλις το 2% των εκτάσεων που κάηκαν στο αντίστοιχο διάστημα. Αυτό μπορεί να γίνει μόνο από τους ανθρώπους που ζουν κοντά στο δάσος, δηλαδή τους δασοφύλακες, τους δασεργάτες, τους κτηνοτρόφους, όλους τους κατοίκους των παραδάσιων περιοχών, αλλά και από τις πυροσβεστικές δυνάμεις που πρέπει να διασπαρούν στις αντίστοιχες περιοχές.

Η **καταστολή**, απαραίτητη οπωσδήποτε, πρέπει να λειτουργεί συμπληρωματικά στη δασοπροστασία και όχι κυρίαρχα, όπως γίνεται σήμερα. Αποτελεί δε λανθασμένη επιλογή η βαρύτητα που έχει δοθεί στην εναέρια πυρόσβεση, αφού στις δύσκολες καιρικές συνθήκες, όχι μόνο δεν μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά, αλλά και καθιστά αδύνατη τη χρησιμοποίηση των επίγειων μέσων.



Πάνω απ' όλα, όμως, πρέπει το προαναφερόμενο τρίπτυχο να λειτουργεί σε απόλυτο συγχρονισμό και όχι σε απόλυτο διαχωρισμό, όπως γίνεται σήμερα. Είναι δυνατόν αυτοί που ασχολούνται με την προστασία των δασών και την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών -δηλαδή, η Δασική Υπηρεσία- να μην ασχολούνται με την καταστολή τους; Από την άλλη πλευρά, αν όλος αυτός ο κόσμος που ασχολείται το καλοκαίρι με τη δασοπυρόσβεση, ασχολιόταν το χειμώνα με την πρόληψη και την ανάπτυξη των δασών, πόσο αποδοτικότερη θα ήταν η απασχόλησή του για το δασικό οικοσύστημα της χώρας μας;

Όλα αυτά μπορούν να γίνουν μόνο μέσα από τον **Ενιαίο Φορέα Δασοπροστασίας**, που προβλέπεται από το ομόφωνο πόρισμα της διακομματικής επιτροπής της Βουλής. Για να μην υπάρξουν, όμως, στο μέλλον τραγωδίες και καταστροφές ανάλογες με τις τωρινές, σήμερα κιόλας η κυβέρνηση πρέπει να αναθέσει την ευθύνη της δασοπυρόσβεσης των περιφερειακών δασών στη Δασική Υπηρεσία -δεν πρέπει να έχει καμία ευθύνη η Πυροσβεστική Υπηρεσία για τα δάση του Ολύμπου και της Πίνδου- και να παραμείνει προσωρινά η ευθύνη για τα περιαστικά δάση στην Πυροσβεστική Υπηρεσία. Η τελευταία πρέπει να συνεπικουρείται αποφασιστικά από την Τοπική Αυτοδιοίκηση και γενικά από όλους όσους εμπλέκονται, αλλά και τους αφορά άμεσα η προστασία των συγκεκριμένων εκτάσεων, για να υπάρξουν ουσιαστικά αποτελέσματα.



Γενικά, η «Δασοπροστασία» είναι ένας τρόπος ζωής, όπου η ενεργός συμμετοχή όλων μας, παίζει πρωταρχικό ρόλο. . Όμως, τις τελευταίες δεκαετίες το φαινόμενο των δασικών πυρκαγιών που προέρχεται κυρίως από αμέλεια και ανευθυνότητα, έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις . Ο σχεδιασμός και η εκτέλεση απαραίτητων προληπτικών μέτρων που έγιναν με σκοπό την ελάττωση του κινδύνου εκδήλωσης των δασικών πυρκαγιών, και η δημιουργία κατάλληλης υποδομής, τόσο στον προληπτικό, όσο και τον κατασταλτικό τομέα , φαίνεται να μην απέδωσαν απόλυτα .

«Η κατασκευή έργων οδοποιίας, ο καθαρισμός όλων των ευαίσθητων περιοχών και η δημιουργία αντιπυρικών ζωνών ασφαλείας είναι μεν θέματα άμεσης προτεραιότητας, κάποιες άλλες όμως παράλληλες ενέργειες όπως:

- Η συνεχής παρακολούθηση της φλεγόμενης περιοχής μέχρις ότου έρθουν οι Πυροσβεστικές δυνάμεις,
- Η χρησιμοποίηση πρόχειρων υλικών και μέσων κατάσβεσης (χώμα, κλαδιά ή νερό),
- Η έγκαιρη αναγγελία μιας πυρκαγιάς με φωνές ή την χρήση κάποιου τηλεφώνου (κινητού ή σταθερού),
- Η αποφυγή καύσης ξερών χόρτων και κλαδιών,
- Η παρασκευή φαγητών και ροφημάτων μέσα στο Δάσος,
- Η απαγόρευση καπνίσματος



· και η χρήση οιαδήποτε άλλης πηγής πυρός, παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συντελούν στον άμεσο περιορισμό μιας πυρκαγιάς, που αποτελούν σίγουρα κύριο και ουσιώδες αντικείμενο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας».



Όμως, η ενεργοποίηση κάθε πολίτη στο έργο της Δασοπυρόσβεσης αποτελεί μια εξίσου κοινωνική και ηθική υποχρέωση, και ο θεσμός του **«Εθελοντή Πυροσβέστη»**, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στο τέλος κάθε Πυροσβεστικής περιόδου ο μηχανισμός της Δασοπροστασίας λειτουργεί με απόλυτη επιτυχία. Όμως, το συναίσθημα αυτό δεν θα πρέπει να οδηγεί σε εφησυχασμό καθώς στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της, η Πυροσβεστική Υπηρεσία επιβάλλει την καθιέρωση μιας νέας πολιτικής και την προώθηση μέτρων και μεθόδων που θα συντελέσουν ουσιαστικά στην περαιτέρω βελτίωση των συνθηκών της Δασοπυρόσβεσης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΣΤΟΧΟΣ της Εθελοντικής Δασοπροστασίας είναι αφ' ενός η περιφρούρηση του Δάσους για τον έγκαιρο εντοπισμό & αναγγελία της φωτιάς και αφ' ετέρου η γρήγορη προσβολή της με τη βοήθεια της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας. Η επίτευξη του στόχου αυτού περνάει μέσα από την ευαισθητοποίηση και την ενεργό συμμετοχή των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής, από τη διαπαιδαγώγηση της νεολαίας, αλλά και μέσα από τη συνεχή εκπαίδευση των εθελοντών, ώστε να μπορούν να εκτελούν την αποστολή τους με ασφάλεια.



Πρέπει να σημειώσουμε ότι στα μεσογειακά οικοσυστήματα η φωτιά, όταν προκαλείται με φυσικό τρόπο, αποτελεί παράγοντα ανανέωσης, καθώς τα δάση είναι προσαρμοσμένα σε τέτοιες συνθήκες. Η φυσική προέλευση μιας φωτιάς είναι είτε από ένα κεραυνό ή από το σκάσιμο, λόγω της ζέστης, ενός κουκουναριού που μπορεί να δημιουργήσει ένα σπινθήρα και τα ξερόχορτα να ανάψουν. Όμως, δεδομένου ότι οι περισσότερες φωτιές δεν αποτελούν φυσικό φαινόμενο αλλά προέρχονται από αμέλεια ή εγκληματική ενέργεια, η αναδάσωση των καμένων περιοχών αποτελεί τη μοναδική λύση για την αποκατάσταση του φυσικού τοπίου.

Φυσική ή τεχνητή αναδάσωση;

Ανεξάρτητα ποιος λόγος ή αιτία προκάλεσε τη φωτιά στο δάσος, είναι επιτακτική ανάγκη η αναδάσωσή του. Ωστόσο, προκύπτουν και κάποια ερωτήματα: το δάσος θα αφεθεί ανενόχλητο να ξαναδώσει τα καινούργια του βλαστάρια (φυσική αναδάσωση) ή θα πρέπει να παρέμβει ο άνθρωπος με τη φύτευση δένδρων (τεχνητή αναδάσωση); Και αν αποφασιστεί ότι θα πρέπει να υπάρξει αυτή η παρέμβαση, ποια διαδικασία πρέπει να ακολουθηθεί;



Φυσική αναδάσωση



Τα μεσογειακά οικοσυστήματα ανήκουν σε εκείνα που εδώ και χιλιάδες χρόνια έχουν προσαρμοστεί στις συνθήκες, αντιμετωπίζοντας τη φωτιά και έχοντας την ικανότητα να αναγεννιούνται ύστερα από αυτή. Τα φυτά μπορούν και ξεπερνούν τη διαταραχή δίνοντας νέους απογόνους συνεχίζοντας τη ζωή τους. Μέσα σε δύο μόλις χρόνια από τη φωτιά, τα φυτά αναγεννιούνται και ολόκληρο το οικοσύστημα ανακάμπτει.

Τα μεσογειακά φυτά έχουν αναπτύξει ειδικούς μηχανισμούς που διασφαλίζουν τη διάσωση των αναπαραγωγικών τους οργάνων. Τα πεύκα έχουν σπόρους με πολύ σκληρά περιβλήματα που δεν καίγονται, ενώ παράλληλα φυλάσσονται μέσα στα κουκουνάρια. Τα φρύγανα "κρύβουν" τους σπόρους τους μερικά εκατοστά κάτω από το έδαφος και έτσι δεν καταστρέφονται από τη φωτιά. Με τις πρώτες βροχές του φθινοπώρου τα σπέρματα θα φυτρώσουν και θα εμποδίσουν τη διάβρωση του εδάφους. Τα νέα φυτά, εκμεταλλευόμενα τον ανοιχτό χώρο και τα θρεπτικά υλικά που βρίσκονται σε αφθονία μέσα στη στάχτη, αναπτύσσονται με ταχύτατους ρυθμούς. Η στάχτη δεν είναι νεκρή ύλη, αλλά περιέχει όλα τα ιχνοστοιχεία και τα θρεπτικά υλικά από τα καμένα δένδρα, αποτελώντας ουσιαστικά το λίπασμα για τα νέα φυτά.

Όταν ένα καμένο δάσος έχει πλούσια φυσική αναγέννηση, δεν πρέπει να αναδασώνεται, καθώς έτσι εμποδίζεται η φυσική εξέλιξη της βλάστησης. Ωστόσο, τα δύο πρώτα χρόνια είναι ιδιαίτερα κρίσιμα για την επιτυχία της φυσικής αναγέννησης, αφού οι νέοι βλαστοί πρέπει να μείνουν ανεπηρέαστοι από ανθρώπινες δραστηριότητες.



Το δάσος δεν απειλείται τόσο από τη φωτιά αυτή καθαυτήν όσο από την ανθρώπινη παρέμβαση. Μεγάλο πρόβλημα αποτελούν επίσης η παράνομη εκμετάλλευση των καμένων κορμών και η βόσκηση. Τα ξύλα από τα καμένα πευκοδάση συλλέγονται προς εμπορική εκμετάλλευση, ενώ οι νεαροί βλαστοί θεωρούνται εξαιρετικές ζωοτροφές. Σε κάθε μία από τις πιο πάνω περιπτώσεις όμως τα νέα φυτά καταστρέφονται και ανακόπτεται η διαδικασία της φυσικής αναγέννησης, ενώ προκαλείται έντονη διάβρωση του εδάφους με τελικό αποτέλεσμα την κατάρρευση ολόκληρου του οικοσυστήματος.

Τεχνητή αναδάσωση



Στην περίπτωση που ένα δάσος έχει παραδοθεί στο έλεος συχνών πυρκαγιών (δύο φορές μέσα σε πέντε χρόνια) και υπάρχει έντονη υποβάθμιση του οικοσυστήματος, λόγω της διάβρωσης του εδάφους ή της υπερβόσκησης, τότε χάνεται η ικανότητα φυσικής αναγέννησης και η τεχνητή αναδάσωση είναι αναγκαία.

Οι αρμόδιες δασικές αρχές της περιοχής που πρόκειται να αναδασωθεί είναι υπεύθυνες να εκπονήσουν σχετική μελέτη, ώστε να αποτυπωθούν τα βασικά οικολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής (ποιότητα εδάφους, τύποι δένδρων κ.ά.) Η απόφαση για αναδάσωση πρέπει να λαμβάνεται πάντα από ειδικούς επιστήμονες, οι οποίοι θα έχουν την ευθύνη του σχεδιασμού και την επίβλεψη του όλου έργου.



Ποια είναι η κατάλληλη εποχή για αναδάσωση;

Η κατάλληλη εποχή είναι από τον Οκτώβριο-Νοέμβριο έως το Μάρτιο, την περίοδο δηλαδή που υπάρχουν αρκετές βροχές, ώστε τα νέα δένδρα να αποκτήσουν ισχυρές ρίζες, για να απορροφήσουν από το έδαφος τα απαραίτητα θρεπτικά συστατικά και να έχουν επάρκεια νερού.

Τι δένδρα επιλέγονται;

Η επιλογή των δένδρων πρέπει να γίνεται πάντα από κάποιον ειδικό και συνήθως η καλύτερη πληροφόρηση γίνεται από τα υπεύθυνα δασαρχεία. Απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να επιλεγεί ένα είδος και υποείδος δένδρου που να είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες συνθήκες της εκάστοτε περιοχής. Φρόνιμο είναι επίσης να επιλέγονται φυτά που προέρχονται από ντόπιο σπόρο.



Εάν κάποιος ενδιαφέρεται για μικρά δένδρα, μπορεί να απευθυνθεί στα αρμόδια δασαρχεία.





ΤΙ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΝΩ ΕΓΩ ΓΙΑ ΤΟ ΔΑΣΟΣ;



Σε ένα ωραίο και πλούσιο δάσος ξαφνικά ξεσπάει μία πυρκαγιά. Καθώς η φωτιά φουντώνει όλα τα ζώα του δάσους τρέχουν τρομαγμένα στην άκρη του δάσους και **κοιτούν λυπημένα το σπίτι τους που καίγεται**. Έτσι όπως κοιτούν απεγνωσμένα βλέπουν ξαφνικά ένα κολιμπρί να πετάει όσο πιο γρήγορα μπορούσε μέχρι την κοντινή λίμνη και να κουβαλάει με το ράμφος του μία σταγόνα νερό και να τη ρίχνει στη φωτιά. Και μετά **πάλι να γυρίζει να παίρνει άλλη μία σταγόνα να τη ρίχνει στη φωτιά και να ξαναγυρίζει, μπρος πίσω, ξανά και ξανά**. Τα άλλα ζώα που ήταν μεγάλα, είχαν μεγάλα ράμφη, προβοσκίδες, κλπ., κοίταζαν το κολιμπρί το χλεύαζαν, το αποκάρδιωναν και του έλεγαν ότι οι προσπάθειες του ήταν μάταιες αφού η φωτιά ήταν πολύ μεγάλη. Τον ρώτησαν: "Μα, επιτέλους, τι κάνεις εκεί πέρα;". Και το κολίμπρι, χωρίς να σταματήσει ούτε λεπτό από την αποστολή του, απάντησε: **"Κάνω ό,τι καλύτερο μπορώ!"**.



Το πιο σημαντικό είναι ότι ο κάθε πολίτης αυτού του τόπου πρέπει να εκτιμήσει τις ωφέλειες και τη μοναδική προσφορά των δασών μας. Να κατανοήσει την πολλαπλή προσφορά του δάσους και να το προστατεύσει, δηλαδή πρέπει να αναπτυχθεί περιβαλλοντική συνείδηση σε όλους μας.





Όταν το πετύχουμε αυτό, να γνωρίζουμε δηλαδή ακριβώς την αξία του, τότε θα ξέρουμε και τις μεγάλες συνέπειες που θα έχει η τυχόν καταστροφή του.

Η Πυροσβεστική Υπηρεσία, στην προσπάθειά της να προστατεύσει αυτά τα δάση, κυρίως από τις πυρκαγιές, διαθέτει ένα εκσυγχρονισμένο πυροσβεστικό μηχανισμό από αεροπλάνα, οχήματα προσωπικού, δασοπυροσβεστικά σώματα που επεμβαίνουν άμεσα και γρήγορα για την κατάσβεσή τους. Αυτά τα μέσα όμως που διαθέτει η Πυροσβεστική Υπηρεσία, από μόνα τους δεν παρέχουν πλήρη προστασία, αν δεν υπάρχει η συνεργασία του κοινού. Η προσφορά του κοινού έχει εκτιμηθεί, καθώς τα τελευταία χρόνια έχει βοηθήσει σε μεγάλο βαθμό στην αντιμετώπιση των πυρκαγιών, του σοβαρότερου κινδύνου που απειλεί τα δάση του τόπου μας.



Τα τελευταία χρόνια, το αίσθημα του εθελοντισμού και η δημιουργία ομάδων πυρόσβεσης από οργανωμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις αλλά και από διάφορες κοινότητες φαίνεται ότι αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς στον τόπο μας. Το γεγονός αυτό είναι άξιο συγχαρητηρίων και παράδειγμα προς μίμηση γιατί έτσι ενισχύεται η προστασία από τις πυρκαγιές των κυπριακών δασών και κατ' επέκταση διασφαλίζεται η ύπαρξή τους.

Ποια η σωστή συμπεριφορά;

Η σωστή συμπεριφορά του κάθε επισκέπτη του δάσους θα πρέπει να στηρίζεται σε ορισμένες αρχές και κανόνες, που είναι οι εξής:

- Να μην πετά αναμμένα τσιγάρα ή αναμμένα σπέρτα στο δάσος.
- Να χρησιμοποιεί μόνο τους εκδρομικούς χώρους για ψήσιμο του φαγητού του.
- Να αποφεύγει το κάψιμο των αποκάλαμων, ξηρών χόρτων και κλαδιών.





- Να αποφεύγεται το κάψιμο των σκουπιδιών στους σκουπιδότοπους.
- Αν αντιληφθεί κάποιος φωτιά στο δάσος πρέπει να ειδοποιήσει αμέσως, χωρίς καθυστέρηση, το Τμήμα Δασών ή την Αστυνομία ή την Πυροσβεστική.



Είναι καιρός να κατανοήσουμε την πολλαπλή προσφορά του δάσους προς τον άνθρωπο και να προσπαθήσουμε να το προστατεύσουμε. Η βαθιά γνώση της αξίας του θα κάνει τον άνθρωπο να αντιληφθεί σωστά τις μεγάλες συνέπειες που θα έχει γι' αυτόν και για τις μέλλουσες γενεές η τυχόν καταστροφή του. Ο μεγαλύτερος κίνδυνος καταστροφής των δασών είναι η φωτιά. Πρέπει λοιπόν να καταλάβουμε ότι γινόμαστε υπαίτιοι μεγάλων καταστροφών, κατακαίγοντας τα δάση μας, με μια αμέλεια ή με μια ασήμαντη απροσεξία μας.

Πρέπει ο κάθε πολίτης να θεωρεί το δάσος δικό του, να το αγαπά και να το προστατεύει. Όταν διατηρεί και προστατεύει το δάσος, διατηρεί την ίδια τη ζωή πάνω στη γη.





Όταν δεις φωτιά στο δάσος

Αν η φωτιά είναι στην αρχή:

- Ρίξε χώμα επάνω της
- Χτύπα την με κλαδιά ή άλλα αντικείμενα από τα πλάγια
- Ρίξε της νερό αν υπάρχει.
- Σκέπασέ την με κουβέρτες για να περιορισθεί το οξυγόνο που την τροφοδοτεί.

Αν η φωτιά είναι μεγάλη και εσύ δεν μπορείς να κάνεις τίποτα:

- Ζήτησε βοήθεια από τους γείτονες
- Ειδοποίησε την πλησιέστερη Αρχή (Πυροσβεστική Υπηρεσία 199)

Όταν φτάσουν τα πυροσβεστικά αεροπλάνα, απομακρύνσου από την φωτιά τουλάχιστον 300 μέτρα.





ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Περπατώ, περπατώ εις το δάσος όταν ο λύκος
Δεν είναι εδώ ... λύκε...λύκε ... είσαι εδώ;
Λύκε ... λύκε ...



Παραμύθι. Μία λέξη που φέρνει στο μυαλό διάφορες εικόνες. Μια Χιονάτη να κοιμάται περιμένοντας τον πρίγκιπα, τρία μικρά γουρουνάκια να γελάν στα μούτρα ενός λύκου, μία Κοκκίνοσκουφίτσα να χοροπηδά ανέμελα στο δάσος. Μαζί με τις εικόνες επιστρέφει και μία γνώριμη αίσθηση, η αίσθηση της χαμένης παιδικότητας. Αυτή η αίσθηση σε ταξιδεύει πίσω στα χρόνια, τότε που ό,τι και αν σου έλεγαν θα το πίστευες, έτσι όπως πίστεψες και ότι η Χιονάτη ξύπνησε με ένα φιλί, ο λύκος κατατροπώθηκε από τρία μικρά γουρουνάκια, η Κοκκίνοσκουφίτσα βρήκε την γιαγιά της. Σε συνεπαίρνουν οι αναμνήσεις, τα χρώματα και οι ήχοι. Νοσταλγία!

Τα παραμύθια πάντα μαγεύουν τα παιδιά. Τα ταξιδεύουν σε κόσμους ονειρικούς και όμορφους. Το δάσος ως χώρος δράσης συναντάται συχνά στα παιδικά παραμύθια και παιχνίδια και γι' αυτό το λόγο αποτελεί θέμα οικείο που εξάπτει τη φαντασία των παιδιών. Το δάσος... με τα ψηλά δένδρα με τους χοντρούς κορμούς και τα πυκνά φυλλώματα, στη σκιά των οποίων ζουν λύκοι, αρκούδες, ελάφια και άλλα μεγάλα ζώα.



Το δάσος στα παραμύθια είναι ο άλλος τόπος. Είναι μαγεμένο και κατοικημένο από παράξενα όντα. Το δάσος είναι η εσωτερική φύση του ανθρώπου, το ασυνείδητο, που αναδεικνύεται ως δυναμικός ρυθμιστής της ανθρώπινης ύπαρξης. Όλα αυτά τα στοιχεία του μαγικού κόσμου που κατοικούν στο δάσος μοιάζουν να είναι τα κρυμμένα κομμάτια του εαυτού μας, που τα παραμύθια μας προσκαλούν να τα ανακαλύψουμε.

Το δάσος προστατεύει την μνήμη της αθωότητας. Την νοσταλγία της παιδικής ηλικίας. Τότε που η εικόνα του δάσους ήταν τυλιγμένη σε μυστηριώδη θροίσματα, ονειρικές παρουσίες και νεροκελαϊδήματα που μας βεβαίωναν ότι ο παράδεισος είναι μόνον εδώ.

Γι' αυτό και όταν καίγεται ένα δάσος, σπιλώνονται τα παραμύθια των παιδιών και καταρρέουν οι ελπίδες των μεγάλων. Ένα δάσος που καίγεται, δεν είναι μόνο η αποτρόπαιη εικόνα των απανθρακωμένων ζώων και των δέντρων που αποτεφρώνονται.

Είναι η ίδια μας η ζωή που μπαίνει σε κίνδυνο και η μνήμη της αθωότητας που ερημώνει.





ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ



• ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα θέσαμε σαν κυριότερο στόχο μας την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε σχέση με το περιβάλλον και ειδικότερα το δάσος και όλα αυτά που μας προσφέρει και πως μπορούμε να συμβάλλουμε στη διατήρησή του.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος τα παιδιά έμαθαν πολλά καινούργια πράγματα σε σχέση με το περιβάλλον, που πιστεύουμε ότι θα τους γίνουν βίωμα στην υπόλοιπη ζωή τους. Γνώρισαν από κοντά τους μεγαλύτερους βιότοπους και κατανόησαν τη σημασία που έχει για τον άνθρωπο η διατήρησή τους. Η επίσκεψή μας στο δάσος Κοτζά Ορμάν στο Δέλτα του Νέστου, καθώς και στα στενά του Νέστου τους έκανε να νοιώσουν κι αυτοί σαν ένα κομμάτι του δάσους και να το αγαπήσουν. Είδαν τι μπορεί να κάνει ο άνθρωπος, αν θέλει να προστατεύσει τη φύση και τι μπορεί αυτή να του προσφέρει σαν αντάλλαγμα. Η εξόρμησή μας στο μονοπάτι Μελιβοίας - Βελίκας τους γνώρισε μια πολύ όμορφη γωνιά της περιοχής μας. Η 8, 5 χιλιομέτρων διαδρομή δεν τους κούρασε καθόλου, αντίθετα απόλαυσαν τη μαγεία του δάσους, το κελάδημα των πουλιών, τα πανέμορφα αγριολούλουδα και το κελάρυσμα του ρυακιού.

Τα παιδιά δέθηκαν μεταξύ τους, δούλεψαν σαν μια ομάδα, προσδοκώντας το καλύτερο αποτέλεσμα.. Βέβαια, η προσφορά όλων των παιδιών δεν ήταν η ίδια. Άλλα δούλεψαν περισσότερο, άλλα λιγότερο, αλλά καλλιεργήθηκε το ομαδικό πνεύμα. και το αποτέλεσμα είναι αυτό που μετράει.

Χρησιμοποίησαν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή για τις εργασίες τους (αφίσσα, κείμενα, φυλλάδια, internet). Έμαθαν να αναζητούν πηγές στο διαδίκτυο και να αξιοποιούν τις πληροφορίες που άντλησαν.



• ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

1. Τριήμερη εκδρομή στο νομό Ξάνθης [Δέλτα του Νέστου - Κέντρο Υποδοχής Επισκεπτών παραποτάμιου δάσους Νέστου - Πεζοπορία στο πέτρινο μονοπάτι των στενών του Νέστου - Πόρτο Λάγος - Κέντρο Πληροφόρησης Βιστωνίδας]



2. Εξόρμηση στο μονοπάτι ΜΕΛΙΒΟΙΑΣ - ΒΕΛΙΚΑΣ



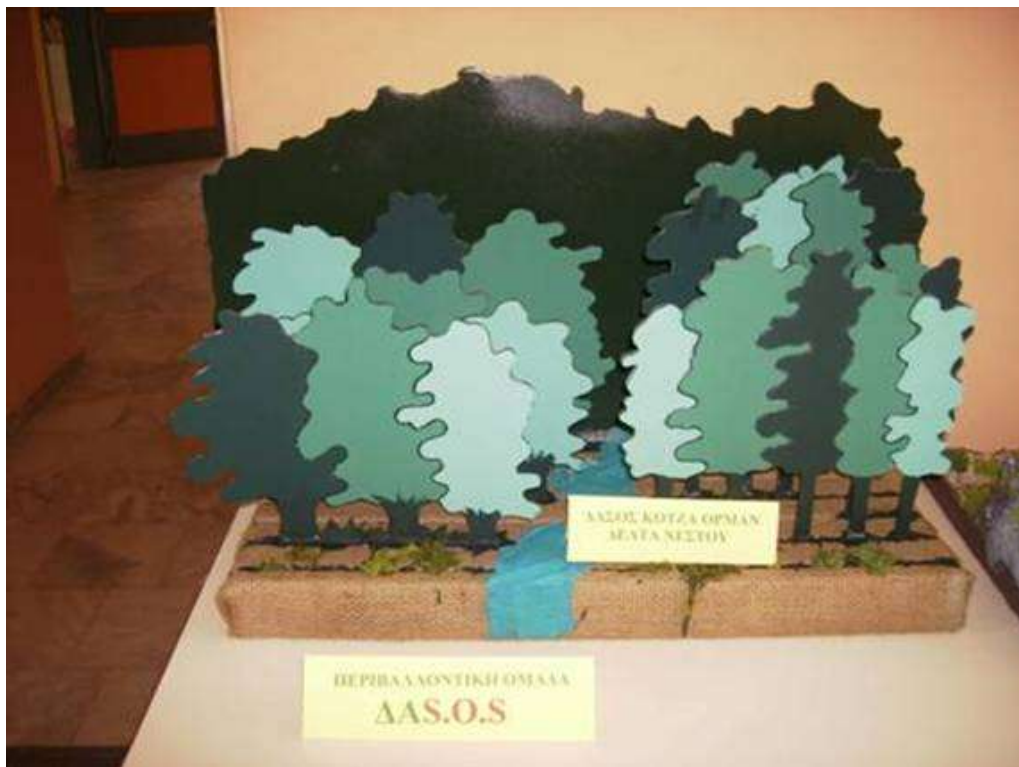


Μέθοδοι που τελικά αξιοποιήθηκαν:

1. Δουλέψαμε χωρισμένοι σε ομάδες.
2. Ερωτηματολόγια
3. Επισκέψεις
4. Φωτογραφίες - Βιντεοσκόπηση
5. Δημιουργία περιβαλλοντικής γωνιάς.

Τελικά Προϊόντα:

1. Βιβλιοδετημένη εργασία
2. Παραγωγή CD
3. Προβολή της εργασίας μας στην ιστοσελίδα του σχολείου μας
4. Κατασκευή μακέτας
5. Παρουσίαση δραστηριοτήτων και εργασίας σε ημερίδα



Μακέτα του δάσους του Κοτζά-Ορμάν στο Δέλτα του Νέστου.

- **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ**

Την Παρασκευή 16 Μαΐου 2008 παρουσιάσαμε στην αίθουσα εκδηλώσεων του 7ου Γυμνασίου τις δραστηριότητες του Περιβαλλοντικού Προγράμματος .



- **ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Στη διάρκεια του προγράμματος δόθηκαν στους μαθητές διάφορα φύλλα εργασίας.

Όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα θέσαμε σαν κυριότερο στόχο μας την ευαισθητοποίηση των μαθητών σε σχέση με το περιβάλλον και ειδικότερα το δάσος και όλα αυτά που μας προσφέρει και πως μπορούμε να συμβάλλουμε στη διατήρησή του.

Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος τα παιδιά έμαθαν πολλά καινούργια πράγματα σε σχέση με το περιβάλλον, που πιστεύουμε ότι θα τους γίνουν βίωμα στην υπόλοιπη ζωή τους. Γνώρισαν από κοντά τους μεγαλύτερους βιότοπους και κατανόησαν τη σημασία που έχει για τον άνθρωπο η διατήρησή τους. Η επίσκεψή μας στο δάσος Κοτζά Ορμάν στο Δέλτα του Νέστου, καθώς και στα στενά του Νέστου τους έκανε να νοιώσουν κι αυτοί σαν ένα κομμάτι του δάσους και να το αγαπήσουν. Είδαν τι μπορεί να κάνει ο άνθρωπος, αν θέλει να προστατεύσει τη φύση και τι μπορεί αυτή να του προσφέρει σαν αντάλλαγμα. Η εξόρμησή μας στο μονοπάτι Μελιβοίας - Βελίκας τους γνώρισε μια πολύ όμορφη γωνιά της περιοχής μας. Η 8, 5 χιλιομέτρων διαδρομή δεν τους κούρασε καθόλου, αντίθετα απόλαυσαν τη μαγεία του δάσους, το κελάηδημα των πουλιών, τα πανέμορφα αγριολούλουδα και το κελάρυσμα του ρυακιού.

Τα παιδιά δέθηκαν μεταξύ τους, δούλεψαν σαν μια ομάδα, προσδοκώντας το καλύτερο αποτέλεσμα. Βέβαια, η προσφορά όλων των παιδιών δεν ήταν η ίδια. Άλλα δούλεψαν περισσότερο, άλλα λιγότερο, αλλά καλλιεργήθηκε το ομαδικό πνεύμα. και το αποτέλεσμα είναι αυτό που μετράει.

Χρησιμοποίησαν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή για τις εργασίες τους (αφίσσα, κείμενα, φυλλάδια, internet). Έμαθαν να αναζητούν πηγές στο διαδίκτυο και να αξιοποιούν τις πληροφορίες που άντλησαν.





ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

	Συγγραφέας	Τίτλος
1.	Μουσείο Γουλανδρή	ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΑΣΗ
2.	Σφήκας Γιώργος	ΕΘΝΙΚΟΙ ΔΡΥΜΟΙ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
3.	Εκδ. ΠΑΤΑΚΗ	ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΖΩΗ ΣΕ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ
4.	Σφήκας Γιώργος	ΒΙΟΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
5.	Κάιζερ Ρενέ	ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ
6.	ΚΤΠΕ Μουζακίου	ΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ
7.	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑ
8.	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ	ΓΕΩΤΡΟΠΙΟ
9.	ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ	ΦΥΣΗ
10.	INTERNET:	http://kpekastor.kas.sch.gr/dasos/b1/greek_forests.htm
		http://www.wwf.gr/index.php?option=content&task=view&id=19
		http://www.minagric.gr/Greek/agro_pol/dasika/drymoi/drymoi.htm
		http://www.ekby.gr/ekby/el/PP_main_el.html
		http://www.dasologikos.150m.com/dasos.htm
		http://www.netcontrol.net/oxygen/ox1_3a.htm

